

המפתח

לחיות באור הפרשה

עם תורה דעתיקא
סתימאה דעתיךא
לא תגליא לעתיךא ללבא

י"ז בעז"ה ע"י מכון אור האורות:

האורה

B48148@gmail.com

ל'לקוטי-מוהר"ן' על התורה ומועדיה

ג'ליון 59

חג הפסח תש"כ

חג הפסח | ספירת העמר | שלש רגלים | שביעי של פסח -

לדקדק יותר מדאי, ונכנסים במרה-שחורות גדולות. והארץ בשיחה זו אז - כי איש אחד מאנשינו שאל לו ז"ל שאלה אחת בענין איזה חמרה בפסח איה להתנהג?! - ואז התלוצץ מקמנו מאד!

והרבה לדבר מענין זה: "שאיין צריכין לחפש אחר חמרות יתרות ושגועון ובלבולים". ואמר: שהוא בעצמו גם-כן כבר היה שקוע בענין זה מאד, שהיו עולים על דעתו חמרות יתרות מאד מאד.

ופעם-אחד היה חושב מחשבות בענין המים על פסח, שהשש שמא יש איזה משהו במים ששואבין. ואם יכין לו מים על כל ימי הפסח כמו שנוהגין קצת, גם זה לא הוטב בעיניו, כי קשה לשמור היטב המים מערב-פסח על כל ימי הפסח. ולא הוטב בעיניו שום מים, רק מי מעין הנובעים ויוצאים והולכים ובאים מים חדשים בכל עת. אבל במקום שהוא ז"ל היה יושב, לא היה שום מעין כזה, והיה בדעתו לנטע על פסח למקום שיש שם מי מעין כזה, בלי-כך נכנס בחמרות ומרה-שחורות ודקדוקים יתרים.

אבל עכשו הוא מתלוצץ מזה, כי אין צריכין לחפש אחר חמרות יתרות, אפלו בפסח. כי עקר העבודה באמת, הוא תמימות ופשיטות, להרבות בתורה ותפלה ומעשים טובים, בלי לחפש לחדש דוקא חמרות יתרות, רק לילך בדרך אבותינו הקדמונים, ו"לא נתנה התורה למלאכי-השרת" (ברכות כח: וימא ל. קדושין נד. מעילה יד:).

ד. חיי מוהר"ן פט - כל סדר הזמנים של כל השנה, דהינו ראש השנה וכו', פסח וכו', בכל זמן וזמן מאלו הזמנים אין אני כמו מקדם (ואמר בזה הלשון: "אז סקומט די צייט בין איה נישט דאס וואס פריער): (המוכן מדבריו הנה: שבכל אלו הזמנים, הוא בא על השנה ודעת

רוב הגליון מסודר לפי סדר הפסוקים
של פרשיות "שמות, וארא, בא, בשלח"

חג הפסח

בכליות חג הפסח

א. ח"א רא - מרמז ב'תרגום איכה': "שבפסח צועקין בהתפלה" - על פסוק (איכה ב, ז): "קול נתנו בבית ה' כיום מועד" - בתרגום: "בכל עמא דמצלין בחגא דפסחא".

ב. ח"ב עד - "אחר פורים" קורין 'פרשת פרה', כדי שיהיו טהורין לעשות הפסח (מגלה כט.). וזה בחינת (שיר-השירים ה, יג): "שפתותיו שושנים נטפות מור עבר". "שפתותיו" - זה בחינת 'פסח' 'פ"ה ס"ח' (פריעץ חיים, שער חג המצות פ"א). "שושנים" - 'שושנה' היא אסתר' (שם פורים פ"ו). "נטפות מור עבר" - זה בחינת (שמות ל, כג - תלין קלט:): "מְרַדְּכִי, מֶרְדּוּם, לְשׁוֹן חֲרוּת, בחינת 'חרות של פסח'.

ועלי-כן צרוף של 'פורים' מרמז ב'פסח', בפסוק (שמות כג, טו): "שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתך למועד חדש האביב, כי בו יצאת ממצרים ולא יראו פני ריקם". מ'מצרים' ולא יראו פני ר'יקם, ראשי-תבות 'פורים'. כי 'פורים' הוא דרך לפסח, שיהיו יכולים להיות נזהרין מחמץ. כי בתחלה היו כל ההתחלות מפסח, ועל פן כל המצוות הם זכר ליציאת מצרים, ועכשו וכו'.

ג. שיחות הר"ן רלה - רבנו ז"ל הזהיר מאד (בלקוטי-מוהר"ן ח"ב מד): "לבלי להחמיר חמרות יתרות בשום דבר". וגם בענין החמרות יתרות בפסח, לא היה מסכים בכלל על המרבים

חדש לגמרי, ואינו עובד את השם-יתברך באלו הזמנים עם העבודה שעבד כבר באלו הזמנים בשנים שעברו, רק בכל שנה ושנה הוא בא על השגה חדשה לגמרי, ויש לו עבודה חדשה באלו הזמנים).

"הבאים מצרימה" (שמות א, א) - ענין גלות מצרים'

ה. ח"א ז, בסוף - על-ידי 'ודוי דברים' לפני הצדיק האמת, מעלה מלכות דקדושה לשרשה, ומבטל ממשלת עבונם, וזוכה לידע שכל מארעותיו הם לטובתו, וזאת הבחינה הוא 'מעין עולם-הבא'. - וזהו (שמות כ, ב): "אנכי ה' אלוקיך", הן 'הוי"ה' הן 'אלוקיך' תבין שכל זאת 'אנכי'. 'אשר הוצאתיך מארץ מצרים', דאיתא במדרש (בראשית-רבה טו, ד): "כי כל הגליות נקראים על שם גלות מצרים" - מפני שהם מצרים לישראל". הינו: שעל-ידי הצדיק, נתבטל מלכותם וממשלתם של העבונם, ועולה מתוכם מלכות דקדושה.

ו. ח"א ז, א; ח"א ט, ה - בפגם אברהם "במה אדע" (בראשית טו, ח), ובזה פגם ב'ירשת ארץ', שהיא בחינת 'אמונה', בחינת 'תפלה' - ה'ה' גלות מצרים'. ודוקא 'יעקב ובניו ירדו מצרים' (יהושע כד, ד - בהגדה של פסח), כי הם בחינת 'שנים-עשר נסחאות התפלה', והוריד אותם בגלות, ו'מצרים' הוא 'הפך הנסים', כמו שכתוב (שמות יד, כז): "ומצרים נסים לקראתו", שאין שם מקום הנסים, ואין שם מקום התפלה, כמו שכתוב (שם ט, כט): "והיה בצאתי את העיר אפרש את פפי". "וכל הגליות מכנים בשם 'מצרים', על שם שהם מצרים לישראל" (בראשית-רבה טו, ד). וכשפוגמין באמונה, ב'תפלה', בארץ-ישראל, יורד לגלות'. לפי ירידתם ולפי הפגם שפגם, בן צריך לירד לעמק הגלות של מצרים, כמו שירדו יעקב ובניו למצרים, כש'אמר אברהם (בראשית טו, ח): "במה אדע" על ירשת ארץ.

ז. ח"א נ, י - "וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום, בה אמר אחיך ישראל אתה ידעת את כל התלאה אשר מצאתנו, וירדו אבותינו מצרימה, וכו', וירעו לנו מצרים וכו'" (במדבר כ, יד-טו) - "אתה ידעת" דיקא, כי כל הענינים על ידו, "ובפרט גלות-מצרים שהיה על פגם הברית" (שער הפנות פסח א), כי 'פגם הברית' הוא 'פגם הדעת'. ועל 'פגם הברית', 'חרב' בא, בבחינת (ויקרא כו, כח) "חרב נקמת" וכו', והוא ממנה על 'חרב'.

ח. ח"א סו, ד-בסוף - צריך לראות להוציא הדבור בשלמות, כי לפעמים נתחבין אותיות הדבור ב'מצר הגרון', ואי-אפשר להוציאם בשלמות, בחינות "היזעריק" [צרוז. ראש-השנה כז]. וצריך לראות להוציא הדבור מ'מצר הגרון', שיוכל לדבר בשלמות, דהינו להמשיך 'נקדות' אל 'האותיות', כי בלא 'נקדות' אי-אפשר לדבר שום אות.

ועל-ידי החשק והכפופין שחושקים להוציא מבח אל הפעל המצוה או הדבר שבקדושה - על-ידי-זוה ממשיך 'נקדות' אל 'אותיות הדבור' - שיוכל להוציא בשלמות, מ'מצר הגרון', הדבור שיקרא ויצעק להשם-יתברך הרבה - עד שיוציא הדבר שבקדושה מבח אל הפעל, וישבר ויבטל כל המניעות ואנסים שלא באו רק בשביל החשק.

וזה בחינת (דברים כו, ה): "וירד מצרימה - אנוס על פי הדבור" (הגדה של פסח) - ש'ש'הדבור יורד ב'מצר הגרון', ש'זה בחינת גלות מצרים' - אזי הוא 'אנוס על פי הדבור' - הינו: שיש לו 'אנס' ו'מניעה', על-ידי שאין 'נקדות' להאותיות, ואינו יכול להוציא מ'מצר הגרון', ש'מזה באין כל המניעות ואנסין - שעל-ידי שאין הדבור בשלמות, על-ידי-זוה הוא 'אנוס'.

ט. ח"ב א, י - "אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים" (שמות כ, ב). כי 'ארץ מצרים' מלאה גלולים ועבודת-הזרה, ועל פן נקראים 'בית עבדים' - בחינת 'עבדות'.

י. ח"ב ה, ה - "והגלית את בני" (ברכות ג) - זה בחינת: בטול ה'נבואה' שבאה מ'נפשות בני-ישראל', בחינת (דברים י, כב): "בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה", ראשי-תבות: 'בני-א'. כי גלות בני-ישראל, הוא בחינת: בטול ה'נבואה', שבאה מ'נפשות'.

יא. ח"ב נג - עקר הודפכות שנים-עשר שבטי ייה, שהם מ"ט אותיות, שהם בחינות מ"ט שערי תשובה, ה'ה' ב'מצרים', שהוא בחינת 'מצר הגרון', שהוא בחינת 'תשובה עלאה' (פרי-עץ-חיים, שער הג'המצות פ"ז).

יב. ח"ב עט (ראשי-פרקים של רבנו ז"ל) - "אל תקברני במצרים" (בראשית מז, כט) ב'מצר הגרון', בשעת בחינת "בצר לך".

יג. שיחות הר"ן פה - כש'רואה אדם נסיעה לפניו, אין לו להתעקש למנע מזה לישוב בביתו דוקא, כי בכל-מקום שנוסע לשם, מתקן שם איזה דבר, רק ש'יזהר להיות שמור מן העברה חס'ושלום, אפלו איש פשוט לגמרי.

כי בודאי איש ישראלי, אפלו הפחות שבפחותים, על-ככל-פנים הוא עושה פמה דברים שבקדושה בכל-מקום אשר הוא שם. ועל-יבן בודאי האדם מכרח מן השמים להיות שם באותו מקום דוקא, כדי שיתקן שם מה שהוא דיקא צריך לתקן שם.

על-יבן הוא טובה לפניו מה ש'נזדמן לו נסיעה לשם, כי אולי יהיה מכרח לבוא לשם 'בש'ש'לאות של ברזל', וכמו שאמרו רז"ל על 'יעקב אבינו' (שבת פט): "ראוי היה יעקב לירד למצרים בש'ש'לאות של ברזל אלא וכו'" - כמו-כן הוא בכל אדם, שהוא טובה לפניו מה ש'מזדמן לו נסיעה לשם, כי בלא זה אולי היה מכרח לירד לשם בש'ש'לאות וכו' חס'ושלום.

יד. שיחות הר"ן פו - ה'פריסטאקעס' (פוזו וכרכור) שעושין בשעת 'דקודין' - זה בחינת (בראשית מו, ד): "אנכי ארד עמך מצרימה, ואנכי אעלה". כי "גלות מצרים' היה, בשביל לברר ניצוצי קרי של אדם-הראשון" (פרי-עץ-חיים, שער חג המצות פ"א), ו'ה'חנה' היא 'תקון ויחוד הברית', שהיא בחינת: "אנכי אעלה גם עלה".

טו. חיי מוהר"ן, השמטות בסוף הספר - "על משקל שני סלעים מילת, נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים" (שבת י): - "משקל שני סלעים מילת" - הינו בחינת 'מלי', בחינת 'דבורים', ששונים 'שני סלעים' - על-ידי-זוה נתקנאו בו אחיו

"וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבְלִבָּנִים"

(שמות א, יד)

כא. ח"ב מו; שיחות הר"ן קמו - בתחלה יש לו במה מניעות על התפלה, ואחר-כך בשעובר עליהם ובא להתפלל, בשלבו עקם ופתלתל מהשם-יתברך, זאת המניעה גדולה מכלם, בחינת (תהלים לח, יא): "לפי סחרחר", תרגום "סביב", "סחור סחור". דהינן: שלבו מסבב ומקפז ומקפז בעקמומיות וקשיות וכפירות על השם-יתברך, שזה בחינת (שמות א, יד): "וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה" וכו', ואיתא בתקונים (תקוני זהר כח): "בקשיא" וכו', הינו הקשיות שבלבו, שהם המניעה הגדולה מכלם.

ואז צריך לצעק לאביו שבשמים בקול חזק מעמקי הלב, ואזי השם-יתברך שומע קולו ופונה לצעקתו. ויכול להיות, שמזה בעצמו יפל ויתבטל לגמרי כל הקשיות והמניעות, ועל-כך פנים השם-יתברך שומע קולו, שזה ישועתו. וזה: אותיות 'קשיא' - ראשי-תבות (תהלים כז, ז): "ש'מע יי' ק'ולי א'קרא" - שצריך רק לקרות להשם בשמתגבר עליו הקשיא והכפירה.

וה'צעקה' בלבו בעצמה, הוא בחינת 'אמונה' - פי אף-על-פי שבאים עליו כפירות גדולות וקשיות - מאחר שצויעק על-כך פנים בלבו, בודאי עדין יש בו ניצוץ ונקדה מהאמונה הקדושה. - וגם על-ידי ה'צעקה', זוכין ל'אמונה', הינו: ש'ה'צעקה' בעצמה הוא בחינת 'אמונה', רק שהוא בקטנות גדול. ועל-ידי ה'צעקה' בעצמה, יכול לזכות ל'אמונה', להעלות ולגדל את האמונה, עד שישתלקו הקשיות ממונו. ואפלו אם אינו זוכה לזה עדין, אף-על-פי-כן ה'צעקה' בעצמה טוב מאד.

"וַיִּצְאוּ פְרַעֲהַ וְגֹז, כָּל הַבֶּן הַיְלֹד הַיְאִרָה תִּשְׁלִיכֶהוּ"

(שמות א, כב)

כב. ח"א נד, ו - על-ידי פגם הדעת, מתגבר כח המדמה, ונפל מאהבות דקדשה, ונפגם הזכרון ונפל לשכחה. ועל-ידי זה אין לו 'בן זכר'. - ועל-כך גזר 'פרעה' על הזכרים דיקא - פי 'פרעה' הוא בחינת 'כח המדמה', שהוא 'כח בטל', כמו שפיתוב (שמות ה, ד): 'תפריעו את העם' - שהוא מתגבר על הזכרון, שהוא בחינת 'בן זכר'. פי 'כח המדמה' בשמתגבר חס-ושלום, הוא פוגם ומבטל חס-ושלום, את הזכרון בנ"ל.

וזהו (שמות א, כב): "וַיִּצְאוּ פְרַעֲהַ וְגֹז, כָּל הַבֶּן הַיְלֹד הַיְאִרָה תִּשְׁלִיכֶהוּ" - "היארה" דיקא, פי "יאור מצרים, זה פישון" (רש"י בראשית ב, יא), הינו בחינת: "פי שונה הלכות" (זהר בראשית כו: תקוני-זהר פת. - פישון הוא נוסריקון פי שונה), ששם שורה ה'כח המדמה' (עין בפנים). הינו: שרצה לפגם הזכרון, שהוא בחינת 'בן זכר', על-ידי ה'כח המדמה', השורה על "פי שונה הלכות".

"וַיִּתְרַד בַּת פְּרַעֲהַ לְרַחֵץ עַל הַיָּאֵר"

(שמות ב, ח)

כג. ח"א נג, א - "ויחן פני העיר" (בראשית לג, יח), "מרחצאות תקן להם" (שבת לג:) - כמו שפיתוב (שמות ב, ח): "וַיִּתְרַד בַּת פְּרַעֲהַ לְרַחֵץ", ודרשו חז"ל (מגלה יג, סוטה יב): "לרחץ מגלולי בית אביה". - פי 'עקב' הוא בחינת 'אמת', בחינת 'אורי-הפנים' -

וידדו למצרים - פי "עקר גלות מצרים" היה לתקן פגם הדבור שפגמו בו דוד הפלגה, שקלקלו ב'דבור' ואמרו (בראשית יא, ג): 'הבה נלבנה לבנים'" (שערי-הכנרת פסח).

טז. ספורי מעשיות, מעשה יב מבעל-תפלה, בסוף

- עין-שם כל הקאפיטל (ישעיה לא) שמדבר מענין כל המעשה הנ"ל (של הבעל-תפלה). "הוי הירדים מצרים לעזרה ועל סוסים ישענו. ומצרים אדם ולא אל וסוסייהם בשור ולא רוח", הינו בחינת המדינה שפסמכו עליה המדינה של עשירות שהם יושיעו אותם. פי לפי טעותם סברו שהם בלם אלקות, וסוסייהם הם מלאכים, במבאר לעיל בתוך המעשה עין-שם. וזה שפיים הפסוק: "ומצרים אדם ולא אל וסוסייהם בשור" וכו'. והבן.

- שאר עניני גלות מצרים -

נמצאים להלן בסדר הפסוקים של פרשת בא, בעניני יציאת מצרים

"וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבוּ וַיַּעֲצֵמוּ בְמַאֵד מְאֹד וְגו' וַיִּקַּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם וְגו'. וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ

וְגו'" (שמות א, ז-חט)

"ובני ישראל פרו וישרצו וגו' - כיון שראו המצריים כה, חדשו גזרות עליהם, הלא הוא דכתיב: 'ויקם מלך חדש'". (שמות-רבה א, ח)

יז. ח"א ב, ו - ה'נשמות' הן נקראין 'עשבין', כמו שפיתוב

(יחזקאל טז, ז - בהגדה של פסח): "רבבה כצמח השדה נתתיך".

יח. ספר המדות, בנים ח"ב כז - כשישראל פרים ורבים,

אזי האמות מחדשין עלינו גזרות. (הרב מטשעהרין ז"ל צין למדרש הנ"ל).

"הָבָה נִתְחַכְמָה לֹא" (שמות א, י)

יט. חיי מוהר"ן שצד - אומר: יש בני-אדם שאין מכירים

אותי בכל, וחולקין עלי". ואמר: שאיתא בזהר-הקדוש (שמות יז) על פסוק (שמות א, י): "הבה נתחכמה לו": "וכי תעלה על דעתך שפרעה הלך לכל אחד ואחד ואמר לו 'הבה נתחכמה' - אלא שהכנים (השר של מצרים) בתוך לבבם (המחשבה הזו) וכו'". עין-שם.

"וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לַפְּרַעֲהַ" (שמות א, יא)

כ. שיחות הר"ן ס - בענין בנינים, עינתי והסתפלותי

בענין זה, וראיתי: שכל העוסקים בבנינים ובחומות, אין אחד מהם יוצא נקי, ואפלו עכו"ם. ואף-על-פי-כן העולם עוסקים בזה, פי הוא קיום העולם. פי אי-אפשר להיות בלא זה. ועל-כן בהכרח שיהיו בני-אדם שיהיה להם חשקות לזה.

ויש בענין זה במה ענינים וחלוקים, אך סוף כל סוף אינו יוצא נקי. ונראה שזהו פרוש (במות סג, סוטה יא): "כל העוסק בבנין מתמסכן". 'מתמסכן' הוא לשון 'עניות', וגם הוא לשון 'סכנה'. ובמדרש מבאר (שמות רבה א, י; סוטה שם) בפרוש על פסוק (שמות א, יא): "וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לַפְּרַעֲהַ" - "חד אמר שממסכנות את בעליהן, וחד אמר שממסכנות את בעליהן".

שתקן יעקב תאנות־ממוך. וכשתקן תאנות־ממוך, נתתקן פגם עבודת־אלילים.

"וַיֵּרָא בַסַּבְלָתָם" (שמות ב, יא)

כד. ח"ב נו - מי שהוא פָּרַנס־חֹדֶשׁ או מְנַהֵיג, שְׁקוֹרֵין 'דוֹגְמִיר', והוא מְנַהֵיג בְּכִשְׁרוֹת וּבִישׁוּר, וְרוֹאֵה וּמִסְתַּכֵּל לְהַטִּיל הַמַּשְׂאִי עַל כָּל אֶחָד בְּרֵאוּי לוֹ, לְהַכְפִּיד עַל זֶה וּלְהַקְל עַל זֶה בְּרֵאוּי, עַל־יַדֵּיזָה מְבַטֵּל הָאַרְבַּע מִדּוֹת רְעוּת, דְּהֵינּוּ עֲבוּדָה זָרָה וּגְלוּי־עֲרִיּוֹת וּשְׁפִיכוֹת־דָּמִים וּלְשׁוֹן־הֶרֶע.

וַאֲיָתָא (וּקְרָא־דְּבָה לז, ב): "שִׁבְשִׁבִיל שְׂרָאָה מִשָּׁה בְּסַבְלוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שִׁפְתּוֹב (שְׁמוֹת ב, יא): 'וַיֵּרָא בַסַּבְלָתָם, דְּהֵינּוּ: שְׁנַתָּן לֵב עַל סַבְלוֹתָם' שְׁהִיּוּ מְכַבְּדִין עֲלֵיהֶם, וְהַעֲבוּדָה הַשְּׂפִיד לְאִישׁ נִתְּנוּ עַל אִשָּׁה, וְכֵן לְהַפְּךְ. וְהִיָּה מִשָּׁה מִסְתַּכֵּל עַל זֶה, וְהַפְּךְ הַדְּבָר וְנִתָּן עַל כָּל אֶחָד הָעֲבוּדָה הָרֵאוּי לוֹ, מַה שְׂרֵאוּי לְאִישׁ וְכוּ'. וְאָמַר לוֹ הַשֵּׁם־יִתְבָּרֵךְ: שְׁעַל־יַדֵּיזָה תִּזְכָּה לְהַתִּיר גְּדֵר שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ גַם־כֵּן (בַּמִּדְבָּר ל, יז): 'בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ' וְכוּ'."

נִמְצָא: שְׁעַל־יַדֵּי שֶׁמִּסְתַּכְּלִין לְהַעֲרִיף כָּל אֶחָד בְּרֵאוּי, עַל־יַדֵּי זֶה זֹכִיךְ לְהַתִּיר גְּדֵרִים, וְעַל־יַדֵּיזָה נִצּוּלִין מ'אַרְבַּע מִדּוֹת' הַנ"ל. (עֲנִין הַנ"ל שֶׁל "וַיֵּרָא בַסַּבְלָתָם" וְכוּ', נִמְצָא גַם ב'שְׁמוֹת־דְּבָה' א, כז; סוּטָה יא:).

"וַיִּזְעַקוּ, וַתַּעַל שׁוֹעַתָם אֶל הָאֱלֹקִים מִן הָעֲבָדָה"

(שמות ב, כב)

כה. ח"א לו - לַפְעָמִים נּוֹפֵל חִסְיוֹשְׁלוֹם הַמַּלְכוּת דְּקֻדְשָׁה, לְגַלוֹת שֶׁל 'אַרְבַּע מַלְכוּיּוֹת'. וְמִי יִכּוֹל לְסַבֵּל אֶת קוֹל הַצְּעָקָה וְהַזְעָקָה הַגְּדוֹלָה, כְּשֶׁנּוֹפֵל בְּחִינּוֹת הַמַּלְכוּת' בִּינֵיהֶם חִסְיוֹשְׁלוֹם, בְּבַחֲינּוֹת (קִהְלֵת מ, יז): "זְעַקַת מוֹשֵׁל בַּסִּילִים" - דְּהֵינּוּ: הַזְעָקָה' כְּשֶׁנּוֹפֵל הַמְּמַשְׁקָה, בְּחִינּוֹת הַמַּלְכוּת' - בֵּין הַבְּסִילִים.

וְגַם יֵשׁ עוֹד צְעָקָה גְּדוֹלָה מְזָה - דְּהֵינּוּ: שֶׁהַשֵּׁם־יִתְבָּרֵךְ בְּכִיכּוֹל בְּעִצְמוֹ שׁוֹאֵג, בְּבַחֲינּוֹת (יִרְמְיָה כה, ל): "שָׂאֵג יִשָּׂאֵג עַל נְוָהוּ" - "עַל נְוָה דִּילָה" (זֵהר אַחֲרֵי עַד), שֶׁהוּא בְּחִינּוֹת הַמַּלְכוּת', שֶׁנּוֹפֵל בְּגַלְיוֹת שֶׁל אַרְבַּע מַלְכוּיּוֹת'.

"וַיֵּרָא ה' בִּי סַר לְרֵאוֹת, וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹקִים מֵתוֹךְ הַסֵּנֶה, וַיֹּאמֶר מִשָּׁה מִשָּׁה, וַיֹּאמֶר הַנְּנִי"

(שמות ג, ד)

כו. ח"ב ז, א, ב-ג-יא - מִי שֶׁהוּא דְרַחְמָן, הוּא יִכּוֹל לְהִיּוֹת 'מְנַהֵיג' וְכוּ'. וְדְרַחְמָן כֵּזֶה הוּא רַק 'מִשָּׁה רַבְּנּוּ', כִּי הוּא הִיָּה 'מְנַהֵיג יִשְׂרָאֵל', וְהוּא יְהִיָּה הַמְּנַהֵיג' לְעַתִּיד וְכוּ', כִּי הִיָּה לוֹ רַחֲמָנוֹת בְּאֵמַת עַל יִשְׂרָאֵל, וּמִסָּה נִפְשׁוֹ בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל, וְהַשְׁלִיךְ נִפְשׁוֹ מִנְּגֵד, וְלֹא הִיָּה חוֹשֵׁשׁ עַל עִצְמוֹ כְּלָל וְכוּ'. כִּי הוּא הִיָּה רַחֲמָן וּמְנַהֵיג אֲמַתִּי, וְהִיָּה עוֹסֵק בִּישׁוּבוֹ שֶׁל עוֹלָם, שִׁיְהִיָּה הָעוֹלָם מִיָּשׁוּב וּמִמְלָא מִבְּנֵי־אָדָם, הֵינּוּ בְּנֵי דְעָה' וְכוּ'.

כִּי עַקֵּר הַדְּרַחְמָנוֹת' הוּא: לְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל עִם קְדוּשָׁה, לְהוֹצִיאָם מִהַמַּשְׂאִי הַכָּבֵד שֶׁל עוֹזְנוֹת - וְזֵהוּ הַרַחֲמָנוֹת הַגְּדוֹל מִכָּל מִינֵי רַחֲמָנוֹת.

וּמִשָּׁה־רַבְּנּוּ זָכָה לְסוּד חֲנֻכָּה' - עַל־יַדֵּי שֶׁמִּסָּר נִפְשׁוֹ בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל וְנִתָּן לָבוֹ עֲלֵיהֶם לְהַסְתַּכֵּל בְּצַרְתָּם, וְעַקֵּר 'צַרַת יִשְׂרָאֵל'

הוּא הַמַּשְׂאִי שֶׁל עוֹנוֹת' - כִּי הוּא הִיָּה רַחֲמָן וּמְנַהֵיג אֲמַתִּי. וְעַל־כֵּן בִּקֵּשׁ עֲלֵיהֶם (בַּמִּדְבָּר יד, יט): "סַלַּח נָא". וְעַל־יַדֵּיזָה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת 'חֲנֻכָּה', בְּחִינַת "חֲנֻכַת הַבַּיִת".

וְזֵהוּ (תַּקּוּנֵי־זֵהר כט): "חֲנֻכָּה, חֲנֻכַּי־ה", הֵינּוּ: כ"ה בְּכִסְלוֹ. 'בְּסִלִּי'וֹ הוּא אוֹתִיּוֹת (שְׁמוֹת ג, ד): "וַיֵּרָא יְיָ כִּי סִר לְרֵאוֹת" - כִּי מִשָּׁה־רַבְּנּוּ נִתָּן לָבוֹ לְהַסְתַּכֵּל בְּצַרְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְזֵהוּ: "כִּי סַר לְרֵאוֹת", לְשׁוֹן "סַר וְזָעַף" (מְלָכִים־א ב, מג; כא, ד). וְעַקֵּר צַרְתָּן הוּא הַמַּשְׂאִי שֶׁל עוֹזְנוֹת חִסְיוֹשְׁלוֹם כְּנ"ל.

וְהַשֵּׁם־יִתְבָּרֵךְ בְּשְׂרָאָה שֶׁהוּא נּוֹתָן לָבוֹ עַל־זֶה, קָרָא אֵלָיו "וַיֹּאמֶר: מִשָּׁה מִשָּׁה, וַיֹּאמֶר הַנְּנִי" (שְׁמוֹת ג, ד), "הַנְּנִי לְכַהֲנָה, הַנְּנִי לְמַלְכוּת" (שְׁמוֹת־דְּבָה ב, ו).

"וַיֹּאמֶר מִשָּׁה אֶל הָאֱלֹקִים,

מִי אֲנִכִּי כִּי אֵלֶיךָ אֶל פְּרַעֲה" (שמות ג, יא)

כז. ח"א יח, ג - זֶה שֶׁהַצְּדִיק בּוֹרַח מִהַשְׂרָרָה וְהַכְּבוֹד, וְאֵינוֹ רוֹצֵה לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם - בָּא מִבְּחִינַת הַסְּתֵרַת פְּנֵי ה', עַל־יַדֵּי מַעוּט אֲמוּנָה שִׁישׁ בְּיִשְׂרָאֵל. כִּי לְפִי רַב הַכְּפִירָה, חֵס וּשְׁלוֹם, כֵּן הַסְּתֵרַת פְּנֵי ה', וְאֵין רוֹצֵה לְהַנְהִיג אוֹתָם, וְהַסְּתֵרַה' הַזֹּאת הִיא בְּחִינּוֹת 'פְּעֵסוֹ וְחֵרוֹן־אָפוֹ'.

וְזֵהוּ בְּשֶׁהַקְּטִין מִשָּׁה אֶת עִצְמוֹ מִלִּילָךְ לְמַצְרִים וְלְהִיּוֹת מְנַהֵיג, אָמַר (שְׁמוֹת ג, יא): "מִי אֲנִכִּי כִּי אֵלֶיךָ אֶל פְּרַעֲה", וּשְׂאֵר דְּבָרָיו. כְּתוּב (שֵׁם ד, יד): "וַיַּחַר אִפֹּה ה' בְּמִשָּׁה". פְּרוּשׁ: זֹאת הַהַקְּטָנָה שֶׁלֹּא רָצָה לְהִיּוֹת מְנַהֵיג - זֶה מַחְמַת שֶׁנִּשְׁתַּלְשַׁל בּוֹ חֵרוֹן־אָפֵה ה' כְּנ"ל.

אֲבָל עַל־יַדֵּי הַפְּתָרַת הַפְּעַס בְּרַחֲמָנוֹת', שֶׁכְּשָׂבָא לְכָלֵּל פְּעַס, לֹא יַפְעַל שׁוּם אַכְזָרִיוֹת, וְיִמְתִּיק הַפְּעַס בְּרַחֲמָנוֹת - אֲזַ נִמְתָּק הַחֵרוֹן־אָפֵה' - וּמְרַחֲמִים הַצְּדִיקִים עַל הָעוֹלָם וְנִתְרַצִּים בְּהַנְהִיגָתוֹ וְכוּ'.

"וַיִּזְהַר לָךְ הָאוֹת כִּי אֲנִכִּי שְׁלַחְתִּיךָ" (שמות ג, יב)

כח. ח"א נו, ו - זֵהוּ, בְּחִינַת 'בְּרִית', בְּחִינַת (שְׁמוֹת ג, יב): "וַיִּזְהַר לָךְ הָאוֹת" (תַּקּוּנֵי־זֵהר עה: - "אוֹת בְּרִית").

"וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים אֶל מִשָּׁה, אִי־הִיָּה אֲשֶׁר אִי־הִיָּה"

(שמות ג, יד)

כט. ח"א א - "וּמַחֲיִין לִיָּה בְּאֵלוֹתָא דְּחִיקָה עֲלֵיהּ אִי־הִיָּה אֲשֶׁר אִי־הִיָּה" (בְּבֵא־בְתָרָא עג). הֵינּוּ: שֶׁעַקֵּר הַכְּנַעְתּוֹ שֶׁל הַצִּיר־הֶרֶע, הוּא עַל־יַדֵּי "הַתּוֹרָה שֶׁהִיא כְּלָה שְׁמוֹתָיו שֶׁל הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ־הוּא" (זֵהר יתרו פז. אַחֲרֵי עג). וְהַתּוֹרָה' הִיא בְּחִינַת צִיּוּר, כִּי "הַלּוּחוֹת אֲרָפָן וַיִּזְוּ וַרְחֵבֵן וַיִּזְו" (בְּבֵא־בְתָרָא יד). וְזֵהוּ בְּחִינַת "אֵלוֹתָא", דְּהֵינּוּ 'מַקְלוֹת', דְּחִיקָה עֲלֵיהּ אִי־הִיָּה" וְכוּ', הֵינּוּ 'שְׁמוֹת', בְּחִינַת הַתּוֹרָה' שֶׁהִיא בְּחִינַת צִיּוּר'.

וְהַצִּיר־ו' הוּא צוּרַת 'מַקְל', וְהִיא "כְּלָה שְׁמוֹתָיו שֶׁל הַשֵּׁם־יִתְבָּרֵךְ" - הֵינּוּ: שֶׁהַתּוֹרָה־הַקְּדוּשָׁה' הִיא מְכַנֵּיעַ אֶת הַצִּיר־הֶרֶע' שְׂרוּצָה לַעֲשׂוֹת אֶת הָאָדָם מְשַׁעַר מִמֶּשׁ חִסְיוֹשְׁלוֹם, כִּי 'בְּעַל־עֲבָרָה' הוּא 'מְשַׁעַר', כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (סוּטָה ג): "אֵין אָדָם עוֹבֵר עַבְרָה, אֲלֵא אִם־כֵּן נִכְנַס בּוֹ רוּח־שְׁטוּת". וְכִמוֹ שֶׁהַמְּשַׁעַרִּים צְרִיכִים לְהַכּוֹתָם וְלְשׁוֹם עֲלֵיהֶם 'שְׁמוֹת', כְּמוֹ־כֵן

ממש ה'תורה' שעוסקין, הוא בחינת 'מקלות' ו'שמות', שבוה מפין ומכניעין ה'צ"ר הרע', ומגרשין מן האדם ה'שגוען' וה'רוח-שטות שנכנס בו.

ל. ח"א ו, אבג - צריך כל אדם למעט בכבוד עצמו ולהרבות בכבוד המקום וכו', ואזי הוא זוכה לכבוד אלקי וכו'. ויא"אפשר לזכות לכבוד הזה, אלא על-ידי 'תשובה'. ועקר ה'תשובה': כשישמע בזיונו ידם וישתק! - פי לית כבוד בלא כ"ף" (זהר פנחס רנה:). ו'ה'כ"ף' הוא 'כתר' (זהר שם) בחינת 'א"ה"י' ה', בחינת 'תשובה', פי "א"ה"י"ה, דא אגא זמין למהוי" (זהר ויקרא יא. אחרי סה:).

הינו: 'קדם התשובה', עדין אין לו הויה, פאילו עדין לא נתהוה בעולם, פי "טוב לו שלא נברא משנברא" (ערוכי יג:). וכשבא לטהר עצמו ולעשות 'תשובה' - אז הוא בבחינת 'א' ה'ייה', הינו: שיהיה לו הויה בעולם, הינו: "אגא זמין למהוי".

וזה בחינת 'כתר', פי 'כתר' לשון 'המתנה', בחינת 'תשובה', כמו שאמרנו חז"ל (יומא לה: ט): "הבא לטהר מסייעין לו. משל לאחד שבא לקנות אפרסמו, אומרים לו: המתן וכו'". וזה בחינת 'כתר', כמו שכתוב (איוב לו: ב): "כתר לי ועיר ואחוד".

אבל 'קדם התשובה' - אזי בחינת 'א"ה"י' בהסתרת פנים ממנו. פי עדין לא הכין את-עצמו למהוי בעולם וכו'.

וצריך לאחז תמיד ב'מדת התשובה' וכו'. ואפלו אם יודע אדם בעצמו שעשה 'תשובה שלמה' - אף על-פי-כן צריך לעשות 'תשובה' על 'תשובה הראשונה'. פי מתחלה כשעשה תשובה, עשה לפי השגתו, ואחר-כך בודאי כשעשה תשובה, בודאי הוא מכיר ומשיג יותר את השם-יתברך וכו'. נמצא לפי השגתו עכשו, השגתו הראשונה הוא בבחינת 'גשמיות', נמצא שצריך לעשות תשובה על השגתו הראשונה וכו'.

"זה שמי לעולם וזה זכרי לדר דר" (שמות ג, טז)

לא. חיי מוהר"ן ריב - יש 'צדיקים אמתיים' שנתעלם שמם, דהינו: שאין להם שם ופרסום כראוי להם, שזה בחינת (שמות ג, טז): "זה שמי לעולם". [לעלם כתיב, לשון 'העלמה' - פסחים ג. וברש"י].

"פקד פקדתי אתכם, ואת העשוי לכם במצרים" (שמות ג, זז)

לב. ספורי מעשיות, מעשה י מבערגער ועני (ברמזים בסוף הפעשה) - ישראל היה להם סימנים במצרים: "פקד פקדתי" (שמות ג, טז) - מי שיאמר להם זה הלשון, הוא הגואל. והדבר תמוה: מאחר שידעו כל ישראל מזה, אם-כן מהו הסימן?! - אפשר לא נמסר אלא להזקנים, וגם על הגואל האחרון בודאי יש סימנים.

"אלקי העבריים" (שמות ג, יח; ה, ג, טז; ט, א; יג, א)

לג. ח"א סד, ב - השם-יתברך נקרא 'אלקי העבריים' (שמות ג, יח; ועוד), מלשון 'עבר הנהר' (יהושע כד, ב), לשון 'צדין' - הינו: ש'אלקותו' מסבב גם על ה'חלל-הפנוי' הבא על-ידי ה'צמצום', שצמצם האור לצדין.

ועל-כן 'ישראל' נקראים 'עבריים' - שעל-ידי 'אמונתם' שמאמינים שהשם-יתברך 'אלקי העבריים' - הם 'עוברים' על כל החכמות, ועל מה שאינם חכמות, הינו האפיקורסות הבא מחלל-הפנוי. ועל-כן בודאי מזה האפיקורסות, צריך לזהר יותר ויותר לברח ולהמלט משם, לבלי לעיין ולהביט בדבריהם כלל, פי חס'ושלום בודאי ישקע שם, פי עליו נאמר (משלי ב, ט): "כל באיה לא ישובון" וכו'.

"לא איש דברים אנכי, גם מתמול, גם משלשם, גם מאז דברך אל עבדך, פי כבד פה וכבד לשון אנכי" (שמות ד, י)

לד. ח"א מה - ענין 'מחאת פנים בתפלה' - פי בכל יד, חמשה אצבעות, והפאות האורות 'יד ימין' ב'יד שמאל', הינו: חמשה פעמים חמשה - גימטריא כ"ה. והפאות 'יד שמאל' ב'יד ימין' חמשה פעמים חמשה - גימטריא גס"ב כ"ה. שני פעמים כ"ה, גימטריא חמשים. זה בחינות "חמשים פעמים יציאת מצרים שנוזר בתורה" (זהר ח"א השמות רסא:).

פי 'על-ידי בחינות 'יובל', יצאו מגלות מצרים" (זהר בשלח מז:). "ועקר גלות מצרים, שהיה ה'דבור' בגלות" (זהר וארא כה:), ובשביל זה היה משה "כבד פה" (שמות ד, י). ועל-ידי 'גאלה' נתהוה בחינת 'פה'. נמצא: שעל-ידי 'חמשים שיערי בינה', נתהוה ה'פה'. וזה בחינת (שמות ד, יא): "מי שם פה לאדם", 'מי דיקא. נמצא: שעל-ידי 'מחאת פה', חמשה אצבעות ימין בחמשה שבדי שמאל, וחמשה שבדי שמאל בחמשה שבדי ימין, נתהוה בחינת 'מי', שעל-ידיה נתהוה פה, כמו שכתוב: "מי שם פה לאדם".

לה. ח"א יא, ג - 'כבוד' בשלמות, אינו ב'אם על-ידי 'א'ו' שימשיך לתוכה, פי בלא 'א'ו' נשאר "כבד פה" (שמות ד, י). ועל-ידי 'א'ו', הוא בבחינת (תהלים לז, יג): "כבוד ולא ידם". פי 'כלי-מקום שנאמר 'א'ו' הוא מוסיף" (פסחים ה, ה), הינו בחינת 'תוספות קדשה', הינו 'שמירת הברית' וכו'.

לו. ח"א נו, ז - במצרים שהיה ה'דעת' בגלות, כמו שכתוב (שמות ג, א): "ושמי ה' לא נודעתי להם" - היה גם ה'דבור' בגלות (זהר וארא כה:). בבחינת: "כבד פה וכבד לשון" (שם ד, י). וכשיצאו מצרים, שיצא ה'דעת' מהגלות, יצא ונפתח ה'דבור'.

לז. ח"א סד, ג - אלו הקשיות והמבוכות שבאים מחלל-הפנוי, שאין שם דבור ולא שכל, על-כן הם בבחינת 'שתיקה', וצריך רק להאמין ולשתק שם. ועל-כן אסור לכנס ולעיין בדברי האפיקורסות והמבוכות אלו, ב'אם 'צדיק' שהוא בחינת 'משה'. פי 'משה' הוא בחינת 'שתיקה', בבחינות שנקרא: "כבד פה" (שמות ד, י), בחינת 'שתיקה', שהוא למעלה מן ה'דבור' - והוא צריך דוקא לעיין שם, כדי להעלות הנשמות שנפלו לשם.

לח. ח"א נב, ד - יש 'בוע הדבור', ועל-כן כשהיו ישראל בגלות והיה הדבור בגלות, נאמר במשה (שמות ד, י): "לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשם גם מאז דברך" וכו' - זה בחינת 'בוע הדבור', ארבעה חלקי הדבור.

"מי שם פה לאדם" (שמות ד, יא)

כט. ח"א מה - נמצא לעיל בפסוק (שמות ד, י): "כי כבד פה וכבד לשון אנכי".

מ. ח"א רנה - עקר ההבדל שיש בין אדם, לחי' - הוא על-ידי 'חתוך הדבור', שהוא 'גדר האדם', שהוא מדבר - בבחינת (שמות ד, יא): "מי שם פה לאדם". ולבוא לבחינת 'גדר אדם' - הוא על-ידי 'צדקה' וכו'.

מא. ח"ג עז - על-ידי 'אכילה בקדשה' - נעשה ה'פה' בבחינת 'קומת אדם', בבחינת (שמות ד, יא): "מי שם פה לאדם" - הינו: שעושה ומשים ה'פה', לבחינת 'קומת אדם' וכו'.

"ויחר אף ה' במשה" (שמות ד, יד)

מב. ח"א ית, ב - נמצא לעיל בפסוק (שמות ג, יא): "ויאמר משה אל האלקים, מי אנכי בי אלך אל פרעה".

"למה משה ואהרן תפריעו את העם ממעשי" (שמות ה, ד)

מג. ח"א לה, א - צריך כל אחד לשמר שכלו מ'שכליות' היצוניות, המכנה בשם 'בת-פרעה'. כי עקר ה'חכמה' לקנות שלמות, אינם רק 'חכמות אלקות', ושאר ה'חכמות' הם רק 'חכמות בטלות', ואינם 'חכמות' בלל. ו'בת' מרמזת על ה'חכמה', שאינה 'חכמה' וכו'. 'פרעה' לשון 'בטול', כמו שכתוב (שמות ה, ד): "אל תפריעו את העם".

מד. ח"א נה, ו - 'פרעה' הוא בחינת 'פח המדמה', 'כח בטל', כמו שכתוב (שמות ה, ד): "תפריעו את העם [ממעשי]" - בתרגום-אונקלוס: 'תבטלון ית עמא מעובדהון'.

מה. ח"א סה, ו - 'פרעה' הוא בחינות 'חלל-הפנוי'. כי 'פרעה' לשון 'בטול', מלשון (שמות ה, ד): "תפריעו את העם"; וגם 'פרעה' לשון 'התגלות'. הינו בחינת 'חלל-הפנוי' - שהוא בטל ופנוי מכל, וכתוב התגלות כל הבריאה.

"וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב בא"ל שידיי, ושמי ה' לא נודעתי להם. וגם הקמתי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען, את ארץ מגריהם אשר גרו בה. וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל וגו'" (שמות ו, ג-ד)

מו. ח"ב עט (ראשי-פרקים' של רבנו ז"ל) - "וארא אל אברהם וכו' בא"ל שידיי" (שמות ו, ג), זמן וגבול גלות, "ושמי ה'" (שם), כשידפקו על דלתי רחמים קדם הקץ (אורי-חסים שם - עיר-שם) - זהו 'התקרבנות הזמנים'. "וגם הקמתי את בריתי וכו', לתת להם ארץ מגריהם" (שם שם, ד), 'תותבותהון' (תרגום-אונקלוס על 'מגריהם' - והוא לשון: 'תשובה'). "וגם אני שמעתי נאקת בני ישראל" - זה 'קול'. "מגריהם" - אסיפת הניצוצות בתשובה לארץ-ישראל "מגריהם" לשון 'מגורה' אוצר - דגל-מתנה-אפרים, פרשת (וארא). "בונה ירושלים, נדחי ישראל יכנס" (תהלים קמז, ב).

מז. ח"א נו, ז - גדל ה'רחמים', תלוי בגדל ה'דעת' וכו'. וזה בבחינת (שבת קד): "מאמר פתוח, נאמן פשוט". 'מאמר פתוח' זה בבחינת 'התגלות הדעת', כי ה'דבור' הוא 'התגלות הדעת',

כמו שכתוב (משלי ב, ו): "מפיו דעת ותבונה". וב'מצרים' שהיה ה'דעת' בגלות, כמו שכתוב (שמות ו, ג): "ושמי ה' לא נודעתי להם", היה גם ה'דבור' בגלות (זהר וארא כה); בבחינת (שם ד, י): "כבד פה וכבד לשון".

וכשיצאו מ'מצרים', שיצא ה'דעת' מהגלות - יצא ונפתח ה'דבור'. וזה בבחינת "מאמר פתוח" - שנפתח ה'דבור' ונתגלה ה'דעת'. ועל-ידי 'התגלות הדעת' - נתפשט 'נאמנות השם' יתברך, ונכר שהוא 'נאמן', מבטיח ועושה, וזה בבחינת: "נאמן פשוט" - שנתפשט נאמנותו בנ"ל.

אבל ב'מצרים' שהיה ה'דעת' בגלות - לא נתפשט ונתגלה נאמנותו. וזה שפרש רש"י: "ושמי ה' לא נודעתי להם" - "לא נפרתי במדת אמתית שלי". שעל-ידי שלא נתגלה ה'דעת' ב'מצרים', על-ידי זה לא נפר נאמנותו בנ"ל - כי ה'חסד' תלוי בדעת' בנ"ל.

ועל-כן היה 'גאלת מצרים' על-ידי 'משה', כי עקר ה'גאלה' על-ידי ה'דעת', כמו שכתוב (שמות ט, ו): "וידעתם כי ה' הוציא אתכם" וכו', "למען ידעו" וכו' (ויקרא כג, מג).

"לכן אמר לבני ישראל וגו', וידבר משה בן אל בני ישראל" (שמות ו, ט)

מח. ח"א ל, ב - כל מה שהוא קטן ביותר ומרחק ביותר מהשם-יתברך, הוא צריך רבי גדול ביותר. כמו שמצינו בעת שהיו ישראל במדרגה קטנה מאד, דהינו במצרים, שהיו משקעים במ"ט שערי טמאה, היו צריכים רבי גדול ומלמד גדול ונורא מאד, דהינו משה רבנו עליו-השלוש. כי כל מה שהוא קטן ומרחק ביותר, צריך מלמד גדול ביותר, שיהיה אמן בזה, שיוכל להלביש שכל עליון בזה, דהינו השגתו יתברך-שמו, לקטן ומרחק כמותו, כי כל מה שהחולה נחלה ביותר, צריך רופא גדול ביותר.

על-כן אין להאדם לומר: "די לי אם אהיה מקרב אצל איש נכבד וירא-השם, אף שאינו מפלג במעלה, כי הלואי שאהיה מקדם כמהו!" - אל יאמר בן, כי אדרבא, כפי מה שידע אנש בנפשה גדל פחיתותו וגדל רחוקו, שנרחק מאד מהשם-יתברך, כל אחד ואחד כפי מה שידע בנפשו. וכמו-כן כל מה שידע בעצמו שהוא מרחק ביותר, צריך לבקש לנפשו רופא גדול מאד מאד, הגדול במעלה ביותר, דהינו שיחזיר ויבקש תמיד לזכות להתקרב להרבי הגדול מאד בנ"ל. כי כל מה שהוא קטן ביותר, צריך מלמד גדול ביותר בנ"ל.

והוצאתי אתכם. והצלתי אתכם. ונאלתי אתכם. ולקחתי אתכם" (שמות ו, יז)

"מנון ל'ארבעה כסות"? - רבי יוחנן בשם רבי בנייה: כנגד ארבע גאולות וכו' 'והוצאתי, והצלתי, ונאלתי, ולקחתי'. רבי לוי אמר: כנגד ארבעה מלכיות (ירושלמי פסחים פ"י ה"א; בראשית-רבה פה, ה; שמות-רבה ו, ד)

מט. ח"א לו, ו; ח"א קלה - לפעמים נופל חס-ושלום ה'מלכות דקדשה', לגלות של 'ארבע מלכיות' - כי ה'מלכות' הוא בבחינת 'דלתי' (תקוני-זהר פג), "בגין דלית לה מגרמה כלום" (תקדמת הזהר יא). ומי יכול לסבל את קול הצעקה והצעקה הגדולה, כשנופל בבחינת ה'מלכות' ביניהם חס-

"ולא שמעו אל משה מקצור רוח ומעבדה קשה"

(שמות ו, ט)

נב. ח"א ה, ט - עקר 'רוח-החיים' הוא ב'התורה'. ועל-כן ב'מצרים' שהיה קדם 'קבלת-התורה', ולא היה להם מהיכן לקבל ה'רוח-החיים', נאמר בהם (שמות ו, ט): "מקצור רוח", כי לא היה להם מאין לקבל ה'רוח-החיים', שהוא בחינת "אָרְךְ אַפִּים" (שמות לד, ו), "מֵאֲרִיךְ רוּחָהּ" (תרגום שם; וירושלמי תענית פ"ב ה"א).

ועל-כן נאמר בהם: "מקצור רוח" - שהוא הפך "אָרְךְ אַפִּים", בחינת ה'רוח-החיים' שממשיכין על-ידי 'אנחה', להשלים ה'חסרון', כי ה'רוח' הוא 'שלמות החסרון'.

וזהו בחינת (תהלים פא, יא): "הִרְחַב פִּיךָ וְאִמְלֵאֲהוּ" - שנתמלא ה'חסרון' וכו'. וזהו בחינת "מְלֵאפוּם, מְלֵא-פּוּם" (ספר הנקוד לרבנו יוסף גיקטליא, בעל 'שערי-אורה'). - וזהו שדקדק (תהלים שם): "אֲנֹכִי ה' אֵלֶיךָ הַמַּעֲלֶה מֵאֲרֶץ מִצְרַיִם", וקבלו ה'תורה' אשר שם ה'רוח' - אִזֵּי דִיקָא: "הִרְחַב פִּיךָ וְאִמְלֵאֲהוּ", בחינת 'מְלֵאפוּם' כנ"ל, בחינת 'שלמות החסרון'.

כי דיקא אחר 'יציאת-מצרים', בחינת: "הַמַּעֲלֶה מֵאֲרֶץ מִצְרַיִם", שאז נתבטל בחינת "מקצור רוח" הנ"ל, כי קבלו ה'תורה' ששם ה'רוח-החיים' כנ"ל, על-כן אִזֵּי דִיקָא: "הִרְחַב פִּיךָ וְאִמְלֵאֲהוּ", בחינת 'שלמות החסרון', בחינת 'מְלֵא-פּוּם, בחינת (תהלים כ, ו): "יִמְלֵא ה' כָּל מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ".

ועל-כן נזכר 'יציאת-מצרים' בפרשת 'יציאת', כי 'יציאת' בחינת ה'רוח-החיים', בחינת (יחזקאל לו, ט): "מֵאֲרַבַּע רוּחוֹת וְכוּ'. [ענין בפנים ענין ה'מְלֵאפוּם'].

נג. ח"ב פו; שיחות הר"ן קמ - "מקצור רוח ומעבדה קשה" (שמות ו, ט) - מחמת שהם בבחינת 'קצרי-רוח', מחמת שהם 'קטני אמונה', על-ידי-זה צריכין לעבודות קשות ולתעניות. וזה עקר קטנות האמונה. ועקר קטנות האמונה הוא, שלא מאמין בעצמו, שגם הוא חביב בעיני השם-יתברך, לפי גדלות טובתו של השם-יתברך.

"והוצאתי את צבאתי, את עמי בני ישראל,

מארץ מצרים" (שמות ז, ט)

נד. ח"ב ה, י - ב'ניסן' הוא זמן הגאולה, כי 'בניסן נגאלו' (ראש-השנה יא), וזה ידוע (שער הכוונות פסח א): "שעקר גלות מצרים היה לתקן חטא אדם-הראשון, שהיו שדים מחממין אותו והוליד שדין" וכו' (ערוך יח), והחמום הוא על-ידי חלישות המלאך, ומחמת זה היה גלות מצרים. ו'בניסן נגאלו', ונתתקן חטא אדם-הראשון אז. נמצא: ש'בניסן נתחזק כח ה'מלאך', שזה בחינת 'תקון חטא אדם-הראשון', שנתתקן 'בניסן' בעת גאלת מצרים. וזה שכתוב (שמות ז, ט): "והוצאתי את צבאתי", בחינת 'מלאכים' שיצאו ונגאלו 'בניסן' - כי אז נתחזקו ונתתקנו.

"ואמרת אל אהרן, קח את מטך,

והשליך לפני פרעה יהי לתנין" (שמות ז, ט)

נה. ח"ב ה, בג - עקר ה'תפלה' היא 'דחמים' ותחנונים' (אבות פ"ב מ"ג), ועקר ה'דחמים' תלוי ב'דעת' וכו'. ולפעמים

ושלום, בבחינות (קהלת ט, יז): "זעקת מושל בפסילים" - דהינו: ה'זעקה' בשנופל ה'ממשלה', בחינות ה'מלכות' - בין ה'פסילים'.

וצריך לראות לתת ולתבדיל ה'מלכות דקדשה' מביין הארבע גליות של הארבע מלכיות, ולהעלותה משם. ועקר עלייתה - על-ידי בחינות ה'חסד', שעל-ידי ה'חסד' - קוצרין וחוזתין המלכות, ומבדילין אותה מהם, ומעלין אותה אל 'אור-הפנים' המאיר ב'שליש-הגלים'.

ועל-כן יש 'ארבע בחינות' בכל רגל: ב'פסח' הם 'ארבע כוסות'. ב'שבועות' וכו'. ב'סכות' וכו'. כנגד בחינת ה'ד' הנ"ל, בחינת 'מלכות' הנ"ל, שצריך להעלותה אל ה'אור-הפנים' - על-ידי שמחות המצוות, שמתקבצין לתוך הרגלים (ענין בפנים).

"וידעתם כי אני ה' אלקיכם, המוציא

אתכם מתחת סבלות מצרים" (שמות ז, ז)

נו. ח"א נא, בסוף - כל ה'חסרונות שיש לאדם, פרנסה, בנים, בריאות-הגוף, וכל שאר ה'חסרונות' - הכל הוא ב'חסרון הדעת'. ואף שיש חסרים לגמרי מהדעת, ועם-כ"ל-זה יש להם כלי-טוב, באמת כל מה שיש להם אינו כלום. וכן להפך: השלם בדעת שיש לו חסרון, באמת ה'חסרון' אינו כלום.

וגם ה'גלות', הוא רק מ'חסרון הדעת', כמו שכתוב (ישעיה ה, יג): "לִכְן גָּלָה עַמִּי מִבְּלֵי דַעַת". - ועל-כן היתה 'גאלת מצרים' על-ידי 'משה', שהוא היה בחינת ה'דעת'. וזה שכתוב (שמות ז, ז): "וידעתם כי אני ה' המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים" - כי עקר ה'גאלה' על-ידי ה'דעת'.

וגם לעתיד, ש'תמלא הארץ דעה' (ישעיה יא, ט), שיתגלה ה'דעת' - ידעו שאין שום רע בעולם כ"ל, רק פלו טוב וכלו אחד.

נא. ח"י מוהר"ן רא - איש בשר צריך להדר שיהיה מלבש

כראוי אם אפשר לו, ולא יהיה בזוי, כי גם להצדיק אין מקרבין עצמן רק על-ידי מלבושיו, שעל-ידי-זה הוא נחשב בעיניהם.

הלא גם השם-יתברך היה מתלבש עצמו במצרים, כי כל ה'מעשה של מצרים', היא בלה בחינת 'מלבושים', שהיה בהכרח שיתלבש עצמו השם-יתברך בכיבוד באלו ה'מעשיות של מצרים', עד שאחר-כך התחילו להפיר אותו ויתברך בעצמו בכיבוד, ובכל פעם הפירו אותו יותר ויותר, והפירו גדלתו ויתברך בכל-פעם יותר. אבל בתחלה לא היה אפשר שיתקרבו אליו, כ"א על-ידי בחינת 'מלבושים', הינו כל ה'מעשה של מצרים' שהיא בחינת 'מלבושים' כנ"ל (ענין ב'שער הכוונות' דרושי הפסח).

[ב'שיח' שפיר' קדש ח"ב תרסח: אמר פעם מוהר"ן ז"ל: "אלו לא הייתי רואה אצל רבנו בתחלת התקרבתי, את הפמטות וצלחות הפסח [זילבערנע לייקטער און זילבערנע שישלעד] שהיו לרבנו ז"ל - היה קשה לי יותר להתקרב". כי הוא נולד וגדל בבית עשירים, ואלו לא היה רואה זאת אצל רבנו ז"ל, היה קשה לו להתקרב].

כְּשֶׁהִסְטֵרָא-אֲחֵרָא יוֹנְקַת מִן ה'רְחֻמְנוּת', אֲזִי הֵם מְמַשִּׁיכִין לְעַצְמָן ה'רְחֻמְנוּת', וְנִתְמַעֵט ה'רְחֻמְנוּת' אֲצֻלְנוּ. וְאִפְלוּ מֵעַט ה'רְחֻמְנוּת' שֶׁנִּשְׁאָר, הוּא בְּבַחֲיַיִת 'אֲכֻזְרִיּוּת', כִּי עַל-יְדֵי שֶׁהֵם יוֹנְקִים מִן ה'רְחֻמְנוּת', נִתְמַלְקָל ה'רְחֻמְנוּת' וְנִעֲשֶׂה 'אֲכֻזְרִיּוּת' וְכו'.

וְזֶה בְּחֵינֵת (אִיכָּה ד. ג.): "גַּם תִּגְּמִים חֲלָצוּ שָׂד" - זֶה בְּחֵינֵת רְחֻמְנוּת דְּסִטְרָא-אֲחֵרָא, בְּחֵינֵת (ישעיה ג. ו): "כִּשְׂד מְשַׁדִּי", כִּי שְׂדִי הוּא בְּחֵינֵת רְחֻמְנוּת דְּקִדְשָׁה, בְּבַחֲיַיִת (בְּרֵאשִׁית מ. ג. יד): "וְאֵל שְׂדֵי יִתֵּן לָכֶם רְחֻמִּים", שֶׁהוּא בְּחֵינֵת 'תְּפִלָּה', שֶׁהוּא שְׂדוּד הַמַּעֲרֻכוֹת' וְכו'.

וְעַל-יְדֵי-זֶה נִפְגַּם ה'דַּעַת' וְנִקְטָן, וְנִעֲשֶׂה בְּבַחֲיַיִת 'מַחִין דְּקִטְנוּת', וְאֲזִי הֵם יוֹנְקִים חֲסִי-וְשָׁלוֹם מ'פְּגַם הַדַּעַת', בְּבַחֲיַיִת (בְּרֵאשִׁית ג. א): "וְהִנָּחַשׁ הָיָה עָרוֹם". הֵינּוּ דַּעַת דְּסִטְרָא-אֲחֵרָא, שִׁינּוּק עַל-יְדֵי נְפִילַת ה'דַּעַת דְּקִדְשָׁה'. וּמִזֶּה בָּא חֲסִי-וְשָׁלוֹם 'תְּאֻת נְאוּף' וְכו'.

וְאֲזִי אֵי-אֲפֹשֶׁר לְהַתְּפַלֵּל בְּבַחֲיַיִת רְחֻמִּים וְתַחֲנוּנִים, וְאֲזִי ה'תְּפִלָּה', בְּבַחֲיַיִת 'דִּין'. וְאֲזִי הַסִּטְרָא-אֲחֵרָא בּוֹלְעַת ה'תְּפִלָּה' חֲסִי-וְשָׁלוֹם.

וְאֲזִי צְרִיכִין 'בַּעַל פֶּחַ גְּדוֹל' שִׁיּוּכַל לְהַתְּפַלֵּל 'תְּפִלָּה בְּבַחֲיַיִת דִּין' וְכו'. וּכְשֶׁזֶה ה'בַּעַל-כַּח' מִתְּפַלֵּל 'תְּפִלָּה בְּבַחֲיַיִת דִּין', הַסִּטְרָא-אֲחֵרָא רוֹצֵה לְבַלְעַ אֹתָהּ, וְעוֹמְדַת בְּבֵית-הַבְּלִיעָה שְׁלוֹ, וְאֲזִי הוּא מְכַרַח לְתַן הַקְּאוֹת, הֵינּוּ: לְהַקְיָא וּלְהוֹצִיא כָּל הַקְּדוּשׁוֹת שֶׁל הַדַּעַת וְהַרְחֻמְנוּת וְהַתְּפִלוֹת שֶׁבֹלַע. וְהוּא מְכַרַח גַּם לְהַקְיָא וּלְהוֹצִיא עֲצָמוֹת הַחַיּוֹת שֶׁלֹּו מְמַשׁ, וְזֶהוּ בְּחֵינֵת 'גְּרִים' שְׁמוֹתֵי-רִין.

וְזֶהוּ צְרוּף "וּיִפְלַל" - רֵאשִׁי-תַבּוּת (שְׁמוֹת ז. ט): "וְהִשְׁלַךְ לִפְנֵי פִדְעָה יְהִי לְתַנּוּן". כִּי צְרִיכִין לְהַשְׁלִיךְ 'מִטָּה עַז', בְּחֵינֵת 'הַתְּפִלָּה הַנִּי', לְהַתְּנִין, בְּבַחֲיַיִת: "וְהִשְׁלַךְ לִפְנֵי פִרְעֹה יְהִי לְתַנּוּן". שְׁמַשְׁלִיכִין בְּכוּנָה ה'מִטָּה עַז' לִפְנֵי ה'סִטְרָא-אֲחֵרָא' - כְּדִי שִׁיְהִי לְהַתְּנִין - הֵינּוּ: כְּדִי שִׁיּבֹלַע הַתְּנִין אֶת ה'תְּפִלָּה' הַזֹּאת - כִּי עַל-יְדֵי-זֶה מוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ כָּל הַקְּדוּשׁוֹת שֶׁבֹלַע, כִּי הִיא עוֹמְדַת בְּבֵית הַבְּלִיעָה שְׁלוֹ בְּנִי-ל.

"וַיִּחַזַק לֵב פִּרְעֹה, וְלֹא שָׁמַע אֲלֵהֶם" (שְׁמוֹת ז. כב)
ב'רש"י: "וַיִּחַזַק לֵב פִּרְעֹה - לֹא-רָם עַל-יְדֵי מְכַשְׁפּוֹת אֲתֶם עוֹשִׂים בּוֹ, תִּבְּן אֲתֶם מְכַנְיִסִין לְעַפְרַיִם, עִיר שְׁפִלָּה תִּבְּן, אִף אֲתֶם מְבִיאִין מְכַשְׁפּוֹת לְמַצְרַיִם שְׁפִלָּה כְּשָׁפִים" (מִנְחוֹת פ.ה. שְׁמוֹת-רַבָּה ט. ז)

נ.ו. ח"א יא. א - "שָׁאֲלוּ יוֹחָנִי וּמִמְרָא לְמֹשֶׁה: תִּבְּן אֲתָה מְכַנְיִם לְעַפְרַיִם, וְהַשִּׁיב לָהֶם: אָמְרִי אֲנֹשִׁי, לְמֹתָא יִרְקָא, יִרְקָא שְׁקָל" (מִנְחוֹת פ.ה. שְׁמוֹת-רַבָּה ט. ז).

[פִּרְשׁ רש"י: "אֲמַרו לִיָּה יוֹחָנִי וּמִמְרָא: רֵאשִׁי מְכַשְׁפִּים שֶׁל מִצְרַיִם, לְמַשְׁה-רַבְּנֵי, כְּשֶׁהִתְחִיל לַעֲשׂוֹת הָאוֹתוֹת לְעֵינֵי פִּרְעֹה, שִׁהוּי סְבוּרִין שֶׁהִיָּה עוֹשֶׂה אוֹתֶם עַל-יְדֵי כְּשׁוּף. - תִּבְּן אֲתָה מְכַנְיִם לְעַפְרַיִם: 'עַפְרַיִם' שֶׁהוּא מְקוֹם הַרְבֵּה תְּבוּאָה, אֲתָה מְבִיא לָשֶׁם תְּבוּאָה לְמִכּוּר, בְּתַמְיָה? כִּי אֲרָץ-מִצְרַיִם שֶׁהִיא מְלֵאָה כְּשָׁפִים, אֲתָה בָּא לָשֶׁם לְעַסֵּק בְּכְשָׁפִים?! - "אָמַר לָהֶם לְמֹתָא יִרְקָא, יִרְקָא שְׁקָל": לְעִיר שְׁגוֹל שֶׁם יִרְקַת הַרְבֵּה, הֵבֵא יִרְקַת שְׁלֹף לְמִכּוּר, כִּי שְׁמַתְקַצִּין שֶׁם הַכֹּל לְקַנּוּת. הֵם אָמְרוּ לוֹ דְּבָרֵי לְצַנּוּת, וְהוּא הַשִּׁיב לָהֶם בְּעֵינֵינָם.

"תִּבְּן" זֶה בְּחֵינֵת 'תְּבוּנָה', כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (מְשָׁלִי ב. יא): "תְּבוּנָה תִּנְצְרֶנּוּ", שֶׁהֵם הֵבִינוּ: שְׁמִשָּׁה רוֹצֵה לְהַכְנִים תְּבוּנוֹת הַתּוֹרָה

בְּיִשְׂרָאֵל, וְעַל-כֵּן שָׁאֲלוּ: "כִּי בְּזִמְן שְׂאִין יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין רְצוּנוֹ שֶׁל מְקוֹם הֵם מְשׁוּלִים לְעַפְרַיִם (סְפָרֵי עֲקֵב יא), וְאִיךָ יוּכַל לְהַבְיִאֵם לְמִדְרָגָה גְּבוּהָה לְתַבּוּנוֹת הַתּוֹרָה". וְזֶה: 'תִּבְּן' לְשׁוֹן 'תְּבוּנוֹת הַתּוֹרָה', אֲתָה מְכַנְיִם לְעַפְרַיִם, זֶה בְּחֵינֵת 'עַפְרַיִם', הֵינּוּ 'מִדְרָגָה פְּחוּתָה'.

הַשִּׁיב לָהֶם: 'אָמְרִי אֲנֹשִׁי לְמֹתָא יִרְקָא, יִרְקָא שְׁקָל' - שְׁעַל-יְדֵי ה'אֲמִירוֹת' וְהַדְּבּוּר שֶׁל אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, יֵאִיר לוֹ הַדְּבּוּר לְכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁצְרִיךָ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, שִׁיּוּכַל לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה. 'יִרְקָא' הוּא בְּחֵינֵת 'תְּשׁוּבָה'. 'יִרְקָא שְׁקָל', בְּחֵינֵת 'תְּשׁוּבַת-הַמְּשָׁקָל'. שֶׁהַדְּבּוּר יֵאִיר לוֹ שִׁיּוּכַל לַעֲשׂוֹת 'תְּשׁוּבַת-הַמְּשָׁקָל' מְמַשׁ.

"וְהִדְגָּה אֲשֶׁר בִּיאָר מִתָּה וַיִּבְאֵשׁ" (שְׁמוֹת ז. כא)

נ.ז. שִׁיחוֹת שְׂאֲחֵרֵי סְפוּרֵי-מַעֲשִׂיּוֹת - מִימֵי יְלָדוּתוֹ: פְּעַם-אַחַת בָּאוּ אֵלָיו עִם פְּדִיּוֹן לְהַתְּפַלֵּל עַל יְלָדָה שְׂרָה אֲסֶתֶר בַּת יְהוּדִית, וְאָמַר שְׁתַּמּוּת, וְכֵן הָוָה. וְאָמַר: שִׁידַע זֹאת מִהַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה. שְׂרָאָה אֲזִי פְּסוּק (שְׁמוֹת ז. כא): "וְהִדְגָּה אֲשֶׁר בִּיאָר מִתָּה וַיִּבְאֵשׁ", וּבְאֵלוֹ הַתְּבוּת: "מִתָּה, וַיִּבְאֵשׁ" נִתְגַּלָּה לוֹ זֹאת. מִתָּה, וַיִּבְאֵשׁ' רֵאשִׁי-תְּבוּת: שְׂרָה אֲסֶתֶר בַּת יְהוּדִית וַיִּבְאֵשׁ. הַשֵּׁם-יִשְׁמְרֵנוּ.

"וַתַּעַל הַצְּפַרְדֵּעַ" (שְׁמוֹת ח. ב)

"וַתַּעַל הַצְּפַרְדֵּעַ, צְפוּר דַּע, שִׁישׁ בָּה דַּעָה. בְּשַׁעָה שֶׁהַעוֹפּוֹת הֵם צְמַאִין וּבָאִין לְשִׁתּוֹת מִן הַיָּאֹר וּמִן הָאֲגָמִים, כּוֹרְאִין אוֹתָם וְאוֹמְרִים לָהֶם: 'בּוֹאוּ וּשְׁתוּ אֶל תַּתִּירָאוּ". (תַּנְאֵ-דְבִיר-אֱלִיהוּרְבָּה פ"ז)

נ.ח. ח"א ג - "לְדִידֵי חֲזִי לִי הֵהִיא אַקְרוּקְתָא" (בְּבֵא-בְּתָרָא ע.ג), וּפִרְשׁ רַבְּנֵי שְׁמוּאֵל: "צְפַרְדֵּעַ, הֵינּוּ צְפוּר דַּעָה" (עֵין בְּפִנִּים - עֵינֵי 'שַׁעֲרֵי-הַפְּסוּקִים' פִּרְשַׁת וְאָרָא).

נ.ט. ח"א טו. ה - "לְדִידֵי חֲזִי לִי הֵהִיא אַקְרוּקְתָא" (בְּבֵא-בְּתָרָא ע.ג), "אַקְרוּקְתָא" פִּרְשׁ רש"י: "צְפַרְדֵּעַ". וְזֶה בְּחֵינֵת 'עַלִּית הַיָּרָאָה לְשִׁרְשָׁה', הֵינּוּ דַּעַת'. כִּי 'צְפַרְדֵּעַ' הִיא מְלָה מְרַכְּבַת: "צְפַר דַּעָה" (תַּנְאֵ-דְבִיר-אֱלִיהוּרְבָּה פ"ז; עֵין 'שַׁעֲרֵי-הַפְּסוּקִים' פִּרְשַׁת וְאָרָא), וְצְפוּר' הוּא בְּחֵינֵת 'יָרָאָה', בְּחֵינֵת 'אֲרָץ', כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (ישעיה כד, ז): "מְכַנְיֵה אֲרָץ זְמֶרֶת" וְכו' (עֵין בְּפִנִּים).

"וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל ה'" (שְׁמוֹת ח. ח)

פ. ח"א עה - בתורה ותפלה, יש שני גוונים: 'מחשבה ויצעקה'. והוא בחינת 'משה ודוד'. כי ה'יצעקה', בחינת (משלי א. כ): "חֲכָמוֹת בַּחוּץ תִּרְנֶה". וּב'מחשבה', בחינת (שיר-הַשִּׁירִים ז. ב): "חֲמוּקֵי יִרְכֹּנֶה". ב'משה' פְּתִיב (שְׁמוֹת ח. ח): "וַיִּצְעַק מֹשֶׁה", וּכְתִיב (דְּבָרִים לא. א): "וַיִּלְכֹּד וַיְדַבֵּר" וְכו', כְּלוּמַר: שֶׁהִיָּה מְקַהֵיל קַהֲלוֹת בְּרַבִּים, וְזֶה בְּחֵינֵת: "חֲכָמוֹת בַּחוּץ תִּרְנֶה". וּב'דוד' פְּתִיב (תְּהִלִּים סח, כז): "בְּמַקְהֵלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹקִים", וְהוּא גַּם-כֵּן: "חֲכָמוֹת בַּחוּץ תִּרְנֶה".

"אֲצַבֵּעַ אֱלֹקִים הוּא" (שְׁמוֹת ח. טו)

פ.א. ח"א סה - "עֲתִיד הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לַעֲשׂוֹת מְחֹל לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד-לְבוֹא, וְכָל אֶחָד מֵרָאָה בְּאֲצַבְעוֹ" וְכו' (תַּעֲנִית לא.). 'מְחֹל' זֶה בְּחֵינֵת ה'שְׁמִיחָה', שֶׁהִיא כְּלִי לְקַבְּלַת-הַתּוֹרָה. וְכַל-זֶה עַל-יְדֵי ה'בְּטוּל', שְׁעַל-יְדֵי ה'זְרִיחָה' שֶׁל ה'רְשִׁימוֹ' מִן

ה'בטול' - משם באה ה'תורה' עליידי ה'פלים'. וזה בחינת "מראה באצבעו". 'מראה', זה בחינת ה'מראה' וה'זריחה' של ה'רשימו', שמשם באה ה'תורה'. וזה בחינת: "מראה באצבעו", בחינת ה'תורה', שהיא בחינות (שמות לא, יח): "אצבע אלקים". [הפנה על הפסוק בפרשת 'כי תשא' (שמות לא, יח) "לחח אבן כתבים באצבע אלקים" - אבל מכיון שכתוב גם בפרשתו: "אצבע אלקים", הבאנו גם כן].

"כצאתי את העיר אפרש את כפי" (שמות ט, כט)

כ. ח"א ז, א; ח"א ט, ה - עקר אמונה, בחינת תפלה, בחינת נסים, אינו אלא בארץ ישראל, כמו שכתוב (תהלים לו, א): "שכן ארץ ורעה אמונה", ושם עקר עליות התפלות, כמו שכתוב (בראשית כח, יז): "וזה שער השמים". ובשביל זה כשפגם אברהם "במה אדע" (שם טו, ח), ובזה פגם ב'רשת ארץ', שהיא בחינת אמונה, בחינת תפלה - היה גלות מצרים.

ידוקא "יעקב ובניו ירדו מצרים" (הושע כד, ד - בהגדה של פסח), כי הם בחינת שנים עשר נסחאות התפלה, והוריד אותם בגלות, ומצרים הוא הפך הנסים, כמו שכתוב (שמות יד, כז): "ומצרים נסים לקראתו", שאין שם מקום הנסים, ואין שם מקום התפלה, כמו שכתוב (שם ט, כט): "והיה כצאתי את העיר אפרש את כפי". "וכל הגליות מכנים בשם מצרים, על שם שהם מצרים לישראל" (בראשית ד"ב, טז). וכשפוגמין באמונה, בתפלה, בארץ ישראל, יורד לגלות.

סג. חיי מוהר"ן רנו - שמעתי מרבי נפתלי, שאמר באומין: "כצאתי את העיר אפרש את כפי" (שמות ט, כט).

[בלקוטי הלכות, חולת המועד ד, טו: מיתת הצדיקים שבחוץ לארץ, הוא בבחינת תפלה בבחינת דין - שמוסרים גופם שינקר בחוץ לארץ, ששם יניקת הסטרא אחרא, ונדמה להסטרא אחרא שהיא בולעת את הגוף הקדוש הזה.

אבל זה הגוף הקדוש, הוא בעל כח גדול, ועומד להסטרא אחרא בצוואתו, עד שמכרחת על ידי זה לקראת הקאות הרבה מקרה ובטנה וכו', עד שיגמר הצדיק מה שהתחיל. כי אז אינו פוסק מלעסוק בבחינת תקון התפלה הנ"ל, עד שיגמר כרצונו, בבחינת (שמות ט, כט): "כצאתי מן העיר אפרש את כפי". כשיצא מן העיר אל קברו, אז יפרש את כפיו בתפלה הנ"ל, עד שיגמר מה שרוצה. ועל כן שם על קברו, יכול כל אחד להתקן, אפלו הרועי שבגרועים וכו', ועל כן שם הכל יתקנו פראוי, כל מי שיזכה ללא לשם בחייו וכו'.

וב'פראאות' לחקמה' ח"ב ח, יז - ונשמע מפיו הקדוש שאמר באומין: "כצאתי את העיר אפרש את כפי" - הינו כאומר: שאחר הסתלקותו, אז יעסק בשלמות תקוני התפלה, לגמר את שלו כרצונו.

"ויאמר ה' אל משה, בא אל פרעה, כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו, למען שתי אתני אלה בקרב. ולמען תספר באזני בנה ובן בנה, את אשר התעללתי במצרים, ואת אתני אשר שמתי בהם, וידעתם כי אני ה' וגו'. ויבא משה ואהרן אל פרעה, ויאמרו אליו: כה אמר ה' אלהי העברים, עד מתי מאנת לענת מפני, שלח עמי ויעבדני. כי אם מאן אתה לשלח את עמי, הנני מביא מחר ארבה בגבולך" (שמות י, א-בג)

סד. ח"א סד, ו; כתב יד רבנו ז"ל השיך לתורה הזה (הנדפס בסוף הספר) - "ויאמר ה' אל משה, בא אל פרעה, כי אני

הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו, למען שתי אתני אלה בקרב. ולמען תספר באזני בנה ובן בנה, את אשר התעללתי במצרים, ואת אתני אשר שמתי בהם, וידעתם כי אני ה' וגו'. ויבא משה ואהרן אל פרעה, ויאמרו אליו: כה אמר ה' אלהי העברים, עד מתי מאנת לענת מפני, שלח עמי ויעבדני. כי אם מאן אתה לשלח את עמי, הנני מביא מחר ארבה בגבולך" (שמות י, א-בג).

"ויאמר ה' אל משה, בא אל פרעה" - שצוה הקדוש ברוך הוא להצדיק שהוא בחינת משה, שיבא לבחינת פרעה - פרעה הוא בחינות חלל הפנוי, כי פרעה לשון בטול, לשון (שמות ה, ד): "תפריעו את העם". וגם פרעה לשון התגלות, הינו בחינת חלל הפנוי, שהוא בטל ופנוי מכל, ובתוכו התגלות כל הבריאה. ושם בחלל הפנוי יש כבדות לב, כי אי אפשר להשיגו. וכל החכמות הבאים משם יש בהם כבדות לב, שנשארים בקשיא על השם יתברך, ואי אפשר למצא אותו שם, מחמת שפנה אלקותו משם בכיכול, כדי שתוכל הבריאה להתהוות.

ועל כן: "ויאמר ה' אל משה בא" וכו' - ש'משה' דיקא יבא אל פרעה, בחינות חלל הפנוי - כי אסור לכנס לשם בייאם בחינות משה.

וזה: "כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו" - "הכבדתי" לשון לבוש והסתרה. "עבדים" הם בחינות הקדמות של כל החכמות, כי כל חכמה יש לה הקדמות, והם נקראים 'עבדים' ומשמשים לה חכמה - הינו: שכל החכמות וה'הקדמות' הבאים משם מחלל הפנוי, יש בהם כבדות לב - שנשארים בקשיא.

וזהו: "למען שתי אתני אלה בקרב" - הינו: שמה ש"הכבדתי את לבו" שאי אפשר למצא שם השם יתברך, זה היה למען שיתיי וכו', כדי שאשית בקרב האותיות של ה'בריאה', הינו: כדי שתוכל ה'בריאה' להתהוות שם בתוך החלל הפנוי, שצמצם ופנה אלקותו משם בכיכול - כי אם לא היה מצמצם אלקותו משם, לא היה מקום לבריאה.

וזה: "ולמען תספר" וכו' - כי שם בתוך ה'בריאה' שנתהוה בתוך חלל הפנוי - שם תוכל לספר ולדבר, כי יש שם אותיות ודבור שעל ידם נתהוה ה'בריאה'.

וזה: "באזני בנה ובן בנה" - כי עקר כלל ה'בריאה' היתה בשביל רחמנותו פנ"ל, וה'בריאה' היתה על ידי הדבור פנ"ל.

נמצא: שבכל דבר שנברא בתוך חלל הפנוי, יש שם צמצום רחמנותו, כי השם יתברך צמצם רחמנותו וברא הדבר הזה בתבנית ודמות הזה, כפי שמדת רחמנותו חיבה שזה הדבר יהיה כד. כי הרחמנות - שרש כל הבריאה, כי הכל נברא כדי לגלות רחמנותו פנ"ל.

וזה: "ולמען תספר באזני בנה ובן בנה", "עד כאן רחמי האב על הבן" (רש"י בראשית כא, כג). כי במה שהוא אחר ה'בריאה', שם תוכל לספר ולדבר, ולהשיג צמצום רחמנותו שיש בכל

דבר. "עד כאן רחמי האב" וכו' - הינו: שבדבר הזה יש כל-כך רחמנות, ובדבר הזה יש כל-כך רחמנות.

הינו: כי על-ידי ה'בריאה' תוכל לספר בהרחמנות שתבחן בהבחנת שכלך. "באזני" זה בחינת ה'בחנה/ כמו' (איוב יב, יא; לה, א): "אין מליו תבחן" - כי ה'ספור' בא מבח אותיות הדבור שנברא בהן העולמות, וה'בחנה' באה מחכמתו ותפרד-שמו שברא בה העולמות.

וזה: "את אשר התעללתי במצרים" וכו' - זה בחינת ה'קלפות' שבאים מ'דבוי-אור' מ'שבירת-פלים'. "כי התעללתי", פרש רש"י: "שחקתי" - הינו: שעשיתי 'שחוק' ועוללות' בעולם - הינו בחינת ה'קלפות' שהן כנגד הקדשה רק כמו מי שמדמה ומשחק ומעקם עצמו לחברו, כי הם רק ב'קוף המשחק' ומדמה עצמו לאדם. כמו 'שחוק' שמשחקין [שקוריו: נאכגעשפעט].

וזהו: "ואת אתני אשר שמתי בם" - כי יש שם אותיות, כי הם באים מ'דבוי-אור' מ'שבירת-פלים'. על-כן: "וידעתם כי אני ה'" - כי שם תוכלו להכיר את השם, כי יש שם ניצוצי הקדשה ו'אותיות'. הינו: שאפלו בתוך בחינת ה'שחוק', בחינת ה'קלפות', הינו בחינת אפיקורסית הראשונה שבא מבחינת 'דבוי-אור' - גם שם תוכל להכיר את השם - כי אפשר למצא שם אותיות וניצוצות לישבם, כי הם באים מ'שבירת-פלים' כנ"ל.

וכשבא משה לפרעה: "כה אמר ה' אלקי העברים, שלח עמי ויעבדני" - "אלקי העברים", הינו אלקותו ואורו שצמצם לצדדיו, וזה לשון 'עברים', לשון (יהושע כד, א): "מעבר הנהר" [כנ"ל], ועל-שם-זה אנו נקראים 'עברים', שאנו משליכים כל החכמות, ודבקים בהשם-יתברך לבד, באמונה לבד - ו'משה' בא ל'פרעה' כדי להכניע אותו כנ"ל.

וזהו: "עד מתי מאנת לענת מפני". ועקר הדבר: "שלח עמי" כנ"ל.

וזה: "ויבא משה אל פרעה וכו', כי אם מאן אתה לשלח וכו', הנני מביא מחר ארבה בגבולך". "מחר" - הוא בחינת 'לעתיד' לבוא, כי "מחר לקבל שכר" (ערובין כב), בחינת (בראשית ל, לג): "וענתה בי צדקתי ביום מחר", בחינת קבול השכר לעתיד-לבוא, ואז יבינו בחינת ה'חלל-הפנוי' שהוא על ידי ה'צמצום', איך אפשר להיות שבאמת יש שם אלקות, ואף-על-פי-כן הוא 'חלל-הפנוי'. - הינו: 'לעתיד' יענה ויסביר לי תרוצים על כל הספקות וכו'.

וזהו בעצמו ה'קבול שכר' - כי עקר ה'קבול שכר' לעתיד הוא: שישינו השגות ויבינו מה שהיה אי-אפשר להבין בעולם-הזה, ואז ידעו: שה'חלל-הפנוי' הוא בבחינת 'ארבה', "כהוא קמצא דלבושה מנה ובה" (בראשית-רבה כא, ה), 'לבוש' הוא בחינת ה'צמצום' של 'חלל-הפנוי', שעל-ידו בחינת ה'לבוש' יבינו שהוא מנה ובה, שבאמת יש שם אלקות, ואף-על-פי-כן הוא בחינת 'לבוש', בחינת 'צמצום', בחינת 'חלל-הפנוי'. הינו: כי אפילו ה'הלבושה' היה ב'חכמה'. - שאז יתגלה סוד בחינות ה'לבוש' בחינת ה'צמצום' של ה'חלל-

הפנוי' - כי אז יתגלה 'ראש אמונה', בחינת (שיר-השירים ד, ח): "תבואי תשורי מראש אמונה", בחינת הנגון העליון של 'ראש אמונה' הנ"ל, שעל-ידו נתבטל כל המבוכות של 'חלל-הפנוי'.

וזה: "הנני מביא מחר", הינו 'לעתיד' - "ארבה בגבולך" - הינו: "גבולך" שהוא בחינת 'חלל-הפנוי', יתגלה שם 'לעתיד'. ה'ארבה' זה בחינת ה'צמצום' ד'לבושה מניה וביה' כנ"ל.

וזה: "הנני מביא מחר ארבה", ראשי-תבות (איוב לב, ח): "א'כן ר'וח הוא ב'אנוש" - בחינת 'נגינה', שהוא בחינת 'רוח'. הינו: שאז יתגלה הנגון והזמר של 'ראש אמונה' כנ"ל - ועל-ידו יתבטלו כל ה'אפיקורסות', אפלו של 'חלל-הפנוי'.

סה. ח"ג עט (ראשי-פרקים' של רבנו ז"ל) - "בא אל פרעה" (שמות י, א). 'משה' בחינת 'אחדות הזמנים', 'מ'ה ש'היה הוא שיהיה" (קהלת א, ט; תקוני-זחר קיב). "פרעה" - 'קולה' פנחש ילך" (רמיה מו, ידכב). "אני הכבדתי את לבו, למען שתי אתתי" (שמות י, א). "אם לא יאמינו ל'קול' האות" (שמות ד, ח). "בקרבו" (שמות י, א). "הכבדתי שהכביד על ישראל כדי לעוררם בתשובה - ופרעה הקריב" (שמות יד, י; שמות-רבה כא, ח).

"ויאמר משה, בנערינו ובזקנינו נלך, בבנינו ובבנותנו, בצאננו ובבקרנו נלך" (שמות י, ט)

סו. ח"א נד, ג - כשאדם עושה איזה מצוה, יש פח בהמצוה, לילך ולעורר כל העולמות לעבודת השם-יתברך, בבחינת (שמות י, ט): "בנערינו ובזקנינו נלך, בצאננו ובבקרנו נלך".

"וימש השך" (שמות י, כא)

סז. ח"א יא, ב - כשהתורה באה לתוך דבורים פגומים, לפה פגום, לא די שאין דבורי התורה מאירים לו, כי אם גם התורה עצמה, נתגשם ונתחשף שם מפיו, כמו שכתוב (יהושע א, ח): "לא ימוש ספר התורה הזה מפיך", בחינת (שמות י, כא): "וימש השך" - הינו: שלא יתגשמו ויתחשכו מפיך.

סח. ח"א קי - התורה היא רוחניות, ואשר זך ישר פעלו, ושכלו רוחני, יכול לתפס כל התורה פלה, ולא ישבח דבר. פי דבר רוחני אינו תופס מקום, ויכולה התורה להתפשט ולשפן בשכלו. אך מי שהוא מגשם דברי התורה ועושה ממנה ממשות, אזי יש לה שיעור וקצבה, פמה הוא יכול לתפס בשכלו ולא יותר. ואם ירצה להשיג יותר, אזי ידחה מה שכבר נכנס בשכלו. בדרך כל דבר גשמי, אם הוא כבר מלא, אם ימלאנו יותר ידחה מה שהיה בו כבר. ומזה בא השכחה:

וזהו (יהושע א, ח): "לא ימוש ספר התורה הזה מפיך". "וימש" - מלשון 'ממשות', כמו שכתוב (שמות י, כא): "וימש השך". כלומר: הזחר שלא תהיה 'ממשות' ו'גשמי' בדברי-התורה. "מפיך" - כלומר: מחמת 'פיך', שיוצא מאתך, יהיה לה 'ממשות' ו'גשמי'ות, תזחר מזה.

"צא אתה, וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ" (שמות יא, ח)
"ההולכים אחר עֲצַתְךָ" (רש"י)

פט. ח"א יז, ח - "וְהוֹיָנָא שִׁין פְּרָסָה" (בבא-בתרא עד.).
"פְּרָסָה" בחינת רַגְלֵי, הִינּוּ עֵצָה, כְּמוֹ (שמות יא, ח): "וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ" - "הַנִּמְשָׁכִים אַחַר עֲצַתְךָ" (רש"י שם) - הִינּוּ: שֶׁהִנְשָׁמָה נִזְפָּרַת: שֶׁהִיָּתָה תַחֲלָה בְּמַחְשָׁבָה, וְבָה נִמְלָךְ וְנִתְיַעַץ בְּבְרִיאת עוֹלָמוֹ (בְּרַאשִׁית־רַבָּה ח, ז; רִית־רַבָּה ב, ג). (עין בְּפָנִים).

ע. ח"א נ, י - 'הַמּוֹדְעִים מְכַנְּנִים בְּשֵׁם רַגְלֵיךָ, כְּמוֹ (שמות יא, ח): "וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ".

עא. ח"א נב, א - יֵשׁ מוֹכִיחֵי הַדּוֹר, וְהֵם בַּחֲבִינּוֹת רַגְלֵיךָ. וְנִקְרָאִים רַגְלֵיךָ, עַל שֵׁם שֶׁהֵם "לְמוֹדֵי ה'" (ישעיה נד, ג), הִינּוּ: שְׁלוֹמְדִין בְּיָכוֹל אֶת הַשֵּׁם, שְׁנוֹתֵינִן לוֹ עֲצוֹת, וְהֵם הוֹלְכִים בְּשִׁלְחֹתוֹ לְיִשְׂרָאֵל, לְהוֹכִיחֵם וּלְהַחְזִירָם לְהַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ. וְעַל־שֵׁם־זֶה נִקְרָאִים בַּחֲבִינּוֹת רַגְלֵיךָ, עַל־שֵׁם הָעֵצָה, כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י (שמות יא, ח) עַל: "וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ", "הַהוֹלְכִים אַחַר עֲצַתְךָ". וְעַל שֵׁם ה'הִלְכִיכָה' שֶׁהוֹלְכִים בְּשִׁלְחֹתוֹ לְהוֹכִיחַ בְּנֵי־ל.

עב. ח"א סג - ה'צַדִּיק' הוּא בַּחֲבִינּוֹת (נִדְרִים כ): "מִגְלָה טַפַּח וּמִכֶּסֶה טַפַּח". לְפַעֲמִים הוּא בַּחֲבִינּוֹת מִגְלָה, שֶׁמְגַלָּה וּמְקַרֵּב עֲצָמוֹ. וּלְפַעֲמִים הוּא בַּחֲבִינּוֹת מִכֶּסֶה, שֶׁנִּתְכַּסֶּה וְנִתְעַלֵּם, שֶׁמִּתְרַחֵק מְאֹד. וְלֹא דֵי שֶׁמִּתְרַחֵק וְאֵינֶם יְכוּלִים לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו, אֲלֹא שֶׁנּוֹפְלִים עָלָיו קִשְׁיוֹת וְתַמִּיהוֹת, עַד שֶׁנִּתְעַקֵּם וְנִתְבַּלְבַּל מַחֵם, מַחֲמַת שֶׁנִּתְרַחֵק מֵהֵם מְאֹד, וְקִשְׁיָה עָלָיו קִשְׁיוֹת וּפְלִיאוֹת.

וְזֶה בַּחֲבִינּוֹת (ישעיה ג, ב): "וּבִשְׂתֵּים יִכְסֶה רַגְלֵיךָ" - רַגְלֵיךָ לְשׁוֹן ה'הִמְשָׁכָה, כְּמוֹ (שמות יא, ח): "וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ" - "הַהוֹלְכִים אַחַר עֲצַתְךָ" (רש"י שם). הִינּוּ: שֶׁבִּיְהִימְשָׁכָה שֶׁמִּמְשִׁיד הָעוֹלָם אֵלָיו, הוּא בַּחֲבִינּוֹת מִגְלָה טַפַּח וּמִכֶּסֶה" וְכו'. בְּנֵי־ל. בִּי מַחֲמַת שֶׁמִּמֶּנּוּ הַצַּדִּיק בְּעֲצָמוֹ אֵי־אֶפְשָׁר לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, עַל־כֵּן הוּא צָרִיךְ לְהִתְכַּסֵּת וּלְהִתְלַבֵּשׁ עֲצָמוֹ בְּדִבְרֵי־קִטְנִים, כְּדֵי שִׁיּוּכַל לְהִתְגַּלּוֹת, שִׁיּוּכְלוּ הָעוֹלָם לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ.

וְזֶה בַּחֲבִינּוֹת: "מִגְלָה טַפַּח וּמִכֶּסֶה טַפַּח" - שֶׁמֶה שֶׁמִּכֶּסֶה וּמִתְלַבֵּשׁ עֲצָמוֹ, הוּא בַּחֲבִינּוֹת מִגְלָה - שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה הוּא מִגְלָה עֲצָמוֹ אֵלֵיהֶם, בִּי בְּלֹא זֶה לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְהִתְגַּלּוֹת אֵלֵיהֶם. - וּלְפַעֲמִים הוּא בַּחֲבִינּוֹת מִכֶּסֶה מִמֶּשׁ, שֶׁמִּתְכַּסֶּה וּמִתְעַלֵּם מֵהֵם וְנִתְרַחֵק וְנִפְלָא מֵהֵם בְּנֵי־ל.

עג. ח"ב ה, ב - "וְאֵנְכִי תִרְגַּלְתִּי לְאֶפְרַיִם" (הושע יא, ג) זֶה בַּחֲבִינּוֹת עֲצוֹת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שמות יא, ח): "הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ" - "הַהוֹלְכִים אַחַר עֲצַתְךָ" (רש"י שם).

עד. ח"ב לט - וְאֵנְחֵנוּ הֵם: "הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלֶיךָ" (שמות יא, ח) - "הַהוֹלְכִים אַחַר עֲצַתְךָ" (רש"י שם), שֶׁמִּתְנַהֲגִים אַחַר הַמִּנְהִיג. וְיָמִי יִתֵּן וְהָיָה לָנוּ מִנְהִיג כְּמוֹ מִשָּׁה רַבֵּנוּ עָלְיוֹת־הַשְּׁלוֹם וְכו'.

"הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֲדָשִׁים, רֹאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה" (שמות יב, ב) - עֲנִינִי הַחֲדָשׁ נִסְיָן

עה. ח"א מט, ו - בְּרַאשִׁית, ב' רֹאשִׁית, רֹאשִׁית־הַשָּׁנָה וְנִסְיָן, שֶׁגַּם נִסְיָן הוּא רֹאשִׁית־הַשָּׁנָה. ו"תְּרִין דְּרוּעִין דְּמִלְכָּא" (תְּקוּנַת־זֶהר

נז), הֵם תְּשָׁרֵי וְנִסְיָן - וְהֵם יָמֵי תְשׁוּבָה, כִּי בָּם הוּא יָמֵי תְשׁוּבָה. כִּי "בְּנִסְיָן עֲתִידִין לְגַאֲלָ" (רֹאשִׁית־הַשָּׁנָה יא), וְאֵין הַגְּאֻלָּה אֲלֵא עַל־יְדֵי תְשׁוּבָה.

עו. ח"א ע - בְּרַאשִׁית־חֲדָשׁ נִסְיָן, הִיָּה גַּמַּר הַקָּמַת הַמִּשְׁכָּן, שֶׁמִּשְׁשֵׁם נִמְשָׁךְ ה'כְּבוֹד שֶׁל מַלְכִים' [הִינּוּ שֶׁל מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל בְּזִמְנֵי שְׁלֹתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל], וְשֵׁל כָּל הַמְּמַנִּים וְהָרֹאשִׁים. כִּי זֶה בַּחֲבִינּוֹת רֹאשִׁית־חֲדָשׁ - שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְחַדְּשִׁים כָּל הָרֹאשִׁים. וְעַל־כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (רֹאשִׁית־הַשָּׁנָה פ"א מ"א): שֶׁ"נִּסְיָן רֹאשִׁית־הַשָּׁנָה לְמַלְכִים".

עז. ח"ב ה, יבסוף - בְּנִסְיָן הוּא זִמְנֵי הַגְּאֻלָּה, כִּי בְּנִסְיָן נִגְאָלוּ" (רֹאשִׁית־הַשָּׁנָה יא), וְזֶה יְדוּעַ (שַׁעַר הַפְּנוּת פֶּסַח א): "שֶׁעֲנַקְרָ גְלוֹת מִצְרַיִם הָיָה לְתַקֵּן חֲטָא אָדָם־הָרֹאשׁוֹן" - שֶׁהָיוּ שְׂדִים מִחֲמִין אוֹתוֹ וְהוֹלִיד שְׂדִין" וְכו' (עֲרוּבִין יח), וְה'חֲמוּם' הוּא עַל־יְדֵי חֲלִישׁוֹת הַמִּלְאָךְ, וּמַחֲמַת זֶה הָיָה גְלוֹת מִצְרַיִם. ו"בְּנִסְיָן נִגְאָלוּ", וְנִתְתַקֵּן חֲטָא אָדָם־הָרֹאשׁוֹן אֲז. נִמְצָא: שֶׁבְּנִסְיָן נִתְחַזַּק כַּח הַמִּלְאָךְ, שֶׁזֶה בַּחֲבִינּוֹת תַּקוּן חֲטָא אָדָם־הָרֹאשׁוֹן, שֶׁנִּתְתַקֵּן בְּנִסְיָן בַּעַת גְּאֻלַּת מִצְרַיִם. וְזֶה שֶׁכְּתוּב (שמות ג, ד): "וְהוֹצֵאתִי אֶת צְבָאתִי", בַּחֲבִינּוֹת מַלְאָכִים שֶׁיֵּצְאוּ וְנִגְאָלוּ בְּנִסְיָן, כִּי אֲז נִתְחַזְקוּ וְנִתְתַקְּנוּ.

עה. ח"ב ה, יבסוף - נִסְיָן, הוּא בַּחֲבִינּוֹת תַּקוּן הַבְּרִית. וְעַל־יְדֵי שְׂמֻחָה, מִמְשִׁיכִין קוֹדֶשֶׁת וְשִׂמְחַת נִסְיָן בְּכָל הַשָּׁנָה בְּלֵה, וְזוֹכִין לְתַקוּן־הַבְּרִית, וְלִהְיוֹת מִמְקַרְה־לִּילָה חַסֵּד־שְׁלוֹם.

עט. ח"ב לט - "נִסְיָן רֹאשִׁית־הַשָּׁנָה לְמַלְכִים" (רֹאשִׁית־הַשָּׁנָה יא), וְאֲז מִמִּנִּין כָּל הַמַּלְכִים לְמַעַלָּה, וְבוֹדָאי נִוְתַנִּין מִתְנַוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד שֶׁמִּמְלִיכִין אוֹתוֹ. [וּבַתּוֹרָה יז ח"א: שְׂבִיבִים גְּנוּסִיא דְּמִלְכָּא, מִגְלָה הַמִּלְךְ רְצוּנוֹ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וּמַחֲלֵק נִוְתַן מִתְנַוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי כְבוֹדוֹ, כְּפִי רְצוֹן הַמִּלְךְ וְאֶהְבְּתוּ שִׁישׁ לוֹ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. עֵינ־שָׁם].

וְעַל־כֵּן אֲז הַזִּמְנֵי לְהִתְחַנֵּן וּלְבַקֵּשׁ מִלְפָּנָיו יִתְבָּרַךְ: "שִׂיתָן לָנוּ מֶלֶךְ וּמִנְהִיג רֹעִיה נֶאֱמַן, שִׂיְהִיָּה בְּבַחֲבִינּוֹת מִשָּׁה רַבֵּנוּ עָלְיוֹת־הַשְּׁלוֹם, שִׁיּוּכַל לְהָאִיר בְּנוֹ יְדִיעָה וְהַשְׁגָּה בְּזֹאת, עַד שֶׁנִּזְכָּר לְהַשִּׁיג וּלְדַעַת אֶת הַתְּכִלִּית הָאֱמֵת, עַל־יְדֵי כָּל מַפְעָלוֹת הַשֵּׁם אֲשֶׁר בְּרָא בְּזֶה הָעוֹלָם הַשָּׁפֵל, שֶׁבְּשִׁבִיל זֶה נִבְרָא הַכֹּל".

"וּמִצְוֹת עַל מְרִדִים יֹאכְלֶהוּ" (שמות יב, ח) - מִצְוֹת מְרֹדֵי

פ. ספר המדות, מִמּוֹן לָה - כְּזֵית מְרֹדֵי שְׂאוּכְלִין בְּפֶסַח, מִסְגָּל לְפָרְנֶסֶה (עֵין לְקוּטִי־הַלְכוֹת 'הַרְשָׁאָה' ד, טוֹרֵי־יז).

פא. ספר המדות, קְשׁוּי לִילָד ו - אִשָּׁה שֶׁהִיא מְקַשָּׂה לִילָד, תִּתְלַךְ עַל צְוֹאֲרָה מִמְרֹדֵי הַנִּשְׁאָר.

"פֶּסַח הוּא לָה" (שמות יב, יא-כז)

פב. ח"א מט, ו - עַקֵּר יְדִיעַת ה'קְבָלָה, סוּדוֹת הַתּוֹרָה, יְהִיָּה לְעֵתִיד, שֶׁאֲז יִתְגַּלֵּה אוֹרֵיתָא דְּעֵתִיקָא, בְּבַחֲבִינּוֹת תְּעֻנוּג שַׁבָּת, בְּבַחֲבִינּוֹת (ישעיה נח, יד): "אֲז תִּתְעַנֵּג עַל ה'". וְזֶה לְשׁוֹן 'תְּשָׁרֵי', לְשׁוֹן 'שִׁירָה', וְלְשׁוֹן 'פֶּסַח' 'פ' ה' ס' ח' (שַׁעַר הַפְּנוּת פֶּסַח), כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שם ל, כט): "הַשִּׁיר יְהִיָּה לָכֶם כְּלִיל הַתְּקִדָּשׁ חֵג" - כִּי יִתְעַר שִׁיר וְנִגְנוּא בְּעֻלְמָא, בְּבַחֲבִינּוֹת 'פ' ה' ס' ח', בְּבַחֲבִינּוֹת (תְּהִלִּים ל, ג): "לְמַעַן יִזְמְרָךְ כְּבוֹד וְלֹא יִדָּם", וְלֹא יִדָּם דִּיקָא, הִינּוּ: 'פ' ה' ס' ח'.

פג. ח"ב פג - "פסח" (שמות יב, יא) - "פסח, הוא פה סח" (שערי הפנות פסח), בחינת (מלאכי ב, ו): "תורת אמת היתה בפייה".

"ועברתי בארץ מצרים" (שמות יב, יב) - **"אני ולא מלאך, אני ולא השליח, אני ה' ולא אחר"** (הגדה של פסח)

פד. ח"א נו, ד - התורה המלבש תוך ההסתרה שבתוך הסתרה, היא תורה גבוהה דיקא, הינו סתרי-תורה. כי מחמת שהיא צריכה להתלבש במקומות נמוכים פאלו, הינו אצל אלו שעברו הרבה, עד שנסתר מהם בהסתרה שבתוך הסתרה - עליכן חשב השם-יתברך מחשבות לבלי להלביש שם פשוטי תורה, לבל יוכלו הקלפות לינק משם הרבה, ויהיה הפגם גדול מאד. עליכן הוא מסתיר ומלביש שם תורה גבוהה דיקא, סתרי-תורה, שהיא תורת-השם בעצמה, כדי שלא יוכלו הקלפות לינק משם הרבה, בבחינת (שמות יב, יב) הגדה של פסח): **"ועברתי בארץ מצרים"** - **"אני ולא מלאך, אני ולא השליח, אני ה' ולא וכו'."**

כי בארץ-מצרים ששם מקום הקלפות מאד, עליכן שם דיקא מלבש ומסתר השם-יתברך בעצמו, הינו תורת-השם ממש, סתרי-תורה. עליכן דיקא מ'ההסתרה שבתוך הסתרה, כשחוזר ומהפכה לדעת, נעשה ממנה דיקא תורת-השם ממש, כי שם נסתר תורת-השם, סתרי-תורה.

"שבעת ימים מצות תאכלו. בערב תאכלו מצת" (שמות יב, ט"ז) - **מצות אכילת מצה**

פה. ח"א נו, זח - הדבור הוא ההתגלות הדעת. וב'מצרים' שהיה ה'דעת' בגלות, היה גם ה'דבור' בגלות (זהר נארא כה). וכשיצאו מ'מצרים', שיצא ה'דעת' מה'גלות' - יצא ונפתח ה'דבור'. וזה בחינת (שבת קד): **"מאמר פתוח, נאמן פשוט"**. **"מאמר פתוח"** - שנפתח ה'דבור' ונתגלה ה'דעת'. ועל-ידי-זה נתפשט נאמנות השם-יתברך, ונכר שהוא נאמן מבטיח ועושה. וזה בחינת **"נאמן פשוט"** - שנתפשט נאמנותו.

וזה בחינת מ'ן, ראשי-תבות **"מאמר נאמן"**, בחינת **"מאמר פתוח נאמן פשוט"** כנ"ל - כי ה'מן' הוא בחינת דעת גדול וכו'. ועליכן **"אכלו בני ישראל את המן ארבעים שנה"** (שמות טז, לה), כי **"מן ארבעים לבינה"** (אבות פ"ה מכ"א).

וזה שאמרו חז"ל (קדושין לח): **"את המן אכלו ארבעים שנה, והלא ארבעים שנה חסר שלשים יום, אלא עונה שהוציאו ממצרים טעמו בה טעם מן"**. כי באמת, ה'מן' שהוא בחינת הדעת, היה ראוי שיאכלו אותו ארבעים שנה בשלמות, בחינת **"בינה ודעת כנ"ל!?"**

ועל-זה תרצו: **"עונה שהוציאו ממצרים"** - הינו ה'מצות' - **"טעמו בה טעם מן"**. כי ה'שלוש' תלוי ב'דעת', ו'מחלקת' הוא הפך הדעת. - אך יש מחלקת לשם-שמים, שהוא באמת דעת גדול מאד, יותר מה'דעת' של שלום, כי היא אהבה ושלום גדול.

וזה: **"עונה שהוציאו ממצרים"** - כי **"מצה"** היא בחינת 'מחלקת', כמו שכתוב (ישעיה מא, יב): **"אנשי מצתך יהיו כאין"**.

"שהוציאו דיקא, כי ב'מצרים' שהיה ה'דעת' בגלות, בודאי לא היה מחלקת לשם-שמים. הינו: "שהמצה" שהיא בחינת 'מחלקת' - "שהוציאו ממצרים" - "טעמו בהם טעם מן" - כי לאחר שהוציאו בחינת ה'מחלקת' מן ה'גלות-מצרים, היה בהם טעם מן, בחינת דעת גדול, בחינת מחלקת לשם-שמים כנ"ל.

וזה שכתוב בזהר-הקדוש (תצנח קפג) **"שמצה היא אסותא"**. כי **"מצה"** שהיא בחינת 'מחלקת לשם-שמים', בחינת דעת, בחינת 'שלוש' כנ"ל - הוא רפואה. כי 'שלוש' הוא רפואה וכו'. כי עקר החולאת חסיד-שלום, הוא מחמת ה'עדר השלוש', הינו: 'מחלקת היסודות' ש'יסוד אחד מתגבר על חברו. ו'שלוש' הוא רפואה.

וזה שנקרא מצה (דברים טז, ג): **"לחם עני"** - כי (דברים מא): **"אין עני אלא מן הדעת"**. וזה בחינת 'חולה', כמו שכתוב (שמואל-ב יג, ד): **"מדוע אתה ככה דל בן המלך"**, ומצה היא אסותא כנ"ל. וזה: **"לחם עני"** - שהוא רפואה לה'עני'.

פו. ח"א נו, ח - יש חלוק בין השלוש של התענית של חל, ובין השלוש של ענג-שבת. שה'שלוש' של תענית, אין לו בחינת דבור. ועל-ידי ענג-שבת, נשלם ה'דבור' ל'שלוש'.

וזהו שאמרו חז"ל (זהר פנחס רנב): **"אין בין חמץ למצה אלא משהו"**. 'חמץ' זה בחינת 'תקון הפעם' על-ידי התענית, בחינת (ישעיה סג, א): **"מי זה בא מאדום חמוץ בגדים"**. 'אדום' זה בחינת 'כבוד', ו'חמץ' זה בחינת 'הכניעתו', בחינת תענית, בחינת ה'עדר אכילה', בחינת (שמות יב, ט): **"כל מחמץ לא תאכלו"**.

"מצה" זה בחינת אכילת ענג-שבת, בחינת (ישעיה סו, יא): **"למען תמצו והתענגתם"** וכו'.

וזהו: **"אין בין חמץ למצה"** וכו' - הינו: אין בין התענית, לבין אכילת ענג-שבת - אלא משהו - נוטריקון: ו'היה מעשה הצדקה שלום' (ישעיה לב, יז). הינו: כי אין דומה שלום של התענית ל'שלוש' של שבת, כי זה אין לו פה, וזה יש לו פה. והחלוק הוא כמו מעלת 'מדבר' על 'חי'.

וזהו החלוק בין 'חמץ' למצה, בין 'חי' ל'ה'א'. 'חמץ' הוא בחינת, בחינת 'שלוש שאין לו פה', בחינת 'חי'. ומצה היא בה"א, בחינת ה' מוצאות הפה, בחינת 'כח הדבור'. וזה בחינת (בראשית מז, כג): **"הא לכם זרע"**, בחינת (הושע י, יב): **"זרעו לכם לצדקה"**.

פז. ח"א רא - "צדקה תציל ממות" (משלי י, ב) - ראשי-תבות: **"מצת"** (שמות יב, יח; יג, ו).

פח. ספר המדות, מפלת ח"ב נ - הטחינה של קמה, והלישה, של המצות של פסח - הוא סגולה לאשה שמפלת נפלים.

פט. שיח-שופי-קדש בלוז - פעם כשדברו לפני רבנו ז"ל מענין מצה שמוורה, והיתה מנחת על השלחן מצה שאינה שמוורה, נגע רבנו במצה, ואמר: מצה, שאינה שמוורה, וחזר ונגע בגופו, ואמר: "שמירת הברית", וחזר ונגע

במצצה ואמר: "זהו מצצה שמורה" - "מצצה" - "שמירת הברית" איזו "מצצה שמורה" [מצצה עם שמירת הברית, זהו מצצה שמורה].

[בתקופתה' (ל:): "דבת-זוגיה דצדיק, איהו מצצה שמורה, לגבי מצצה שלימה עשירה. ומאן גרים דא לקהוי בת-זוגיה מצצה שמורה? לגבה? גיין דנטר טפה דיליה. ומאן דפגים טפה דיליה, אתקרי בת-זוגו מצצה פרוסה' ל'תם עני' וכו].

צ. טיח-שרפי-קדש בנא; שיערי-צדיק מכתב נא, ו

- פעם אחת כשנכנסו אנשי העיר ברסלב לרבנו ז"ל, ביום הראשון של פסח אחר התפלה, בכדי לברכו ולקבל ברכתו כנהוג, ורבנו ז"ל ישב בראש השלחן, וכל אנשי העיר התישבו מסביב לשלחן, והיה מנח על השלחן כמה פרוסות מצצה. ולקח רבנו ז"ל בידו פרוסת מצצה, והגביחה להראותה לכל הנמצאים - ואמר בזה הלשון: "כשאוחזים מצצה ביד, אוחזים אלקות ביד". [אז מהאלט מצצה אין דער האנט, האלט מען גאט אין דער האנט].

"וביום הראשון מקרא קדש, וביום השביעי מקרא קדש יהיה לכם" (שמות יב, טז)

צא. ח"ב ד, ו-ז-יט - התגלות הרצון הוא עלידי ימים טובים, כי כל אחד מהימים טובים מקריז וקורא ומגלה את הרצון, שהכל מתנהג רק עלפי רצונו בלבד, בבחינת (שמות יב, טז, ויקרא כג): "מקרא קדש". שהיום טוב קדש קורא ומקריז את הרצון, כי בכל יום טוב ויום טוב עשה השם יתברך עמנו אותות נוראות, הפך הטבע, שעל ידי זה נתגלה: "שהכל ברצונו, ואין שום חיוב הטבע כלל". בפסח: "יציא-מצרים", שהוציאנו ממצרים באותות נוראות וכו'. [ההמשך נמצא בעניני ש"לש רגלים].

"שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם" (שמות יב, יט) - מצות בעור חמץ -

צב. ח"ב פג - פסח, הוא בחינת ימין. וב'ימין' הזה הוא מקים הנופלים באהבות ויראות רעות, לאהבות ויראות קדושות. וב'ימין' הזה מעבירין היחשף מהעינים. ואז עיניהם רואות נפלאות, בבחינת (שם קט, יח): "גל עיני ואביטה נפלאות". ונפלאות אלו - הם בעצמם גם כן בחינת פסח, בחינת (מכ"ה ג, טו): "כימי צאתך ממצרים אראנו נפלאות".

ופסח הוא פ"ה ס"ח (פריעץ חיים, שער חג המצות פ"א), בחינת (מלאכי ב, ו): "תורת אמת היתה בפיהו", ונחשב כאלו ברא את העולם, כי שם בתיב (בראשית א, יד): "יהי מארת", ועבר חשף שפסה פני תהום" (שם שם, ב).

ואור העינים מעוררין הגאלה התלויה בלב, בבחינת (ישעיה סג, ד): "כי יום נקם בלבי" (תקופתה' נ,): הינו: שמעוררין הייום נקם שבלב, לבטל שאור וחמץ של "יצר לב האדם רע שנשאר לו מנעוריו" (בראשית ח, כא).

ושאור וחמץ שב"ב האדם - הוא המסית את האדם שיהרהר אחר תלמידים חכמים שבדור, ולומר: "זה נאה וזה לא נאה!" - שזה בחינת (הושע י, ב): "חלק לבם", לב"ם הם ע"ב צדיקים שבדור.

וזהו (פסחים פ"א מ"א): "אור לארבעה עשר" - הינו: אור שבעינים, שיש בהם שני פעמים שבעה גלדי עינא - בהם "בודקין את החמץ". - וכשמבטלין ה'שאור והחמץ שב"ב' הנ"ל, אז יכול הלב להתלהב בלמוד התורה, בשלחובין דרחימותא.

צג. ח"א ה, ד - נמצא להפך בפסוק (שמות יב, ט): "כל מחמצת לא תאכלו".

"כל מחמצת לא תאכלו" (שמות יב, ט) - אסור אכילת חמץ -

צד. ח"א ה, ד - צריך לפנות את המחין, מחממות היצוניות ומ'מחשבות-זרות. מ'חמץ' - שלא יחמץ את חכמתו ב'חכמות-היצוניות' וב'תאוות', ועקר: לשמר מחו שלא יחמץ.

וזהו (תהלים סח, לא): "גער חית קנה". כדאיתא בזהר (פנחס רנב): "קנה חית תשבר ותעשה ממנה ה"א, ותעשה מאותיות חמץ מצצה". הינו: שלא תחמץ חכמתך. וזהו לשון גער, לשון מריבה, כי מצצה לשון מריבה, דצדיקניא עבדין מצותא בסטרין אחרנין, דלא יתקריבו למשפנא דקדשה" (זהר שם רנא), הינו: פשתשמר את חכמתך שלא יכנס בו 'חכמות-היצוניות', שלא תהרהר ב'הרהורים-רעים', שהם בחינת קנה דסטרא-אחרא - על ידי זה תנצל מבחינת חמץ, שהיא סטרא-דמותא, כדאיתא (זהר שם רנא: - על שמות יב, ט): "מחמצת, תמן סטרא-דמותא".

[על-כן צריכין לזהר בהם במשהו, כי הם עקר החמץ והשאור שבפסה שצריכים לבערם ב"בל-יראה" (שמות יג, ז) וב"בל ימצא" (שם יב, יט), ולטהר ולפנות את המוח מהם - (לקוטי עצות מ'מחשבות-והרהורים' א)].

כשאתה שומע מריבות שבין הצדיקים, תדע, שזה משמיעין אותך תוכחה, שאתה דבוק בסטרא-דמותא, בחינת חמץ, ובדאי אם לא היה נפגם מחד, לא היה נשמע לך מריבות שבין הצדיקים, ואין המריבה אלא בשבילך, כדי שתשוב מ'פנות' ל'חיים', מ'חמץ' ל'מצצה', מ'חיות' ל'ה"א. ותשוב מ'יראה רעה, מ'קול פגום', מ'חכמה פגומה' - ל'יראה טובה', ל'קול טוב, ל'חכמה טובה'.

וכשתשמר את מחד מבחינת חמץ, שלא יהיה אטום - אזי יפגע קולך בגלגלתך, ויתעבד רעם, ויתפשט עקמימיות שבלבך. ואז תזכה לשמחה.

וזה פרוש (תהלים פא, ח): "אענה בסתר רעם, אבחנו על מי מריבה סלה". מי מריבה, זה בחינת מצצה, בחינת מחין - על ידי זה נעשה דעמים.

צה. ח"א נז, ח - נמצא לעיל בפסוק (שמות יב, טו): "שבעת ימים מצות תאכלו".

"ועבר ה' לנגף את מצרים" (שמות יב, כג)

צו. ח"א לח, ז - 'ועברו עלי' (בכורות נז): 'ועברו לשון' התגלות, כמו שכתוב (שמות יב, כג): 'ועבר ה' לנגף את מצרים', ותרגם אנקלוס: 'ואתגלי'.

צז. ח"א עג - כי תעבר במים אתה אני (ישעיה מג, ב) - תעבר' מלשון התגלות, כמו שכתוב (שמות יב, כג): "ועבר ה' לנגף את מצרים, ותרגם אונקלוס: 'ויתגלי ה' וכו', 'ואין מים אלא תורה" (בבא-קמא יז). והפרוש הוא: כשתרצה שיתגלה לך הנסתר מהתורה, אתה אני, כלומר: תראה שתעשה הכלי שנקראת אני (עין בפנים התורה).

"ויהי פי יאמרו אליכם בניכם, מה העבדה הזאת לכם" (שמות יב, כו) - **"כנגד ארבעה בנים דברה תורה"** (הגדה של פסח) - **ענין ארבעה בנים**

צח. ח"א לו - כנגד ארבעה בנים דברה תורה, אחד חכם, ואחד רשע, ואחד תם, ואחד שאינו יודע לשאל (הגדה של פסח). הם כנגד ארבע מלכויות שבקדשה (פריעץ-חיים, שער חגי המצות פ"ז, א) 'יצחק' זה בחינת בן חכם, פי 'יצחק' על שם ה'צחוק' וה'שמחה', בחינת (משלי י, יא): "בן חכם ישמח אב". ב) 'עשו' הוא בן רשע. ג) 'יעקב' הוא בן תם, כמו שכתוב (בראשית כה, כז): "ויעקב איש תם". ד) 'ישמעאל' הוא בחינת בן שאינו יודע לשאל - פי 'ישמעאל עשה תשובה" (בבא-בבא טז), ועקר ה'תשובה' היא בבחינת 'שאינו יודע לשאל', הינו לעשות תשובה ולשאל כפרה מהשם-יתברך על שאינם ידועים, בבחינת (תהלים סט, ה): "אשר לא גזלתי אז אשיב".

וזה בחינת (ברכות כז): 'אברהם תקן שחרי"ת' - נטריון חכם, רשע, תם, שאינו יודע. פי עקר עלית המלכות דקדשה, שהיא בחינת "דל"ת, 'דלית לה מגרמה כלום" (הקדמת הזר יא). - מבין הארבע מלכויות דסטרא-אחרא - הוא על ידי ה'חסד'. ועל-בן מאברהם אבינו שהוא בחינת ה'חסד' - יצא ממנו 'יצחק', ו'ישמעאל', 'יעקב', 'עשו', שהם בחינת ה'ארבעה בנים'.

"וה' נתן את חן העם בעיני מצרים, וישאלום וינצלו את מצרים" (שמות יב, לו)

צט. ח"א ט, בסוף - ירדו במצולת כמו אבן (שמות טו, ה). 'מצולת' זה בחינת 'מצרים', שנאמר (שמות יב, לו): "וינצלו את מצרים".

ק. ח"ב א, ה - בפסח' נתתקן תאות-ממון, כמו שכתוב (שמות יב, לו): "וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום" - "בעל פרקם" (ברכות ט), פי הם לא רצו כלל, פי אז נתתקן תאות-ממון'.

"ועצם לא תשברו בו" (שמות יב, מז)

קא. ח"א נ - כשמתפלל וטועם מתיקות בדבורי התפלה, זאת הבחינה נקראת: "כל עצמותי תאמרנה" (תהלים לה, י). ואין יכול לטעם 'מתיקות' בתפלה, אלא כשתקן 'פגם-הברית', פי 'מיון מתיקון' זה בחינת 'מיון דדבון', 'זרע קדש', 'שמירת הברית'.

ומי שהוא בבחינת 'מיון מתיקון', אזי דבוריו מתוקים וטובים. וכשיוצאים מפיו ומשמיע לאזניו, כמו שאמרנו (ברכות טו): "השמע לאזנך" וכו' - אזי נכנסים 'מתיקות המיון' לתוך

'עצמותיו', בבחינת (משלי טו, ל): "ושמועה טובה תדשן עצם". וכש'עצמות' מרגישין 'מתיקות הדבורים', זה בחינת: "כל עצמותי תאמרנה". - ואז: "ארה נחת ואכל קרבנה" (תקוני-זהר סב). פי 'עצם' זה בחינת 'ארה'.

אבל מי שפגם בבריתו - הוא בבחינת 'מיון מרירין', בבחינת (שמות טו, כג): "ולא יכלו לשתת מים ממרה", 'מיון מסאבין', 'זרע טמא', אזי אין יכול להתפלל בבחינת: "כל עצמותי תאמרנה", ואז "כלבא נחת", שהוא בחינת 'מיון מרירין', שצווח: "הב הב".

וזה שנצטוינו ב'קרבן-פסח' (שמות יב, מז): "ועצם לא תשברו בו" - כדי שיבחינו כל אחד מישראל את-עצמו, אם 'בריתו' על תקונו. פי בפסח' קתיב בו (שם יב, מז): "וכל ערל לא יאכל בו", פי עקר ה'פסח' תלוי ב'מצות מילה', פי'דוע. - וכתוב בזהר (בא מא): "שהיו מקימין בעצמות 'לכלב תשלבון אתו' (שם כב, ל), וזה היה קשה מאד להמצרים". - וכשהשליכו את 'עצמותיו' ל'כלבים', וראו אם שלטו בהם ה'כלבים' חס-ושלום, היו יודעים שאין ה'ברית' על תקונו.

"וכל ערל לא יאכל בו" (שמות יב, מז)

קב. ח"א נ - נמצא לעיל בפסוק (שמות יב, מז): "ועצם לא תשברו בו".

"ויהי בעצם היום הזה, הוציא ה' את בני ישראל מארץ מצרים על צבאתם" (שמות יב, נא) - **עניני 'יציא-מצרים'**

קג. ח"א ד, בסוף - על-ידי 'דודי דברים' לפני הצדיק האמת, מעלה 'מלכות דקדשה' ל'רשעה, ומבטל ממשלת עבוס, וזוכה לידע שכל מארעותיו הם לטובתו, וזאת הבחינה הוא 'מעין עולם-הבא'. - וזהו (שמות כ, ב): "אנכי ה' אלקיך", הן 'הו"ה' הן 'אלקיך' תבין שכל זאת 'אנכי'. 'אשר הוצאתיך מארץ מצרים', דאיתא במדרש (בראשית-רבה טז, ד): "פי כל הגליות נקראים על שם 'גלות מצרים' - מפני שהם מצרים לישראל". הינו: שעל-ידי הצדיק, נתבטל מלכותם וממשלתם של העבוס, ועולה מתוכם מלכות דקדשה.

קד. ח"א נ, י - "ונצעק אל ה' וישמע קלנו, וישלח מלאך ויצאנו ממצרים" (במדבר כ, טז). "וישלח מלאך" - "זה משה" (במדבר-רבה טז, א), בחינת 'דעת'. "ויוציאנו" - פי 'גלות-מצרים' היה על 'פגם-הברית' (שער-הפגנות פסח), ו'פגם-הברית' הוא 'פגם-הדעת', בבחינת (בראשית ד, כה): "וידע אדם". וה'קול' הוא מעורר ה'דעת', בבחינת: "הקול מעורר הפונה". ובשביל זה: "ונצעק וכו', וישמע את קולנו". ועל-ידי 'התגלות הדעת' בתקונו, אז: "ויוציאנו".

ובשביל זה אומרים ה'הגדה' ב'קול-רם' - פי ה'גאולה' היתה על-ידי 'קול', בבחינת: "וישמע את קולנו". - ובשביל זה נקראת בשם 'הגדה', להורות על 'תקוני-הברית', בבחינת (דברים ד, י): "ויגד לכם את בריתו". - ועקר המצוה ב'יון', להורות על 'תקוני-הדעת', בבחינת (סנהדרין ע): "בחמרא וריחני פקחיו", ובבחינת (שם): "תירושו, זכה נעשה ראש", הינו 'דעת'.

קה. ח"א נא, בסוף - לעתיד שיתגלה הדעת, ידעו שאין שום רע בעולם כלל, רק פלו טוב ופלו אחד. וגם הגלות הוא רק מחסרון הדעת, כמו שכתוב (ישעיה ה, יג): "לכן גלה עמי מבלי דעת". ועליכן היתה גאלת מצרים עלידי משה, שהוא היה בחינת הדעת. וזה שכתוב (שמות ו, ז): "וידעתם כי אני ה' המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים" - פי עקר הגאלה עלידי הדעת.

קו. ח"א מה - נמצא לעיל בפסוק (שמות ד, י): "פי כבד פה וכבד לשון אנכי".

קז. ח"א נו, ז - הדבור הוא התגלות הדעת. ובמצרים שהיה הדעת בגלות, היה גם הדבור בגלות (זהר וארא כה). וכשיצאו מצרים, שיצא הדעת מהגלות - יצא ונפתח הדבור. וזה בחינת (שפת קד): "מאמר פתוח" - שנפתח הדבור ונתגלה הדעת.

קה. ח"א נו, ח - עליכן היה גאלת מצרים עלידי משה, פי עקר הגאלה עלידי הדעת, כמו שכתוב (שמות טז, ו): "וידעתם כי ה' הוציא אתכם וכו', למען ידעו וכו' (ויקרא כג, ג).

קט. ח"ב פג - פסח הוא בחינת ימין. וב'מין' הזה, הוא מקים הנופלים באהבות ויראות רעות, לאהבות ויראות קדושות, פי ימין מעביר החשד מעיניהם, ואז עיניהם רואות נפלאות, בבחינת (תהלים קיט, יח): "גל עיני ואביטה נפלאות". ונפלאות האלו הן בבחינת פסח, שהוא ימין, בחינת (מיקה ג, טו): "כימי צאתך מצרים אראנו נפלאות".

[נפלאות' נ' פלאות, חמשין פלאות. דהא נ' תרעין דבינה פתח קודשא בריך הוא לאפקא לון מתמן. וגיגי פד באורייתא אדפר יציאת מצרים נ' זמין. לקבל נ' תרעין. פדיו ועבד לזימי משיחא וכו'. (זהר בראשית מז. - השלמה מזה שמטות סימן כה)].

קי. שיחות הר"ן פו - הפריסטאקעס' (פזו וכרכור) שעושין בשעת ריקודין - זה בחינת (בראשית מו, ד): "אנכי ארד עמך מצרימה, ואנכי אעלה". פי גלות מצרים היה, שבביל לברד ניצוצי קרי של אדם הראשון (פריעץ-תיים, חג המצות פ"א), והחתנה היא תקון ויחוד הפרית, שהיא בחינת: "אנכי אעלה גם עלה".

קיא. שיחות הר"ן פח - הפיכת השלחן בשבת הגדול - מרמז: שעדין לא יצא הדבור מהגלות עד פסח, בחינת "פ"ה"ס"ח" (שעריהפנות פסח) שזה עקר בחינת יציאת מצרים, שיצא הדבור מהגלות. והשלחן הוא בחינת הדבור, בחינת (ויקרא מא, כב): "וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'". פי עקר ה'פרנסה' והאכילה בחינת שלחן, הוא מבחינת דבור. וכשאין הדבור בגלות - אז השלחן, בחינת דבור - בבחינת פנים, בבחינת: "אשר לפני ה'", בחינת פנים.

ועליכן בשבת הגדול שאז הוא קדם יציאת מצרים, אזי הוא בחינת הפיכת השלחן - שמרמז: שהדבור היה בגלות מצרים, עד שזכינו ליציאת מצרים בפסח, ואז יצא הדבור מן הגלות - בחינת פ"ה"ס"ח.

קיב. שיח שרפי קדש ח"ב ז - כשדבר פעם רבנו ז"ל ממעלת בני ישראל, אמר: "מה היו פיוס בני ישראל לולא זאת שיצאו מצרים, היו הם צוענים נודים!" [נאם וואלטן אידן געווען ווען זיי גייען נישט ארויס פון מצרים, וואלטן זיי געווען ציגאנערס].

"היום אתם יצאים בחדש האביב" (שמות יג, ד)

קיג. ח"א מט, ד - ניסן נקרא אביב (שמות יג, ד), אל"ף עם ב"ת, יו"ד עם ב"ת. וזה יחודא עלאה, ויחודא תתאה.

ענינים שונים

קיד. ח"א יט, ד - עקר הגברת הקלפה, אינו אלא עלידי לשון תרגום, בבחינת (דברים כג, ה - בהגדה של פסח): "ארמי אבד אבי", ובבחינת (במדבר כג, ז): "מן ארם ינחני בלק", שהוא לשון תרגום, לשון ארמי, שדרך שם מתעוררים לינק מהקדשה. ועקר בנינה ושלמות של לשון הקדש - אינו אלא עלידי שמפילין הרע של התרגום, ומעלין את הטוב שבתרגום ללשון הקדש, שעלידי זה נשלם לשון הקדש.

ולכן הארמי, שהוא ארמי אבד אבי הנ"ל - רצה לינק מהקדשה עלידי התרגום, ועליכן קרא לו (בראשית לא, מז): "יגר שהדותא", ויעקב היה מעלה את התרגום ללשון הקדש, ועל כן קרא לו (שם): "גלעד", בלשון הקדש.

קטו. ח"א נד, ו - חלום פרעה אחד הוא (בראשית מא, כה) - הינו חלום פרעה, שהוא בחינת כח המדמה, כח בטל, כמו שכתוב (שמות ה, ד): "תפריעו את העם" - הוא בא מאחד, הינו מאהבה, פי אחד הוא בחינת אהבה (ש"ה עשרה מאמרות, מאמר ד; לקוטי מוה"ר ח"א ד, ד). הינו מאהבה נפולה.

קטז. ח"ב ז, בסוף - פרעה זה בחינת יובל, כמוכא בזוהר (ויצ"ר): "דכל נהורין אתפרעין ואתגלגלן מנה".

ספירת העמר
- לפי סדר התורות והשיחות -

קיו. ח"א י, ח - וזה בחינת עמר שעורים. עמר - זה בחינת מרדכי, עין מ"ר, מר דרור (שמות ל, כג): דרור לשון חרות, הינו בחינת (שם לב, טז): "חרות על הלחות", אל תקרי חרות אלא חרות (ערוכין נד), בחינת התורה בגולה, בחינת: "עין בעין" (במדבר יד, יד), שעורים - זה בחינת (מגלה ז), אסתור ברוח הקדש, כמו שכתוב (דברים לב, ב): "כשעירים עלי דשא", לשון יוח' - בחינת הצדיק שהוא הרוח שפלב.

ובשביל זה כשבא המן למרדכי, מצאו עוסק בעמר שעורים, אמר להם: עמר שעורים דיכחו אתי ונצח אותו ואת בניו (אסתור-רבה י; מגלה טז). פי עלידי עמר שעורים שהוא בחינת ידיו ורגליו, שהם בחינת המחאת כף וריקודין, נתבטל העבודת-אלילים, בחינת המן, בחינת גאות.

ובשביל זה צוה המן לעשות עץ גבה חמשים אמה (אסתור ה, יד), פי רצה לבטל כח של חמשים יום של ספירת העמר (ויקרא כג, טז), שהוא הכח של מרדכי ואסתור.

שְׁלֹשׁ רִגְלִים

– לפי סדר התורות והשיחות –

א. ח"א יד, י – "חגגנו" (תהלים פא, ד) – זה בחינת 'תפלה', 'עבודה', כמו שאמרנו חז"ל (פסחים קיח): "למה נסמכה פרשת עכו"ם למועדים", לומר: כל המבזה את המועדות, באלו עובד עבודת אלילים. נמצא: שמירת המועד, זה בחינת 'עבודה תמה', ואין 'עבודה' אלא 'תפלה' – ועלידי 'תפלה' יבוא לשלום הכללי.

ב. ח"א יט, בסוף – "ורוממתנו מכל הלשונות" (תפלת שלש רגלים) – עלידי 'לשון-הקדש', רוממנו מכל הלשונות. וזה בחינת (בראשית-דבא לא, ח): "לשון נופל על לשון" – כל הלשונות נופלים עלידי 'לשון-הקדש'.

ג. ח"א ל, ה; ח"א קלה – עקר ה'חיות' הוא מאורי-הפנים, בחינות (משלי טז, טו): "באור פני מלך חיים". ועליבן צריכין להעלות ה'מלכות', בחינות 'חכמה תתאה' – אל 'אורי-הפנים' המאיר ב'שלוש-רגלים'. פי עקר 'אורי-הפנים' הוא 'שמחה', כמו שכתוב (שם טו, יג): "לב שמח ייטב פנים". ועקר ה'שמחה' הוא מן ה'מצוות', כמו שכתוב (תהלים יט, ט): "פקודי ה' ישרים משמחי לב". ועקר ה'שמחה' הוא ב'לב', כמו שכתוב (שם ד, ח): "נתת שמחה בלבי". והלב של כל השנה הם השלוש-רגלים, בחינות (ויקרא כג, ד): "אלה מועדי יי", ראשי-תבות 'אמ"י', שהיא אם לבינה, ובינא לבא. והשמחה של כל המצוות שעושין בכל השנה, הוא מתקבץ אל הלב, שהם השלוש רגלים. ועליבן הם ימי שמחה, כמו שכתוב (דברים טז, יד): "ושמחת בחגגך".

[בלקוטי עצות (מועדי-השם, שלש-רגלים ב): וזהו השמחה של יום טוב. פי אז מתקבץ ומתעורר השמחה הקדושה הזאת של כל הנקודות טובות של כל המצוות שעושין בכל השנה. וצריך כל אחד להתגבר מאד להמשיך על-עצמו השמחה הקדושה הזאת של המצוות שהוא שמחת יום-טוב בכל השנה בלה. מכל-שפן וכל-שפן ביום-טוב קדש בעצמו, שאז חבים לשמח מאד כמו שכתוב: "ושמחת בחגגך", פי אז מתקבץ יחד השמחה של כל המצוות אשר אין שעור וערף לשמחה הזאת כאשר יבין כל אחד בלבד].

ואז מאיר הפנים עלידי השמחה, בבחינות: "לב שמח ייטב פנים". בשביל זה נצטוינו (שם שם, טז): "שלוש פעמים בשנה יראה כל וכוףך את פני ה' אלקיך", בשביל לקבל אורי-הפנים.

וזה בחינת (ספ"ה כז): "חייב אדם להקביל פני רבו ברגל", כדי לקבל אורי-הפנים, ולהחיות את בחינות המלכות. וזה (תהלים פה, יד): "צדק לפניו יחלף", "צדק מלכותא קדישא" (פתח אליהו), כשמוליכין אותה אל אורי-הפנים. העקר על ידי בחינות: "וישם לדרך פעמיו", הינו 'שלוש פעמים בשנה' וכו', שעלידיהם מקבלין מאורי-הפנים כנ"ל.

ולפעמים שנופל חס-ושלום בחינות המלכות דקדושה, בחינות חכמה תתאה, לגלות של ארבע מלכויות, פי המלכות הוא בחינות דל"ת, בגין דלית לה מגרמה כלום. וצריך לראות לחתכה ולהבדילה מבין הארבע גליות, ולהעלותה משם.

וזה (שמואל-טו, טז): "וישסף שמואל את אגג", פי אגג הוא כללות הארבע מלכויות דסטרא-אחרא. וזה שפרש רש"י:

וזה (בבא-בבא ע"ד): "ושקיל גבבא דעמרא" – זה בחינת 'עמר'. "ומשיה במיא" – זה בחינת 'שעורים', בחינת 'אסתר ברוח הקדש', שהוא בחינת 'רגלין'.

קיא. ח"א נא, ז – "צעקתנו יודע תעלמות" (תפלת אגא בכה) – הצעקות שאדם צועק בתפלתו ובתורתו בשנסתלקין המחין בבחינת עבור, הן בחינת 'צעקת היולדת' בשעה שהיא פורעת לילד, שראמת 'עין קלין' פמנין תבות שבמזמור "וענה" (תהלים כ), ואז מולדת (זהר פנחס רמ"ט). וזה שבגין קלין, הם בחינת 'שבעה קולות' שאמר דוד על המים (תהלים כט), שכל אחד כולל מעשר. והקדוש-ברוך-הוא שהוא יודע תעלומות של המחין, הוא מאזין צעקתנו, בחינת (תפלת אגא בכה): "צעקתנו יודע תעלומות" – והוא במקום צעקת השכינה, באלו היא צועקת – ואז מולדת המחין. וזה בחינת (ש"ה): "הקול מעורר הפניה" – הינו ה'מחין'.

קיט. ח"א קפב – דע: שכל מה שהעולם מדברים בספירה בכל ימי הספירה, הם מדברים רק מהספירה של אותו היום, ומי שהוא מבין, יוכל לשמע ולידע זאת, אם יטה אגזו היטב לספורי דבריהם, ישמע שהם מדברים רק מהספירה של אותו יום.

קכ. ח"א נג – עקר ההזדבכות שנים-עשר שבטי ייה, שהם מ"ט אותיות, שהם בחינות מ"ט שערי תשובה, היה במצרים, שהוא בחינת 'מצר הגרון', שהוא בחינת 'תשובה עלאה' (פרד עיר-חיים, שער חגי-המצות פ"ז). ועליבן אחר שנגזבכו שם במצרים וזכו לצאת משם, ספרו מ"ט ימי הספירה, כנגד מ"ט 'שערי-תשובה', בחינת מ"ט אותיות הנ"ל.

וביום החמשים, אז (שמות יט, כ): "וירד ה' על הר סיני", זה בחינת (מלאכי ג, ז): "ואשובה אליכם" – בחינת התשובה של השם-יתברך בעצמו בבכיול, בחינת 'שער החמשים'.

וזהו (שמות א, א): "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו" – ספירת-תבות הם אותיות 'תהלים' ואותיות 'תשובה'. פי עלידי 'תהלים' זוכין לתשובה, שהיא בחינת "שמות בני ישראל הבאים מצרימה" וכו'. פי מ"ט 'שערי-תשובה', הם בחינת מ"ט אותיות שיש בשמות בני ישראל הבאים מצרימה, להזדבך שם.

קכא. לקוטי הלכות, ראש-חדש, ז – וזה בחינת גדל הצעקה מעמק הלב שנוהגין בני-ישראל הכשרים לצעק בשעת הספירה, פי הוא בחינת צעקת הלב "ממעמקים" (תהלים קל, א) – כדי שנוזכה להמשיך 'עצות עמקות', כדי שנוזכה לטהר עלידם מזהמתנו ומטמאתנו – כדי שנוזכה לקבל ה'תורה' בשבועות וכו'.

קכב. ספר המדות, עניני 'ספירת העמר' – [א] על-ידי 'ספירת-העמר', נצולין מצדו' (ספירת-העמר ח"ב א). [ב] ביותר צריך להזהר לטבל לקריי בימי עמר (ספירת-העמר ח"ב ב). [ג] ב'ספירת-העמר' – יכולין להכניע את המסור. וסימן: לעמר – ראשי-תבות: מאיגרא רמא לבירא ע'מיקתא (ספירת-העמר ח"ב ג).

ו'וישפף', "חתכו לד", שחתך והבדיל הדל"ת, המלכות דקדשה, מאנג שהוא כלליות ארבע מלכיות דסטרא-אחרא, והעלה אותה בשלש-רגלים.

וזה: ו'וישפף', ראשי-תבות ש'בועות ס'בות פ'סה, פי עקר חיותה מאורי-הפנים שבשלש-רגלים. בבחינת (שמואל ב יא, א): "ויהי לתשובת השנה לעת צאת המלכים". 'תשובת השנה' זה בחינת שלש-רגלים, שהם 'מי דין', 'מי תשובה', כמאמר חז"ל (ראשי-השנה טז): "בפסח נדונין על התבואה, בעצרת" וכו'. ואז עת צאת המלכים, שמוציאין את בחינת המלכות דקדשה מגליות של הארבע מלכיות, ומעלין אותה אל אורי-הפנים המאיר בשלש רגלים.

ועלין יש ארבע בחינות בכל רגל: "בפסח הם ארבע פוסות וכו', כנגד בחינת הד', בחינת מלכות, שצריך להעלותה אל אורי-הפנים, על-ידי שמחות המצוות שמתקבצין לתוך הרגלים.

ד. ח"א לא, ט - ב'שלש-רגלים', נתגליון 'פני ה', בחינת (דברים טז, טז): "ולא יראה את פני ה' ריקם", בחינת 'פנים'. - ופזה שפל אחד מביא עולת ראיה' מיגיעתו שמתנגע כל השנה, על-ידי-זוה נתתקן ונתעלה כל לחמו ופרנסתו, בבחינת 'לחם הפנים'.

ה. ח"א מא - על-ידי רקודין של מצוה, כגון ששותה יין בשבת ויוס-טוב וכו', ושותה במדה, וכונתו לשמים לזכות לשמחת ישראל, לשמח בהשם-יתברך אשר בחר בנו מכל העמים וכו', ונתעורר לשמחה על-ידי-זוה, עד שנמשך השמחה לתוך הרגליון, דהינו שמרקד מחמת שמחה. על-ידי-זוה מגרש החיצונים הנאחזים בהרגליון, וממתיק ומבטל כל הדינים, וזוכה לקבל כל הברכות. וההתלהבות הזאת של הרקודין היא 'אשה ריח ניחח לה' (ויקרא א, ט). (לקוטי-עצות 'שמחה' יב)

ו. ח"א קלה - סגלה להנצל מ'גדלות' - לכבוד ה'ימים טובים', ולקבל 'יוס-טוב' בשמחה ובהרחבת הלב כפי יכולתו. פי משה רבנו עליו-השלום, על-ידי שזכה לארבעים-ותשעה שערי בינה, זכה להיות "ענו מאד מכל האדם" (פסד' יב, ג). ויוס-טוב מחין דאמא, שהיא בינה. ועלין בשמקבל את היוס-טוב, זוכה לענוה. פי יוס-טוב בגימטריא ס"ג עם ה' אותיות, כמובא בפננות, שהוא הפך ג"ס רוח. פי יוס-טוב מבטל הגדלות, פי טבע הקטנות שיתבטל לגבי הגדלות. ועל-כן בשמקרב להצדיק נתבטל הגדלות, פי על-ידי אור הגדול של הצדיק, נתבטל לגמרי.

ועקר כח קדשת יוס-טוב, תלוי בצדיקים, כמו שכתוב (ויקרא כג, ד): "אלה מועדי ה' אשר תקראו אתם במועדים", "אל תקרי אתם אלא אתם" (ראשי-השנה כד). ועלין בשמקבל ומכבד את הימים-טובים, ומקבל אור הגדול של יוס-טוב, שהוא בחינת צדיק, נתבטל הגדלות שלו, פי הקטנות בטל לגבי גדלות. ועלין (ספ' כז): "חייב אדם להקביל פני רבו ברגל", פי עקר כח יוס-טוב תלוי בצדיקים.

וזה פרוש (תהלים עה, ג): "פי אקח מועד אני מישרים אשפט", כשאקבל את הימים-טובים, על-ידי-זוה אזכה לענוה, בחינת

'מישרים אשפט', כמו שאמרו חז"ל (תליון פט): "יכול אפלו אם הגים דעתו, תלמוד לומר: 'מישרים תשפטו בני אדם'.

ובזה מישב שפיר מה שהקשו בגמרא (ספ' כז): "על רבי אלעזר שאמר: משבח אני את העצלנים ברגל שנאמר (דברים טז, יד): 'שמחת בחגך', והאמר רבי יוחנן חייב אדם להקביל פני רבו ברגל, שנאמר (מלכים ב, כג): 'מדוע את הלכת' וכו', עין שם היטב. פי אף שהוא ברחוק מאה פרסה מרבו ביוס-טוב, ולא אזל ואתי ביומה, על-ידי-זוה הוא מחייב להקביל פני רבו ברגל, הינו שייכיר פני רבו ברגל, הינו שייכבד את היוס-טוב, ויקבל אור הגדול של יוס-טוב, בחינת פני רבו וכו', פי עקר קדשת יוס-טוב תלוי בצדיקים, וכשמקבל את היוס-טוב הוא מקבל פני רבו ממש.

עוד שמענו בענין זה: אם הוא מקשר להצדיק, יוכל להרגיש קדשת יוס-טוב, פי הצדיק הוא בחינת קדשת יוס-טוב, ועקר יוס-טוב תלוי בצדיקים. והסימן על-זוה אם הוא מקשר להצדיק, הוא אם יש לו שפלות, פי טבע הקטנות, שיתבטל לפני גדלות פניו.

[בלקוטי-עצות (מועדי ה', 'שלש-רגלים' ה): ביוס-טוב - צריך לשוב בתשובה מתוך שמחה, פי בכל הימים-טובים העולם נדון, כמו שאמרו רבותינו ז"ל: "בארבעה פרקים וכו', עלין צריכין אז לשוב בתשובה, ועל-ידי-זוה יוצא מלכות דקדשה מבין הקלפות כ"ל, ומקרב את הגאולה].

ז. ח"א קמד - יש ימים שהתרה אכילה ושתיה, כמו שאמרו חז"ל (פסחים סח): "חציו לה' וחציו לכם". והצדיק, אפלו בזאת ה'חצי', הוא בובש את יצרו, ואוחז תאוותו בידו.

ח. ח"א רלה - דע: שמי שהולך ונחלק ונופל, ואזי העולם שוחקין ממנו, והוא מתבייש מזה, זה בא על ידי שפגם בשמחת יוס-טוב. פי יוס-טוב נקרא 'רגל', וגם נקרא 'מועד', ועל-ידי שפגם בשמחת יוס-טוב, נעשה מזה 'רגל מועד', על-כן רגלו מועדה ונפל, וזה השחוק ששוחקין, הוא בחינת השמחות נפולות מפגם שמחת יוס-טוב, ועל כן מתבייש, פי 'עבודת-אלילים' נקרא 'בשת' (הושע ט, י), 'והמבזה את המועדות כאלו עובד עבד עבד עבד' (פסחים קיח), עלין באה עליו בושח. ולפעמים הוא לו לכפרה, ולפעמים אין נתכפר לו בזה, רק כדי להזכירו שישוב.

ט. ח"ב אד"ה - יש שלש מדות שמפסידין היראה התלויה בלב. (א) תאוות-ממון. (ב) תאוות-אכילה. (ג) תאוות-משגל. - ולתקן 'שלש מדות' אלו הוא על-ידי ה'דעת', שצריכין להמשיך הדעת אל הלב, בבחינת (דברים ה, טז): "וידעת היום והשבת אל לבבך".

פי ה'דעת' הוא בחינת 'תלת מחיו', 'תלת חללי דגלגלתא', והם בחינת 'שלש-רגלים', פי כל רגל הוא בחינת 'התחדשות המחיו', שנמשך 'שכל חדש' לתקן 'שלש מדות' אלו. - ב'פסח' נתתקן 'תאוות-ממון', כמו שכתוב (שמות יב, לו): "וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום", "בעל-פרחם" (ברכות ט), פי הם לא רצו ככלל, פי אז נתתקן 'תאוות-ממון' וכו'. - עלין צריכין לזהר מאד בכבוד יוס-טוב, ולקבל ה'שלש-רגלים' כראוי.

וזהו בחינת (במדבר טז, טז): "קרואי מועד אנשי שם". אנשי שם זה בחינת 'שלש מדות' הנ"ל, שכל אחד ואחד נקרא בחינת 'שם'. 'ממון', כמו שכתוב (שמות כ, ט): "בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליהם וברכתיהם". בחינת (משלי י, כב): "ברכת ה' היא תעשיר" וכו'. וגם ה'יראה שבלב' היא גם-כן בחינת 'שם', בבחינת (דברים כח, נח): "ליראה את השם הנכבד". וזהו: "קרואי מועד אנשי שם", שצריכין לקרות את המועדות, השלש רגלים, לתקן השלש מדות הנ"ל, בחינת אנשי שם.

[בלקוטי עצות (מועדי ה', 'שלש רגלים' ז): על-כן צריך לזהר מאד, לכבד מאד את השלש רגלים, קראי, במאכל ומשקה, ובגדים נאים, כפי יכלתו, ובקדשת וטהרת המחשבה, ובשמחה ובטוב-לב, וכיצא בזה שאר עניני קדשת ושמחת יום-טוב - כדי לזכות לצאת משלש תאוות רעות הנ"ל, שכל עקר היהדות תלוי בתקון שלש תאוות אלו - ועל-ידיהן זוכין להשפעת הנבואה, ולתפלה בשלמות, ולרפואה, ולהתנוצצות משיח וכו', עד שזוכה שתתקנים ממשלתו על המלאכים, אשר בשביל זה נברא איש הישדאל, וזה עקר התכלית וסוף של ישראלי].

י. ח"ב ד, וד"י ט - התגלות הרצון הוא על-ידי 'מים טובים', כי כל אחד מה'מים טובים' מכריז וקורא ומגלה את הרצון, שהכל מתנהג רק על-פי רצונו בלבד, בבחינת (ויקרא כג): "מקרא קדש" - שה'מים טובים' קדש קורא ומכריז את הרצון, כי בכל יום-טוב ויום-טוב עשה השם-יתברך עמנו אותות נוראות, הפך הטבע, שעל-ידיה נתגלה שהכל ברצונו, ואין שום חיוב הטבע כלל. ב'פסח' - 'ציאת מצרים', שהוציאנו ממצרים באותות נוראות וכו'. ועל-כן נקראים רגלי, שהיא בחינת 'יראה'. כי על-ידי יום-טוב, שהוא התגלות הרצון, על-ידיה נעשה יראה.

וכל אחד לפי מה שמרגיש ושומע את קול הקריאה של יום-טוב שמכריז וקורא את הרצון, כמו-כן יש לו שמחת יום-טוב, כי כשנתגלה הרצון שהכל ברצונו יתברך, אזי יודעים: שכל השעבודים והגלות וכל ההכפדות של העכו"ם שהם מכבידים עלינו, על כלם ינקם בהם הוא יתברך ויגאלנו מידם. אבל כשסוברים שהכל על-פי חיוב הטבע, אין שיה נקמה בהם, מאחר שהכל מתנהג רק על פי סדר הטבע. - וזה בחינת (תהלים נח, יא): "ישמח צדיק כי חזה נקם, פעמיו ירחץ בדם הרשע". 'פעמיו' דיקא, הינו על-ידי 'שלש פעמים' בשנה" (דברים טז, טז), על-ידיה: "ישמח צדיק כי חזה נקם" וכו'.

אך לא כל אחד ואחד שומע קול הקריאה הנ"ל של יום-טוב, כי יש חיות-רעות דורסים וטורפים, חכמי-הטבע, שמראין בהכמתם המטעית שהכל על-פי הטבע, ובאלו אין שום רצון חסיושלום, ואפלו האותות נוראות משימים הכל בתוך דרך הטבע. וכשהם מתגברים, אזי קול שאגתם עולה ומתגבר על קול הקריאה של יום-טוב, שקורא את הרצון, ואזי נשבת שמחת יום-טוב חסיושלום.

וזה בחינת (תהלים עד, ד): "שאגו צרריה בקרב מועדה, שמו אותם אתות" - ש'שאגת הצוררים', דהינו 'קול החיות רעות', שהם 'חכמי הטבע' - נכנס בקרב המועדים ממש, בתוך קול הקריאה של יום-טוב שמכריז וקורא את הרצון, נכנס בתוכם ממש ושואגים בקולם שהכל רק על-פי חיוב הטבע כפי סדר אותות השמים. וזה: "שמו אותם אתות" - שמשמים אותות השמים לאותות, שאומרים שהכל רק על-פי אותות השמים, כפי חיוב הטבע.

והכנתם של אלו החיות-רעות חכמי-הטבע, הוא על-ידי חכם גדול שבקדשה, שיכול לקשר כל הרצונות בשרש הרצון, בחינת 'מצח הרצון'. - אך כנגד זה יש בחינת 'מצח הנפש', שרש חכמת-הטבע, וניקתו מזקני-הדור שאין בהם שלמות. וצדקה מועיל לזה.

ואזי כשנכנע 'מצח הנפש' ונתגלה בחינת 'מצח הרצון', אזי נכנעים ונופלים קול החיות-רעות, ונשמע קול הקריאה של יום-טוב, שהוא התגלות הרצון. ואזי כשנתגלה הרצון, נעשה יראה. ועל-ידי היראה יכולין לקבל החסד. וכששופע החסד, אזי אין צריכין לעשות שום עסק ומלאכה, כי אזי נתקנים (ישעיה סא ה'): "ועמדו זרים ורעו צאנכם וכו', ואתם פהני ה' תקראו" וכו'. וכל-זה נעשה על-ידי הצדקה.

יא. ח"ב ד, יב - 'שלש רגלים' הוא בחינת 'רפואה', כי על-ידי רגל ויום-טוב שהוא התגלות הרצון, על-ידיה נעשה בחינת הדחת וכבוס הדמים, כדי שיוכלו הדמים לסבב סובבם בסדר. וזה בחינת 'רגל', בחינת (מלכים א, ט): "עין רוגל", 'עין בובס', כמו שפרש רש"י שם. ואזי יכולים הדמים לסבב בסדר, ונתרפא בשלמות. ובשביל זה נקרא רגל 'חג', לשון 'סבוב', כמו שכתוב (ישעיה מ, כב): "הישב על חוג הארץ", על סבוב הארץ, כי על-ידי הדחת וכבוס הדמים, על-ידיה הם מסבבים בסדר.

יב. ח"ב ו - על-ידי זעה טובה (פגון: על-ידי דבר שבקדשה) נעשה שמחה, בחינת (דברים טז, יד): "ושמחת בחגך", בחינת שמחה של יום-טוב. (ולאו דוקא יום-טוב ממש, אלא כל יום שהוא בחינת טוב, נקרא יום-טוב). כי השמחה על-ידי הדמים, כי העצבות מן הטחול, וטחול היא עכירות הדמים. וכשמתגבר עכירת הדמים של הטחול, באין חלשות חסיושלום. והרפואה היא זעה, כי על-ידי הזעה, יוצא הארס שיש בהדמים העכורים, ואזי נשארו הדמים זכים, ואזי זוכה לשמחה, כי עקר העצבות על-ידי הטחול, שהוא עכירת הדמים. וזה אותיות 'זיעה', ראשי-תבות (תהלים קיח, כד): "זיה היום עשה יי", הינו בחינת שמחה של יום-טוב, שנעשה על-ידי זעה טובה.

יג. ח"ב פא - כשאדם משמח עצמו בשמחה של מצוה, והשמחה גדולה בלי-בה, עד שנוגעת עד רגליו, הינו שמרקד מחמת שמחה - נתעלים כל הדברים הנקראים רגלי.

יד. שיחות הר"ן ב; רלח - וכן כשמגיע שבת או יום-טוב, אזי אני מוסר כל ההתנהגות וכל הענינים והתנועות של אותה השבת או היום-טוב, להשם-יתברך, שיהיה הכל ברצונו יתברך. ואזי, איך שמתנהג באותה השבת ויום-טוב, שוב אינו חושב וחושש בכל שפא לא יצא ידי-חובה בהנהגת קדשת אותו היום, מאחר שכבר מסר הכל להשם-יתברך וסמך עליו יתברך לבוד.

טו. שיחות הר"ן רצט - כי הפצו ורצונו היה מאד, שנהיה שמחים בכל השנה בלה, בפרט וכו' ובשבת ויום-טוב.

טז. ימי-התלאות, בסוף - ספר מוהרנ"ת ז"ל: שקדם איזה רגל ואיזה יום-טוב, שהעקר הוא השמחה, כמפרש בתורה (דברים טז, יד): "ושמחת בחגך" וכו', ובפרט על-פי ענין רבנו ז"ל. ובכך נפל ל'מרה-שחורה', מי יודע אם יוכל לקיים

זאת, ובפרט בעת המחלוקת?! - אבל עם דרך ההתחזקות של "עוד מעט" [אביסעלע איז אויך גוט - מעט זה גם טוב] שהודיעו רבנו ז"ל בהתורה [לענין למוד התורה, ענין-שם] - אז מיד עלה בדעתו: "איך אפשר שלא יזכה לשמחה מעט, ואולי עוד מעט, ועוד מעט" - עד שיצא מהמרה-שחורה לגמרי.

יז. ספר המדות, עניני 'שלוש רגלים' - [א] על-ידי אמירת הלל בקול גדול, זוכים לאהבת השם-יתברך (אהבה ח).
[ב] על-ידי קריאת הלל, יושיע לה הקדוש-ברוך-הוא מאויביה (מריבה א). [ג] אמירת הלל וצדקה מסגליו לחן בעיני השור (שרים א). **[ד] פרשיות המועדים הנתונים בפרשת פנחס - מסגלים בקריאתם לבטל דינים, ומסגלים לזכות בדיני עבונם (המתקת דין ח"ב ד).** **[ה] כשמבזה את המועדות, בא להרהורי עבודה-זרה (הרהורים יז).** **[ו] המבזה את המועדות, כאלו עובד עבודה-זרה (הרהורים ג).** **[ז] הדין את בני-אדם לכף זכות, יזכה לקבל את המועדים בנכון (צדיק יב).** **[ח] על-ידי שמחת יום-טוב, ועל-ידי הנחת תפלין בראוי, תלד אשתו בנים זכרים (בנים י).**

חול-המועד פסח

יה. חיי מוהר"ן שטו - הוכיח את אחד שהיה מקרב ונתרחק, ואחר-כך חזר ובא אליו, בחול-המועד פסח תקס"ט. ענה ואמר: "אפלו אם עובדים פמה שנים, ואינו נעתק ועולה ממדרגתו למדרגה עליונה ממונה ביראת-שמים, רק הוא עומד במדרגתו הראשונה כבתחלה, ואפלו אם הוא גרוע יותר מבתחלה, אם הוא מקרב לצדיק האמתי, ההתקרבות בעצמו הוא טוב מאד בלי שעור וערך (ואם לא היה מקרב להצדיק היה גרוע עוד יותר ויותר).

שביעי של פסח

הפלה בהשכמה

א. ימי-מוהר"ת ח"ב עא - והנה דרבנו תמיד בברסלב, להתפלל ביום 'שביעי-של-פסח' בבקר השכם מאד, מעלות השחר ממש - באשר נוהגין כל זרע הבעל-שם-טוב זכרוננו לברכה והנלוים עליהם.

"ויסב אלקים את העם דרך המדבר ים סוף, וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים" (שמות יג, יח)

ב. ח"א סב, ה"ז; ח"א קסג (ובכתב-יד רבנו ז"ל בסוף הספר) - לפעמים מנח ה'דבור' ומוכן לצאת, ואינו יוצא דרך ה'פה, כי אם דרך ה'ערף. כי יש 'שלוש קלפות' שרוצים תמיד לתפס ה'דבור' לעצמם, בפרט דבור הקדוש מאדם גדול, כי אצלם כל הדבורים יפים ונאים וחשובים ורוצים לתפסם, מפלשפן כשהדבור נאה באמת וכו'.

ועקר 'תקון הדבור', הוא על-ידי ה'תענית' - כי עקר יניקת הקלפות, אינו אלא מאחורי הקדשה. וכשמתגברים ה'תאוות' על האדם, הוא התגברות ה'קלפות' על הקדשה.

וראשי התאוות' - הם ה'שלוש קלפות', 'שלושה שרי פרעה': 'שר האופים', 'שר המשקים', ו'שר הטבחים' (בראשית מ, ב-ג) - שהם 'קנה, ו'שט', ו'ורידין' (שער-הפסוקים) להאריך ל פרשת וישב) - שהם בחינת 'תאוות אכילה ושתיה', שכל התאוות נמשכים אחריהם. ויניקתם מ'פרעה, אותיות 'ערף, הינו מאחוריים' (שער-הפסוקים' שם). ועקר יניקתם מה'דבורים', בחינת (בראשית טו, א): "אחר הדברים", כי הם סמוכין לה, פי 'קנה' ו'שט' ו'ורידין' הם סמוכים ל'חמשת מוצאות הפה'. וכשהם מתגברים, צריך להדביק ולהסתיר 'אחורי הקדשה' שלא יינקו - על-ידי ה'תענית'.

ומחמת שהם סמוכים להדבור, כשמתגברים, ממשכין ה'דבור' ל'גלות מצרים', בחינת 'מצר הגרון', בחינת (תהלים סט, ד): "נחר גרוני", ואינו יכול לדבר שום דבור לפני השם-יתברך. ועל-ידי ה'תענית' - ממשיך מימי החסדים ללחלח הגרון, ואז יוכל לדבר.

וזהו (שמות יג, יח): "ויסב אלקים את העם דרך המדבר ים סוף, וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים". "ויסב" לשון 'סעדה' (שמות-רבה כ) - הינו לשון 'הסבה'. "וחמשים", אחד מחמשה" (רש"י; תנחומא בשלח א) - הינו: 'חמשת מוצאות הפה', שעל-ידם כל ה'עפונם' פונים ל'אמונת ישראל' "לעבדו שכם אחד" (צפניה ג, ט). "עלו בני ישראל מארץ מצרים" - מ'מצר הגרון'. הינו: על-ידי עלות בני ישראל מ'ראשי התאוות' הנ"ל - אזי על-ידי ה'דבור, מחזיר את ה'עפונם' ל'אמונת ישראל'. וזה עקר 'קשוטי האמונה'. על-ידי אמונה בשלמות, אזי התרה אכילה, בחינת "ויסב".

ג. חיי מוהר"ן תרט - "ויסב אלקים את העם דרך המדבר ים-סוף" (שמות יג, יח). "ויסב אלקים" - כש"דינין" [אלקים הוא מדתי-דין] חסיד-שלום "מקיפין" את האדם. 'דרך המדבר מיוסף' [אותיות ים-סוף] - הינו: צריכין לדבר מה'צדיק' הנקרא 'יוסף'. "וחמשים עלו", פרש רש"י: "מחמשים" - הינו: על-ידי 'חמשה מוצאות הפה', שהוא ה'דבור' - "עלו בני ישראל ממצרים" - הינו: מכל ה'מצר'.

"ויקח משה את עצמות יוסף עמו" (שמות יג, יט)

ד. ח"א ריא - אי-אפשר לבוא ל'מחין זכים', אלא על-ידי 'התקשרות לצדיקים', כמו שכתוב (שמות יג, יט): "ויקח משה את עצמות יוסף" - 'משה' הוא בחינת 'מחין', ו'יוסף' הוא בחינת 'צדיק'.

"ופרעה הקריב" (שמות יד, י)

ה. ח"ב יג - כשחולקין על האדם, נמצא שרודפין אותו, והוא בורח בכל פעם להשם-יתברך, וכל מה שחולקין עליו יותר, מקרבין אותו יותר להשם-יתברך, כי השם-יתברך בכל מקום, בבחינת (תהלים קלט, ח): "אם אסך שמים שם אתה, ואציעה שאול הנדף". נמצא: שבכל-מקום בורח להשם-יתברך.

וזה בחינת (שמות-רבה כא, י - על שמות יד, י): "ופרעה הקריב" - "שהקריב את ישראל לאביהם שבשמים" - שעל-ידי רדיפתו אותם, נתקרבו יותר להשם-יתברך, כנ"ל.

ו. ח"ב עט (דאשיי־פּרקים של רבנו ז"ל - ב'דאשיי־פּרקים של פּרשת בא) - "אני הכבדתי את לבו, למען שתי אתתי" (שמות י, א). "אם לא יאמינו ל'קול' האות" (שמות ד, ח). "ב'קרבו'" (שמות י, א). "הכבדתו שהכביד על ישראל כדי לעוררם בתשובה - ופרעה הקריב" (שמות י, י; שמות־דבָרָה כא, ה).

"ה' ילחם לכם ואתם תחרשו" (שמות יד, יד)

ז. ח"א רנא - על־ידי מלחמות, הינו מ'מחלקת' - על־ידי־זה נופלים מ'חשבות של רשעים' על אנשים פשרים, הינו מ'חשבות של כפירות'. - והתקון לזה: למסור המלחמה להשם, שהשם ילחם המלחמה. וזה בחינת 'שתיקה', הינו שצריך לשתק להם, רק לסמוך על השם שהוא ילחם בשבילנו. - וזה בחינת (שמות יד, יד): "ה' ילחם לכם ואתם תחרשו".

ועל ידי ה'שתיקה' זו, נתעלה ה'מחשבה', פי נתבטל מ'חשבות רעות' של 'כפירות'. אך בשגם הם שותקים, אזי יכולים חס־ושלום לקלקל התקון שנגעשה על־ידי 'שתיקתו'. הינו שעל־ידי ה'צדקה' שלהם, הם יכולין להתגבר ששתיקתם יעלה על שתיקתנו. ומחמת זה אין מועיל העצה הנ"ל למסור המלחמה להשם, שהוא בחינת: "ה' ילחם לכם ואתם תחרשו".

אך ה'אי־שהאמת', מושך לעצמו כל ה'צדקות', ונתבטל כח ה'צדקה' שלהם - ואזי ממילא נתבטל מ'חשבתם הרעה', ונתבטל כל ה'כפירות'.

ח. "מה תצעק אלי, דבר אל בני ישראל ויסעו" (שמות יד, טו)

ט. ח"א קצח - בשאחד צועק להשם־יתברך, אומרים לו לסע, כמו שכתוב (שמות יד, טו): "מה תצעק אלי, דבר אל בני ישראל ויסעו".

[ב'שיח־שר־פּיר־קדש' (ח"ז תמא) - פרוש על תורה הנ"ל ממוהרנ"ת ז"ל: בעת שאדם צועק להשם־יתברך באמת - אזי מן־השמים מרמזים לו שיסע הלאה בדרך. ואז דרכו כבר צלחה, ואין לו לדאג איד' וצלית. ויסע ויגיע למבקשו, מאחר שפעל זאת בדרך תפלה וצדקה - אף־על־פי שאי־אפשר להבין איד' יבא ויקרה הדבר, כי עדין אין לו זכות לזה, או לסבה אחרת].

"וישם את היים לחרבה, ויבקעו המים" (שמות יד, כא)
- עניני 'קריעת ים־סוף' -

י. ח"א ט, ב - "קשין מזונותיו בקריעת ים־סוף" (פסחים קיח.), "וקשה זיוגו בקריעת ים־סוף" (סוטה ב.). כי ה'ים־סוף נקרא לשנים־עשר קרעים, כנגד שנים־עשר שבטים" (פרקי דרבי־אליעזר מה; תקוני־זהר נח:), ו"בני־ישראל בתפלתם, גורמים זיוגא דקדשא־בריה־הוא ושכינתה" (זהר; פרי־עץ־חיים קריאת־שמע פ"ד; שער־הכוננות שבת, הקדמה; ועוד). ולפי הזיוג שגורם בתפלתו, כן זוכה לזיוגו. ו"התפלה הם שתיים־עשרה נסחאות" (שער־הכוננות, דרושי עלינו לשבח א.). לפיכך ה'זיוג' ב'קריעת ים־סוף', שהם שנים־עשר'.

וגם "ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים בתפלתם" (זהר ויקרא ז:). וכפי שמפרנס לאביו שבשמים בתפלתו, כן נוהגין לו

פרנסתו. - וזה: "קשין מזונותיו בקריעת ים־סוף" - הינו: 'מזונות' נתחלק לשנים־עשר שבילים, לפי 'שתיים־עשרה שבטי יי'.

יא. ח"א נא, ט - אנחנו נקראים (דברים ז, ו): "עם סגלה" - כמו 'סגלה' שעושין ל'רפואה', אף־על־פי שאין הטבע מחייב שיהיה זה ל'רפואה', אף־על־פי־כן הדבר הזה מסגל ל'רפואה', וזה 'למעלה מהטבע' שאין השכל האנושי מבין זה. כמו־כן אנחנו לקח אותנו השם־יתברך לעם סגלתו, אף־על־פי שאין השכל האנושי מבין את כל זה, איד לקח עם מתוך עמים, כמו בשעת 'קריעת ים־סוף', שקטרג מדת־הדין: הללו עובדי עכו"ם וכו' (זהר תרוקח קע:), אף־על־פי־כן הקדוש־ברוך־הוא לקח אותנו לעם קדוש. נמצא: שזה הדבר כמו 'סגלה', שהוא 'למעלה מהטבע', 'למעלה משכל אנושי', וזה בחינת 'מקיפין'.

יב. ח"א לו, ו - עקר 'חסרון הפרנסה' שנתמעט בדורות הללו, אין זה אלא על־ידי ה'שוחטים שאינם מהגנים'. וזה שאמרו חז"ל (פסחים קיח.): "קשין מזונותיו של אדם בקריעת ים־סוף", כי "ים־סוף נקרא לשנים־עשר קרעים" (פרקי־דרבי־אליעזר מה; תקוני־זהר נח:), כנגד "שתיים־עשרה בדיקות הספין" (רא"ש חולין פ"א כד), שעל־ידיהם 'קשים מזונותיו של אדם' וכו'. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות נה:): "שלוהן דומה למזבח", כי "שעור פגמות החליה, כשעור פגמות המזבח" (חלין יז:).

יג. ח"ב ח, ג - 'עמלק' טמא את ישראל בפגם 'תאות־נאוף', כמו שכתוב (דברים כה, יח): "אשר קרה בדרך", בחינת 'מקרה' לילה'. כי 'עמלק' יונק מבחינת ה'דעת', בבחינת (במדבר כד, כ): "ראשית גוים עמלק". וזה בחינת 'מלחמת עמלק'.

והתקון לזה: הוא בחינת 'קריעת ים־סוף', בחינת (תהלים עד, יג): "אתה פוררת בעזך ים, שברת ראשי תנינים על המים". הינו בחינת 'מטה עז' (תפלה בבחינת דין' של ה'על־יכח'), שעל־ידי־זה מוציאין ממנו 'מימי הדעת' שבלע מן הקדשה.

יד. ספר המדות, ממון כ - קשים מזונותיו של אדם ב'קריעת ים־סוף', ויותר מן הנאלה, וכפלים פיולדה.

טו. שבחי הר"ן ח"ב נא - אמר לו רבנו ז"ל (למלוהו ומשמו, כשהיו על הספינה' בחזרתם מארץ־ישראל - והיו שם בסכנה גדולה מאד): "קח כל המעות עד פרוטה אחרונה, ותחלק לשנים, מחצה תקשור אצלך על גופך, ומחצה אקשר על גופי!" - ושאלו האיש: "למה זאת? הלא הדג שבים יוכל לבלע אותנו בלא המעות!" - השיב לו: "עשה כך כמו שאני אומר לך, ישראל היו על היים ולא טבעו, ואנחנו עדין בספינה!"

טז. שיחות הר"ן קנא - ספור המעשה של יום־הששי של ה'שבועה־בעטלערים' - מרמז שם סוד קריעת ים־סוף, בענין העשר חומות של מים. ועין בלקוטי־הלכות ב'ורה דעה הלכות תולעים (הלכה ד) שם מבאר הענין מה שהאיר השם עיני בזה.

שאר עניני 'קריעת ים־סוף', נמצאים על סדר הפסוקים

"וַיְהִי בְּאַשְׁמֹרֶת הַבֶּקֶר" (שמות יד, כד)

יז. ספר המדות, אכילה ח"ב ה; למוד ח"ב ד; מריבה ח"ב ח - מי שלמודו בתורה במחין זפים, שאכילתו כל-כף בקדשה, שנזון ממזון שהמלאכים נזנין ממנו, על-ידי-זה שונאיו נדונין בחנק, וסימן לדבר: "ויהי ביום השלישי בהית הבקר" (שמות יט, טז), "ובבקר היתה שכבת הטל" (שם טז, יג), "ויהי באשמורת הבקר" (שם יד, כד). פרוש סימן זה שמעתי מפיו הקדוש: כי "ויהי ביום השלישי בהית הבקר" נאמר ב'מת-תורה'; שזהו בחינת "מי שלמודו במחין זפים". "ובבקר היתה שכבת הטל" נאמר בקו, שהוא מזון שהמלאכים נזנין ממנו, כמו שאמרו חז"ל (יזמא עה:). "ויהי באשמורת הבקר" נאמר בקריעת ים-סוף, שנטבעו המצרים בים, שזהו בחינת 'חנק', כמו שאמרו חז"ל (כתבות ל:). ולמד בקר מבקר, על-ידי-זה מצא השגה הנ"ל בתוך התורה.

"וישקף ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן,

ויהם את מחנה מצרים" (שמות יד, כד)

יח. ח"ב עט (ראשי-פרקים של רבנו ז"ל, עם באור מזהרנית ז"ל) - "וישמע יתרו" (שמות יח, א). "קריעת ים-סוף ומלחמות עמלק" (רש"י שם; זבחים קטז:). "קריעת ים-סוף" זה בטול הזמנים. "וישקף ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם" (שמות יד, כד). 'עמוד-אש' זה 'לילה', וענן זה 'יום', והקדוש-ברוך-הוא ערבבם ובטל הזמנים. 'מלחמת עמלק' זה 'תשובה'. 'משה אהרן וחסר" (שם יג, י), פ"ר רש"י: "בתענית היו שרויים". על-ידי-זה "וישמע יתרו", שמע הקול. (עד-כאן לשון רבנו ז"ל).

באור מזהרנית ז"ל: כל-זה מצאנו מכתב-יד רבנו ז"ל, כתבם בדרך 'ראשי-פרקים' ברמז בעלמא לזכרון וכו' - מה שאפשר להבין מעט על-פי ההקדמה שהבנתי מדבריו, אמרתי לבאר מה שבידי וכו'. והנה מה שהאיר השם עיני הוא: כי רבנו ז"ל רוצה לגלות: ש'תשובה' ובחינת 'למעלה מהזמן', דהינו 'בטול הזמנים', הם בחינה אחת, ועל-ידי-זה זוכין לשמע ה'קול דקדשה', ולהכניע ה'קול דסטרא-אתרא'. וכן מבאר בה'אלף בית החדש' (ספר-המדות, תשובה א): "יום שהאדם עושה תשובה הוא למעלה מהזמן, ומעלה כל הימים למעלה מהזמן". נמצא מבאר: ש'תשובה' הוא 'למעלה מהזמן'. וכו'.

ועתה בוא וראה, ותבין מעט מדבריו. ונתחיל לדגמא מסוף דבריו הקדושים, והוא: "וישמע יתרו, קריעת ים-סוף" וכו' כנ"ל. 'קריעת ים-סוף' זה בטול הזמנים, 'וישקף ה' וכו' - פרוש: בזה רוצה לבאר ולהוכיח בקצור נפלא: ש'קריעת ים-סוף' הוא בחינת 'בטול הזמנים' - כי ב'קריעת ים-סוף' כתיב (שמות יד, כד): "וישקף ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם". 'עמוד אש' זה 'לילה', וענן זה 'יום', והקדוש-ברוך-הוא ערבבם ובטל הזמנים.

והולך ומבאר ההקדמה הנ"ל, ש'בטול הזמנים' ו'תשובה' הוא בחינה אחת וכו'. וזה שכתב: 'מלחמת עמלק' זה 'תשובה', "משה אהרן וחסר" - פ"ר רש"י: "בתענית היו שרויים". פרוש: שמביא ראיה ש'מלחמת עמלק' זה 'תשובה', כי אז היו שרויים בתענית 'משה אהרן וחסר', שזהו בחינת 'תשובה'.

נמצא: ש'קריעת ים-סוף' ו'מלחמת עמלק', זהו בחינת 'בטול הזמנים' ו'תשובה', שהם תלויים זה בזה.

ועל-ידי-זה: "וישמע יתרו", שמע ה'קול'. הינו כנ"ל: כי על-ידי 'תשובה' שהוא 'בטול הזמנים', על-ידי-זה שומעין ה'קול דקדשה' כנ"ל.

"וישב הים לפנות בקר לאיתנו" (שמות יד, כז)

יט. ח"א ה, ה - "וישב הים לפנות בקר לאיתנו" (שמות יד, כז) - ותדע: שצריך לשתף הגבורות ב'חסדים', שמאלא בימינא, כמו שכתוב (תהלים כ, ז): "בגבורות ישע ימינו". כי עקר התגלות על-ידי ה'חסדים', כמו שכתוב (שם קי, א): "שב לימיני". וכן צריך לשתף ה'אהבה' עם ה'ראיה', כדי שיתעבד דעמים, וזה (תקוני-זהר ככט:): "מסטרא דימינא, מחא חורא בכספא".

וזה: "וישב הים", הינו ים החכמה. 'לפנות בקר, דא בקר דאברהם' (זהר תרומה קע:), בחינת (ישעיה מא, ח): "אברהם אהבי". "לאיתנו" - דא 'גבורות', הינו בחינת (תהלים עז, יט): "קול רעמך בגלגל". וזהו (שיר-השירים ה, ז): "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה" - כי עקר 'התגבורות' על-ידי ה'אהבה', כמו שכתוב: "שב לימיני" וכו'.

כ. ח"א רי - על-ידי 'משא-זמתן באמונה', הוא מקים "ואהבת" - כמו שאמרו חז"ל (יזמא פו. על ויקרא יט, יח): "ואהבת" - שיהא שם-שמים מתאהב על ידיך וכו'. וכשם-מקיים "ואהבת" - על ידי זה יהיה לו 'פרנסה' בלא יגיעה וטרה, פי אמרו חז"ל (פסחים קיח:): "קשיון מזונותיו בקריעת ים-סוף", ו'קריעת ים-סוף' היה על-ידי זכות אברהם, בחינת "ואהבת", כמו שאמרו חז"ל (זהר תרומה קע: על שמות יד, כז): "וישב הים לפנות בקר, דא בקר דאברהם". נמצא: כשהגיע 'עת הבקר', בחינת 'אברהם' - אזי יצא מקשיו לקל - פי עד הבקר היה קשה לפניו 'קריעת ים-סוף'. נמצא: על-ידי 'משא-זמתן באמונה', אחוז בבחינת "ואהבת", בחינת 'אברהם' - אזי אין קשיון לו מזונותיו.

"ומצרים נסים לקראתו" (שמות יד, כז)

כא. ח"א ז, א; ח"א ט, ה - כשפגם אברהם "במה אדע" (בראשית טו, ח), ובזה פגם ב'ירשת ארץ', שהיא בחינת 'אמונה', בחינת 'תפלה' - היה גלות-מצרים. ודוקא "יעקב ובניו ירדו מצרים" (יהושע כד, ד - בהגדה של פסח), כי הם בחינת 'שנים-עשר גססאות התפלה', והוריד אותם בגלות, ו'מצרים' הוא הפך הנסים, כמו שכתוב (שמות יד, כז): "ומצרים נסים לקראתו" - ששאיין שם 'מקום הנסים', ואין שם 'מקום התפלה', כמו שכתוב (שם ט, כט): "והיה כצאתי את העיר אפרש את פפי". "וכל הגליות מכנים בשם מצרים, על שם שהם מצרים לישראל" (בראשית-דרבה טז, ד). וכשפוגמין באמונה, ב'תפלה', בארץ-ישראל - הוא יורד לגלות.

"וינער ה' את מצרים בתוך הים" (שמות יד, כז)

כב. ספורי מעשיות, מעשה יב מבעל-תפלה, בסוף - ועיני-שם כל הקאפיטל (ישעיה לא) שמדבר מענין כל המעשה הנ"ל (של הבעל-תפלה). "הוי הירדים מצרים לעזרה ועל סוסים

ישענו, ומצרים אדם ולא אֵל וסוסייהם בָּשָׂר וְלֹא רוּחַ" (ישעיה
לא, א) - הינו בחינת ה'מדינה' שפמכו עליה ה'מדינה של
עשירות' שהם יושיעו אותם. כי לפי טעותם סברו שהם כלם
אלקות, וסוסייהם הם מלאכים, במבאר לעיל בתוך המעשה
עין-שם. וזה שפסם הפסוק: "ומצרים אדם ולא אֵל וסוסייהם
בָּשָׂר" וכו'. והבן. [עין בלקוטי-הלכות, תפלה ד].

"וַיֹּאמְרֵנוּ בַּה' וּבַמְּשֻׁה עֲבָדָיו" (שמות יד, לא)

כג. ח"א קנב - העקר והיסוד שהכל תלוי בו: לקשר עצמו
להצדיק שבדור, ולקבל דבריו על כל אשר יאמר כי הוא זה,
דבר קטן ודבר גדול. ולבלי לנטות חס-ושלום מדבריו זמין
ושמאל, כמו שאמרו רז"ל (ספרי שופטים): "אפלו אומר לך על
זמין שמאל" וכו'. ולהשליך מאתו כל החכמות, ולסלק
דעתו באלו אין לו שום שכל, בלעדי אשר יקבל מהצדיק
והרב שבדור. וכל זמן שנשאר אצלו שום שכל עצמו - אינו
בשלמות, ואינו מקשר להצדיק.

וישראל בעת קבלת-התורה היו להם חכמות גדולות - כי
אז היו עובדי עבודה-זרה שבימיהם, שהיה טעותם על-פי
חכמות וחקירות גדולות בידוע. ולולי שהיו משליכין מעצמן
החכמות, לא היו מקבלים התורה, והשליכו החכמות,
ו"האמינו בה' ובמשה עבדו" (שמות יא, לא), ועל-ידי-זה קבלו
התורה.

"אִז יִשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַה'"

(שמות טו, א)

"תניא אמר רבי מאיר: מניין לתחית-המתים מן התורה, שנאמר (שמות טו, א):
אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה'. שר' לא נאמר, אלא ישיר,
מפאן לתחית-המתים מן התורה". (סנהדרין צא:)

כד. ח"א סה, - "אז ישיר משה" (שמות טו, א). אמרו חז"ל
(סנהדרין צא:): "שר' לא נאמר, אלא ישיר, מפאן לתחית-
המתים מן התורה" - שעתיד משה לשיר לעתיד-לבא גם-כן.
כי כל השירות, בין של עולם-הזה בין של לעתיד-לבא, הוא
רק אצל משה, שהוא בחינת שתיקה, שזכה לומר ששיף
לאמונה העליונה על הכל, ששם נכללין כל הזמירות, כי כלם
נמשכים ממנה.

וזה שפרש רש"י: "ישיר, יו"ד על-שם המחשבה נאמרה. הינו
בחינות "כך עלה במחשבה" (מנחות כט:), בחינות משה, בחינות
שתיקה. ועל-כן על-ידי נגון של הצדיק, שהוא בחינות
משה' - עולים ויוצאים כל הנשמות שנפלו בתוך
ה'אפיקורסות' הזאת של 'חלל-הפנוי', כי נגונו הוא בבחינות
ראש אמונה, הינו אמונה העליונה על הכל, שעל-ידי נגון
ואמונה זו, נתבטלים כל ה'אפיקורסות', ונכללים ונתבטלים
כל ה'נגונים' בתוך ה'נגון' הזה, שהוא למעלה מן הכל, שממנו
נמשכים כל ה'נגונים'.

כה. ח"א עג - ה'מחשבה' נקרא 'יו"ד', כמו שכתוב (שמות
טו, א): "אז ישיר משה, ופרש רש"י: "יו"ד על שם המחשבה
נאמרה".

כו. ח"א צד - 'חכמה' היא 'יו"ד', כמו שפרש רש"י (שמות
טו, א): "אז ישיר, שר' לא נאמר אלא ישיר, יו"ד על שם
המחשבה נאמרה".

כז. ח"א קפה - ה'שכל' נקרא 'יו"ד', כמו שכתב רש"י
(שמות טו, א): "אז ישיר משה, שראוי לכתב שר משה, אלא
יו"ד על שם המחשבה נאמרה".

כח. ספר המדות, חתון ח"ב א - מי שקשה לו למצא
זיוגו, יאמר בפניו שירת היים'.

"עֲזֵי וְזַמְרַת יְיָ וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה, זֶה אֵלֵי וְאַנְוָהוּ,

אֶלְכִי אָבִי וְאַרְמְמָנָהוּ" (שמות טו, ב)

"ראתה שפחה על היים מה שלא ראו נביאים" (רש"י; מכילתא, שירה ג)

כט. ח"א נז, ג-ד-הו - 'הדרת-פנים' זה בחינת 'דרושי
התורה', שהתורה נדרשת בשלש-עשרה מדות, הנמשכים
מי"ג תקוני דקנא (זהר אחרי סב), מבחינת 'הדרת-פנים', כמו
שכתוב (ויקרא יט, לב): "והדרת פני זקן". ולפי הדרת-פנים 'הכמות'
בי"ג מדות אלו, פן הדרת-פנים 'קול רנתו' - בבחינת (קדושין לב: על
ויקרא יט, לב): "זקן - זה קנה חכמה", "הקנה מוציא קול" (ברכות
סא:).

וכשנזכר 'קולו', אז על-ידי 'השמעת קולו' לבד, בלא 'דבור'
- הקדוש-ברוך-הוא מושיעו בעת צרתו, בבחינת (תהלים קו, מד):
"וירא בצר להם, בשמעו את רנתם". על-ידי 'שמיעת קולו',
הקדוש-ברוך-הוא רואה מי שמצר לו, איזהו עבדו מצר לנו.

ול'הדרת-פנים' הנ"ל, אי-אפשר לבוא אלא על-ידי 'תקון-
הברית', בבחינת (דברי-הימים א טז, כו): "הוד והודר לפניו", כש"עז
וחדוה במקומו", שהוא 'ברית' ה'נקרא בעז" (זהר תצא רפא.
תקוני-זהר עה:), והוא 'חדוה דמטרוניתא'.

וזה (שמות טו, ב): "עֲזֵי וְזַמְרַת יְיָ וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה, זֶה אֵלֵי
וְאַנְוָהוּ, אֶלְכִי אָבִי וְאַרְמְמָנָהוּ".

"עזי" - זה בחינת 'ברית'. "וזמרת" - זה בחינת 'קול'. "ויהי לי
לישועה" - בבחינת: "וירא בצר להם" וכו'.

וזה שאמרו חז"ל (סוטה ל:): "כשעלו ישראל מן היים נתנו
עיניהם לומר שירה". כי על היים נתגלה בחינת 'ברית', כמו
שאמרו חז"ל (בראשית-רבה פז, ח - על תהלים קיד, ג; בראשית לט, יב):
"היים ראה וינס, [בזכות] וינס ויצא החוצה".

"נתנו עיניהם" - זה בחינת 'הדרת-פנים', בחינת "זקן, זה קנה
חכמה". "לומר שירה" - זה בחינת 'קול' שנתגלה על-ידי
ה'חכמה'.

וזה שאמרו (סוטה שם): "עוללים ויונקים אמרו: זה אל-י
ואנוהו". "זה" - בחינת 'ברית', בחינת (שמות ג, יב): "וזה לך
ה'אות". "ואנוהו" - זה בחינת 'הדרת-פנים'.

ומבחינת 'קול' זוכה לשלום, בבחינת (שיר-השירים א, א): "שיר
השירים אשר לשלמה", "למלך שהשלום שלו" (שיר-השירים
רבה א, יב). ובשביל זה תקף אחר 'קול רנה' של 'שירת-היים', זכו
ל'שבת-שלום', כמו שכתוב (שמות טו, כב): "ויבאו מרתה",
"ושבת במרה נצטוה" (סנהדרין נו:). וזה (שמות שם, כא): "ויתען
להם מרים שירו לה", ראשית-בזכות 'שלו' - שעל-ידי
'שירה' זכו לשלום'.

ל. ח"ב לט - ועל-כן יש לנו לכסף ולהתענגע ולהשתוקק
מאד: "מי יתן והיה לנו מנהיג-הדור" רועה נאמן - שיהיה לו

זה הפח, שיוכל להאיר אפלו בנו בבחינת 'רגלין' - ידיעה והשגה שזנפה לבוא אל התכלית - כמו 'משה רבנו' עליו השלום, שמגדל עצם מעלתו, היה יכול להאיר אפלו בפחות שבפחותים, אפלו ב'שפחה', כמו שאמרו חז"ל (מכילתא, שירה א): "יאתה שפחה על הים, מה שלא ראה יחזקאל הנביא". הרי שאפלו 'יחזקאל' שהיה נביא גדול כזה, לא היה רואה מה שראתה 'שפחה' בימי 'משה'.

וכל-זה, מחמת גדל עצם מעלת המנהיג, שהיה 'משה-רבנו' המנהיג, והוא יכול להאיר אפלו בבחינת 'רגלין'. שאפלו ה'רגלין' שרוחקים מה'מח' - אף-על-פי-כן גם הם יוכלו להשיג ולדעת ה'תכלית', על-ידי "מפעלות השם" (תהלים מז, ט) אשר ברא בעולם השפל הזה. פי על-ידי 'גדלת המנהיג', יכול להמשיך ה'מח' אפלו לה'רגלין'.

ל.א. ח"א קה - עקר ה'תשובה', תלויה ב'תורה' - הינו: בשלומד תורה ומתינגע בה, עד שזוכה להבין דבר מתוך דבר, ולחדש בה לשם-שמים - זהו תשובה גמורה. ואז מחזיר ומקשר כל האותיות והצורפים שבחלקו, מבליטות העולמות, אל שרשן ואל מקומן - ומשיב אותם כלם, מפל המקומות שנדחו ונתפזרו לשם. ונעשה בריה חדשה. ואז הדעת מישוב. וזוכה לעורר רחמים אצלו יתברך, עד שזוכה שהשם-יתברך בעצמו יתפלל עליו, דהינו: שהשם-יתברך יעורר ברחמיו הפשוטים, את רחמיו המרבים והגדולים, ואז יהיה לו ישועה גדולה בשלמות.

וזהו (שמות טו, ב): "עזי וזמרת ייה ויהי לי לישועה" - עזי, אין עז אלא תורה" (מכילתא, שירה א) - שעל-ידי-זה זוכין לתשובה ול'דעת', שעל-ידי-זה מעוררים 'רחמים' אצלו יתברך, עד שהוא בעצמו בכיכול מתפלל עלינו.

וזהו: "זמרת ייה" - זמרת ייה דיקא, הינו תפלת השם. אז: "ויהי לי לישועה" ודאי - פי על-ידי "זמרת ייה", שהוא תפלת השם, שמתפלל ברחמיו הפשוטים לעורר רחמיו הגדולים, אז בודאי יקבל ישועה שלמה, כי רחמיו הגדולים אינם נפקדים לעולם. וכשהשם-יתברך ירחם עלינו באלו ה'רחמים' - בודאי אין שום עוון ופגם שיהיה חוצץ בפני אלו ה'רחמים הגדולים', ובודאי יהיה לנו ישועה בשלמות, אמן ואמן.

"ה' איש מלחמה" (שמות טו, א)

ל.ב. ח"א נ. בסוף - כשבא לבחינת 'ארץ-ישראל', אזי נקרא 'צבר תקיף'. פי קדם שבא לבחינת 'ארץ-ישראל', אזי "אל יתהלל חגור במפתח" (מלכים א, ב, יא). אבל אחר-כך כשנוצח, אז נקרא: "איש מלחמה" (שמות טו, א).

"מרפבת פרעה וחילו ירה בים, ומבחר שלשיו טבעו בים-סוף" (שמות טו, ד)

ל.ג. ח"א לה, בסוף - "מרפבת פרעה וחילו ירה בים, ומבחר שלשיו טבעו בים-סוף" (שמות טו, ד) - "מרפבת פרעה וחילו" - הינו בחינת 'תפלין', כמובא בזהר (ויג' רי): "ש'פרעה' היא 'אמא', דכל נהירין אתפרעו ואתגליו מנה". ו'תפלין'

נקרא 'מרפבות', כמו שפתיב (דברים לג, כו): "רכב שמים". ו'שמים', 'אש ומים', בחינת 'גנין', פי 'תפלין' הם נהרין מ'אמא עלאה'.

ועל-ידי מה תזפה לבחינת 'תפלין': "ירה בים". "ירה" - הם ה'גבורות'. 'ירה' עס-הכולל גימטריא 'גבורה'. "בים" - הוא בחינת 'דבור', כשתקשר ותעלה את ה'דבור' לשרשה. ועל-ידי מה תוכל להעלות ה'דבור' לשרשה: על-ידי 'למוד התורה בלילה', שעל-ידי למוד הזה 'נמשך חוט של חסד' (תיג' יב: עבודת ה'רה ג).

ואז: "הבקר אור" וכו' (בראשית מד, א). ואז ה'דבור' עולה ונעשה 'בת אברהם', כמו שאמרו (בבא-בטרא טז): "בת היתה לו לאברהם ובכל שמה", "בים" גימטריא 'בכל'.

וזה: "ומבחר שלשיו טבעו בים" - "התורה נקרא אורייתא תליתא" (שבת פח). "ומבחר" - דא 'אברהם' כמו שפתיב (תיג' ט, ז): "אשר בחרת באברהם". פרוש: על-ידי התורה, שעל-ידיה נתעורר מדת 'אברהם', על-ידיה נתתקן ה'דבור', ו"קץ כל בשר" (בראשית ו, ג), יטבע ב'נקבא דתהומא-רבא'.

וזו: "טבעו בים סוף". "סוף" - הוא בחינת "קץ כל בשר", שהוא דבוק ב'ים הדבור' - יטבע ב'נקבא דתהומא-רבא', על-ידי "בקר דאברהם" (זהר מקץ רג: תרומה קע: ועוד), שנתעורר על-ידי ה'תורה' כנ"ל. (עין בפנים).

"תהמת יכסימו ירדו במצולת כמו אבן" (שמות טו, ה)

ל.ד. ח"א ט, הנסוף - אלו בני-אדם המבחישים כל הנסים ואומרים שהכל דרו-הטבע, וכשרואים איזהו נס, הם מכסים אותו עם 'דרו-הטבע' - נמצא: שפוגמים ב'תפלה', פי ה'תפלה' היא 'נסים' שמשנה את ה'טבע'. ופוגמים ב'אמונה', שאין מאמינים בהשגחת הבורא-יתברך. ופוגמים ב'ארץ-ישראל' שהוא מקום הנסים, כמו שפתיב (שירי-השירים ב, יב): "וקול התור נשמע בארצנו", וכמו שאמרו (תענית י): "ארץ-ישראל שזתה תחלה" - פי שם ה'תהומות', מקום הנסים, כמו שפתיב (רות א, ט): "ותהם כל העיר". ועל-ידי-זה צריך לכל ב'גלות-מצרים'. "וכל הגליות מכנים בשם 'מצרים', על שם שהם מצרים לישראל" (בראשית-רבה טז, ד).

וזה פרוש: "תהמת יכסימו" - מי שמכסה את הנסים, ומראה לכל-דבר שהוא דרו-הטבע. 'ירדו במצולת כמו אבן' - "משם רעה אבן ישראל" (בראשית מט, כד), תרגומו: "אב ובנו". 'מצולת' זה בחינת 'מצרים', שנאמר (שמות יב, לו): "וינצלו את מצרים", כמו "אב ובנו" - הינו 'יעקב ובניו' - שהם בחינת 'תפלה', בחינת 'נסים', בחינת 'ארץ-ישראל'. לפי ידידתם ולפי הפגם שפגם ב'תפלה' וב'אמונה' וב'ארץ-ישראל', בן צריך לירד לעמק הגלות של מצרים, כמו שירדו יעקב ובניו למצרים, בשביל שאמר אברהם (בראשית טו, ח): "במה אדע על ירשת ארץ". (ועין בתיימורת' ג - הפראה שהיה לרבו ז"ל מהבעל-שם טוב ז"ל השיך לתורה ה'זה).

"מי כמכה באלם ה'" (שמות טו, יא)

ל.ה. ח"א ט, בסוף - "כתיב (דברים לג, כט): 'אשריך ישראל מי כמוך, וכתיב (שמות טו, יא): 'מי כמוך באלים ה'" (זהר נשא

אָרְיָא רַבָּא קַבְתָּ. - זֶה בְּחִינַת אֲתַעְרוּתָא דְלִתְתָּא, שֶׁהוּא שְׂבַח שֵׁל יִשְׂרָאֵל, הַמַּתְעוֹרְרִים מִלְמֻטָּה, בְּחִינַת: "אֲשֶׁרִיךְ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹד". וְאַחֲרֵיכֵן הוּא אֲתַעְרוּתָא דְלַעֲלָא, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת: "מִי כְמוֹכָה בְּאֵלִים ה'".

"נִוְרָא תְהַלֵּת עֲשֵׂה פְלֵא" (שְׁמוֹת טו, יא)

לו. ח"ב ה, ב - תְּפִלָּה' הִיא בְּחִינַת 'פְּלֵאוֹת', בְּחִינַת (שְׁמוֹת טו, יא): "נִוְרָא תְהַלֵּת עֲשֵׂה פְלֵא".

"נִהְלֵת בְּעִזָּךְ אֵל נֹוה קִדְשֶׁךְ" (שְׁמוֹת טו, יג)

לו. ח"א נב, ג-ד - צְרִיךְ לְרְאוֹת לְמִלְאֵת אֶת ה'יָדִים', שֶׁהִיא ה'אֲמוּנָה', עַל־יְדֵי הָאָרֶה מ'שְׂבַעַה רוּעִים', שֶׁהֵם כְּלִיּוֹת שֵׁל כָּל מְנַהֲיֵי־הַדּוֹר. כִּי הֵם רוּעִים הָאֲמוּנָה לְתַקְנָה וְלַהֲשִׁימָה, וְעַל־שֵׁם־זֶה נִקְרָאִים 'רוּעִים', עַל שֵׁם (תְּהִלִּים לז, א): "וְרַעַה אֲמוּנָה". וְכָל עַקֵּר אֲמוּנַת יִשְׂרָאֵל מִמְּשִׁיכֵינּוּ הֵם לַהֲדוֹר. - וְמִשֵּׁה' שֶׁהוּא אֶחָד מ'שְׂבַעַה רוּעִים', נִקְרָא עַל־שֵׁם־זֶה: "רַעֲיָא מְהִימְנָא".

וְאִי־אֶפְשֵׁר לְבוֹא לְאֹלוֹ ה'רוּעִים', שֶׁהֵם כְּלִיּוֹת שֵׁל הַקִּדְשָׁה - אֵלָּא עַל־יְדֵי 'עֲזוֹת' - כְּמֵאֵמֶר רִז"ל (אָבוֹת פ"ה מ"ב): "הָיוּ עֹז בְּנִמְר" - כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב (שְׁמוֹת טו, יג): "נִהְלֵת בְּעִזָּךְ אֵל נֹוה קִדְשֶׁךְ" - הֵינֵנו: עַל־יְדֵי 'עֲזוֹת', נִכְנָסִין לְתוֹךְ הַקִּדְשָׁה.

כִּי יֵשׁ רוּעִים שֵׁל הַסְטֵרָא־אֲחֵרָא, וְהֵם גַּם־כֵּן מְפָרְסְמֵי־הַדּוֹר, וְכוּפִין אֲנָשִׁים לְתַחֲוֹת שֶׁעוֹבְדִיהוּ, וְעַקֵּר מִלְכוּתָם הוּא עַל־יְדֵי 'עֲזוֹת', כִּי 'עֲזוֹת, מִלְכוּתָא בְּלֵא תְנָא' (סַנְהֶדְרִין קה), וְהֵם כְּכֹלְבִים בְּעֲזוֹתָם, בְּבְחִינַת (וַשְׁעִיָּה טו, יא): "וְהַכְּלָבִים עֲזִי נִפְשׁ הַמָּה רַעִים", וְהֵן 'פְּנֵי הַדּוֹר כַּפְּנֵי הַכְּלָב' (סוּטָה מ"ט).

וְעַל־כֵּן כְּדִי לְהַצִּיל מֵהֵם מִתַּחַת מְמַשְׁלָתָם - אִי־אֶפְשֵׁר רַק עַל־יְדֵי 'עֲזוֹת', לַעֲמֹד נֶגֶד עֲזוֹתָם. וְאִז: "נִהְלֵת בְּעִזָּךְ אֵל נֹוה קִדְשֶׁךְ" - שְׂנַכְנַם לְתוֹךְ הַקִּדְשָׁה.

וְכָל ה'קוֹלוֹת' - הֵן שֵׁל 'צַעֲקָה', הֵן שֵׁל 'אֲנָחָה', הֵן 'קוֹל שׁוֹפָר', הֵן 'קוֹל זְמֶרֶה' - כֻּלָּם הֵם בְּחִינַת 'עֲזוֹת', בְּבְחִינַת (תְּהִלִּים סח, לד): "הֵן יִתַּן בְּקוֹלוֹ קוֹל עֵז".

"תְּבִיאָמוּ וְתַטְעֵמוּ בְּהַר נַחֲלָתְךָ, מְכוּן לְשַׁבְּתֶךָ פְּעֻלָּתְךָ ה', מִקְדָּשׁ ה' בּוֹנְנֵנו יְדִידֶךָ" (שְׁמוֹת טו, יז)

לח. ח"א נד, ד-ה - עַקֵּר ה'בְּרֻכּוֹת' מ'יָדִים', וְעַקֵּר ה'בְּרֻכָּה' שְׂנַשְׁפָּעִין מֵה'יָדִים', הֵם 'שְׂכָל'. וְכַשְׁבָּאִים לְמֻטָּה, נַעֲשִׂים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי רְצוֹנוֹ, כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב (תְּהִלִּים קמח, טז): "פּוֹתַח אֶת יָדָךְ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רְצוֹן". כֵּכֵן מִי שֶׁהוּא 'בְּעַל־נַפְשׁ' - צְרִיךְ לְכַנּוֹן רְצוֹנוֹ: שִׁימְשִׁיךְ 'בְּרַפְת שְׂכָל', בְּבְחִינַת (בְּרַשִׁית מ, יד): "שְׂכָל אֶת יְדִיו", וּבְבְחִינַת (שְׁמוֹת טו, יז): "מִקְדָּשׁ ה' בּוֹנְנֵנו יְדִידֶךָ".

לט. שיחות הר"ן מ - כְּשִׁיּוֹצְאוֹ מִמְּצָרִים, תִּכְפַּח ב'שִׁירַת הַיָּם', אָמְרוּ (שְׁמוֹת טו, יז): "תְּבִיאָמוּ וְתַטְעֵמוּ בְּהַר נַחֲלָתְךָ" וְכו' - שֶׁבְּשׂוֹרוֹ עַל 'בְּנֵינּוּ בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ' - כִּי זֶה עַקֵּר הַגְּאֻלָּה: שִׁיחִיָּה 'בְּנֵינּוּ בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ' - שֶׁשֵּׁם הִיא בְּחִינַת 'עֲלִיּוֹת', בְּחִינַת (פְּסָלִים ג, בְּכֹאֲבָתְרָא י): "עֲלִיּוֹנִים לְמֻטָּה וְתַחֲתוֹנִים לְמַעְלָה" - כִּי הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ הַשְּׂרָה שְׂכִינָתוֹ בְּמִשְׁכַּן וּבְבֵית־הַמִּקְדָּשׁ, בְּחִינַת: "עֲלִיּוֹנִים לְמֻטָּה". וְכֵן לְהַפְּךְ: כָּל 'צִיּוּרָא דְמִשְׁכָּנָא', הַכֹּל הִיָּה

רְשׁוּם לְמַעְלָה, בְּחִינַת: "תַּחֲתוֹנִים לְמַעְלָה" - שֶׁזֶהוּ עַקֵּר ה'תְּכֵלֵית'.

וְזֶהוּ גַם־כֵּן בְּחִינַת הָאוֹתִיּוֹת הַחֻקוּקִים עַל ה'דְּרִיידֵל שֵׁל חֲנֻכָּה': 'הַגַּ'ש' - רֵאשִׁי־תִבּוֹת (תְּהִלִּים ע"ד, ב): "גִּזְאַלְתָּ שִׁבְט נִחְלָתְךָ ה'ר צִיּוֹן" - בְּחִינַת "תְּבִיאָמוּ וְתַטְעֵמוּ בְּהַר נַחֲלָתְךָ" - בְּחִינַת ה'בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ', שֶׁשֵּׁם הִיָּה בְּחִינַת 'עֲלִיּוֹת', שֶׁזֶהוּ עַקֵּר הַגְּאֻלָּה.

"כִּי בֵּא סוּס פְּרַעַה בְּרַכְבּוֹ וּבִפְרָשָׁיו בָּיִם" (שְׁמוֹת טו, יט)
"וַיִּכְפּוּ מִיַּם צָרִיחָם אֶחָד מֵהֵם לֹא נֹוֹתֵר" (תְּהִלִּים קו, יא)

מ. ח"י מוהר"ן תסט - בְּעֵנִין מַה שֶּׁהָיוּ מְשִׁיחִים לְפָנָיו מֵאֲלֶמֶן אֶחָד קָדָם פֶּסַח - אָמַר: שֶׁגַם 'פְּרַעַה' הִיָּה אֲלֶמֶן, כִּי נִשְׂאָר לְבַדּוֹ בְּלֵא הַחִיּוֹל, כִּי "אֶחָד מֵהֵם לֹא נֹוֹתֵר" (תְּהִלִּים קו, יא). וְהַבְּנוּ מִדְּבָרָיו, שֶׁגַּלְגַּל לָנוּ רְמִז: כִּי "אֶחָד מֵהֵם לֹא נֹוֹתֵר", רֵאשִׁי תִבּוֹת אֲלֶמֶן. וְהַדְּבָרִים סְתוּמִים.

[ב'מִדְּרָשׁ־תְּהִלִּים' (מִזְמוֹר קו) - "וַיִּכְפּוּ מִיַּם צָרִיחָם". רַבִּי יְהוֹזָדָה וְרַבִּי נַחֲמָיָה. רַבִּי יְהוֹזָדָה אָמַר: אֶפְלוֹ 'פְּרַעַה', שְׂנַאָמַר: "אֶחָד מֵהֵם לֹא נֹוֹתֵר". רַבִּי נַחֲמָיָה אָמַר: 'פְּרַעַה' לַעֲצָמוֹ נֹוֹתֵר. וַיִּשְׂרְאוּמָרִים: אִף הוּא בְּאֲחֵרוֹנָה טַבַּע, שְׂנַאָמַר (שֵׁם קלו, טו): "וְנַעַר פְּרַעַה וְחִילוֹ בָּיִם סוּף".]

"וַתַּעַן לָהֶם מְרִים, שִׁירוּ לָהֶם" (שְׁמוֹת טו, כא)

מא. ח"א נו, ו - נִמְצָא לְעֵיל בְּפִסּוּק (שְׁמוֹת טו, ב): "עֲזִי וְזַמְרַת יְיָהּ וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה".

"כָּל הַמַּחְלָה אֲשֶׁר שָׁמַתִּי בְּמִצְרַיִם לֹא אֲשִׁים עִלְיָךְ, כִּי אֲנִי ה' רַפְּאֵךְ" (שְׁמוֹת טו, כו)

מב. ח"ב נא, יא - כְּשִׁאוּחֲזִין בְּבְחִינַת "דְּבַר ה'" (תְּהִלִּים לג, ו), בְּחִינַת 'תְּפִלָּה' - אִזִּי מִקְבְּלִין ה'רְפוּאָה' מְכָל הַדְּבָרִים שֶׁבְּעוֹלָם, אֶפְלוֹ מ'לָחֶם וּמִים' - וְאִזִּי יוֹכְלִין לְהַתְרַפְּאוֹת אֶפְלוֹ בְּעַת 'צְמִיחַת הַחוּלָּא', בְּעַת שֶׁהוּא נִסְתָּר מֵעֵין הָאָדָם, מֵאַחַר שֶׁאֵין צְרִיךְ ל'רְפוּאוֹת' כְּלָל, רַק רְפוּאָתוֹ עַל־יְדֵי 'לָחֶם וּמִים'. וְגַם בְּעַת שֶׁעֲדוֹן לֹא נִתְּגַלָּה הַחוּלָּא, יוֹכֵל לְהַתְרַפְּאוֹת עַל־יְדֵי 'לָחֶם וּמִים' שֶׁאוֹכֵל אֵז.

וְזֶהוּ בְּחִינַת (שְׁמוֹת טו, כו): "כָּל הַמַּחְלָה אֲשֶׁר שָׁמַתִּי בְּמִצְרַיִם לֹא אֲשִׁים עִלְיָךְ, כִּי אֲנִי ה' רַפְּאֵךְ". וְהַקְּשׁוּ כָּל הַמְּפָרְשִׁים (קַשִׁית הַגְּמָרָא בְּסַנְהֶדְרִין קא): "אִם לֹא יֵשִׁים, מַה צְרִיךְ ל'רְפוּאָה'!?"

אֲבָל לְפִי הַנ"ל, מִיִּשְׁב הַיִּטֵּב: הֵינֵנו: שְׂכָלָא יְבִיא אוֹתָךְ לִידֵי 'מַחְלָה' כְּלָל, כִּי יִרְפָּא אוֹתָךְ מִקְדָּם, בְּעַת 'צְמִיחַת הַמַּחְלָה'. - וְזֶה: "כִּי אֲנִי ה' רַפְּאֵךְ" - "אֲנִי ה'" דִּיקָא. הֵינֵנו בְּעַת 'צְמִיחַת הַמַּחְלָה, שֶׁאִז אֵין יוֹדַע מִמֶּנּוּ רַק "אֲנִי ה'", אִז אֲרַפָּא אוֹתָךְ עַל־יְדֵי בְּחִינַת "דְּבַר ה'", בְּחִינַת 'תְּפִלָּה', וְלֹא יְבוֹא לִידֵי 'מַחְלָה' כְּלָל - כִּי יִתְרַפָּא מִקְדָּם בְּעַת 'צְמִיחַתוֹ בְּנ"ל.

עַל־יְדֵי 'מְפָרְנְסֵי עֲנִיִּים', נִצּוֹלִין הַמוֹדִיעִים מִן ה'מִגְפָּה' בְּזִכּוֹתָם. גַּם בְּזִכּוֹתָם, 'מַחֲזִין דְּגִדְלוֹת' קוֹדֵמִין ל'מַחֲזִין דְּקִטְנוֹת'. (סְפָר הַמִּדּוֹת, דַּעַת ח"ב ה; צְדָקָה ח"ב ה)

(בְּחִינַת לֵיל הַסְּפָר, שֶׁאִז ה'מַחֲזִין דְּגִדְלוֹת' קוֹדֵמִין ל'מַחֲזִין דְּקִטְנוֹת')
[רְמִז וְקִשְׁר לְפִסַּח - בְּלִקוּטֵי־מוֹהַר"ר ח"א רא: "צְדָקָה תִּצְלֵל מ'מִנּוֹת" (מְשָׁלִי י, ב), רֵאשִׁי־תִבּוֹת "מִצְ"ת" (שְׁמוֹת יב, יח; יג, ו).]